KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

KUNGL. BIBL.
20 SEP 1957
STOCKHOLM

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957:32

Jordbruksdepartementet

SOU
1957:32
A

STATENS SKOGSSKOLOR

BETÄNKANDE AVGIVET AV

1956 ÅRS SKOGSSKOLEUTREDNING

Stockholm 1957

Statens offentliga utredningar 1957

Kronologisk förteckning

1. Nordiskt samarbete inom näringsforskningen. Statsrådets tryckeri, Helsingfors. 28 s. **H.**
2. JO och kommunerna. Kihlström. 80 s. **Ju.**
3. Fullföljdsbegränsning i skattemål. Idun. 146 s. **Fi.**
4. Oljelagring. Kihlström. 117 s. **H.**
5. Krigsskada å egendom. Idun. 188 s. **H.**
6. Statens instituts för folkhälsan arbetsuppgifter och organisation. Victor Petterson. 191 s. **I.**
7. Förbättrad pensionering. Idun. 260 s. **S.**
8. Jordbruks förstärkande med skog. Kihlström. 416 s. **Jo.**
9. Örlogsvarvens organisation m. m. Victor Petterson. 320 s. **Fö.**
10. Balanserad expansion. Bilagor. Marcus. 197 s. **Fi.**
11. Fordringspreskription m. m. Idun. 198 s. **Ju.**
12. Stommaterial från jord- och stenindustrin. Idun. 234 s. **S.**
13. Den statliga indirekta beskattningen. Kihlström. 423 s. **Fi.**
14. Beroende uppdragstagare. Beckman. 139 s. **S.**
15. Församlingslag. Idun. 413 s. **E.**
16. Remissyttranden över allmänna pensionsberedningens betänkande om förbättrad pensionering. Idun. 424 s. **S.**
17. Markvård och erosionsskydd. Idun. 82 s. **Jo.**
18. Trafiksäkerhet. II. Idun. 493 s. **K.**
19. Biskopsval. Gummesson. 129 s. **E.**
20. Utredning med förslag till ny veterinärtaxa m. m. Statens Reproduktionsanstalt. 80 s. **Jo.**
21. Förenklad byggnadslagstiftning. Kihlström. 292 s. **K.**
22. Remissyttranden. — Balanserad expansion. Marcus. 331 s. **Fi.**
23. Kanslister i administrativ tjänst. Kihlström. 128 s. **C.**
24. Den Akademiska undervisningen. Forskarrekryteringen. Haeggström. 223 s. **E.**
25. Statliga betongbestämmelser. Del 2 a. Idun. 23 s. **K.**
26. Statliga företagsformer IV. Statens vattenfallsverk. Idun. 159 s. **Fi.**
27. Ärkebiskopsval. Biskopsvalkommitténs betänkande. Del 2. Gummesson. 47 s. **E.**
28. Lärarutbildningen på det husliga området. Idun. 304 s. **E.**
29. Mönstring och registrering av sjöfolk. Idun. 310 s. **H.**
30. Ströängar. Kihlström. 156 s. **Jo.**
31. Bostäder för åldringar och invalider. Idun. 117 s. **S.**
32. Statens skogsskolor. Idun. 111 s. **Jo.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna **med fetstil** utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957:32

Jordbruksdepartementet

STATENS SKOGSSKOLOR

Betänkande avgivet av

1956 års skogsskoleutredning

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG ESSELTE AB
STOCKHOLM 1957

Innehåll

Inledning 7

Kap. I. Historik 9

Kap. II. Utbildningens mål 17

Kap. III. Allmänna principer för utbildningens anordnande 26

Teoretiska förkunskaper 27

Praktiska förkunskaper 29

Kap. IV. Antagningsförfarande 34

Kap V. Utbildningens omfattning och utformning 36

Undervisningsämnen 36

Utbildningens organisation 43

Skolrevir — övningsområde 45

Undervisningsmetodik 46

Undervisningsordning 47

Avgångsbetyg och examenskompetens 50

Kap. VI. Läroböcker och undervisningsmateriel 52

Kap. VII. Lärare 54

Kap. VIII. Samarbetet mellan tillsynsmyndigheten och övriga av skogsskoleundervisningen intresserade myndigheter och organisationer 60

Kap. IX. Byggnadsfrågor 62

Kap. X. Kostnadsberäkning 65

Kap. XI. Övergång till föreslagen organisation 71

Kap. XII. Sammanfattning och förslag 72

Särskilt yttrande avgivet av B. Kull beträffande löneställning för lärare vid skogsskola.

Bilagor

1. Skogsskoleundervisningen i andra länder 81
2. Redogörelse för resultaten av försöksvis anordnade psykologiska urvalsprövningar vid statens skogsskolor 84
3. Förslag till timplan 86
4. Förslag till studieplan 91
5. Exempel beträffande fördelning av undervisningsskyldighet 95
6. P M angående pedagogisk kursverksamhet avsedd för lärare vid skogsskolor och annan personal, som sysslar med skoglig undervisning 99
7. Utdrag ur domänstyrelsens protokoll av den 11/6 1957 angående inrättande av befattning som utbildningsledare vid styrelsen 101

8. Beräkning av engångsutgifter vid omorganisation av verksamheten vid statens skogsskolor 102
9. Förslag till ny stadga för statens skogsskolor 106
10. Skrivelse till skogsstyrelsen 111
11. Likalydande skrivelser till styrelsen för skogshögskolan och Statens skogsforskningsinstitut, 1956 års skogshögskole- och skogsforskningsutredning samt styrelsen för statens skogsmästarskola 111

Herr Statsrådet och Chefen för

Kungl. Jordbruksdepartementet

Den 20 januari 1956 förordnade Chefen för jordbruksdepartementet sakkunniga att verkställa utredning beträffande den lägre skogsundervisningen.

Sedan uppdraget nu slutförts, redovisas utredningens resultat i ett betänkande med titeln »Statens skogsskolor», vilket härmed vördsamt överlämnas.

Ledamoten Kull har avgivit särskilt yttrande beträffande lönesättningen för lärare (yrkeslärare) vid skogsskola.

Utredningen avlåter samtidigt skrivelser till Kungl. skogsstyrelsen, styrelsen för Kungl. skogshögskolan och Statens skogsforskningsinstitut, styrelsen för Statens skogsmästarskola samt 1956 års skogshögskole- och skogsforskningsutredning angående föreslagna förändringar beträffande den praktiska förutbildningen till skogsskolorna (bil. 10—11).

Stockholm i juli 1957.

E. W. Höjer

E. T. Björkman *C. A. Danell* *S. G. Ekman*

R. Hjorth *B. Kull*

P. Sköld

Inledning

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut av den 20 januari 1956 kallade statsrådet och chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet följande sakkunniga att verkställa utredning rörande den lägre skogsundervisningen: generaldirektören E. W. Höjer, Stockholm, tillika ordförande, förste länsskogvaktaren E. T. Björkman, Alingsås, skogsdirektören C. A. Danell, Växjö, skogschefen S. G. Ekman, Uddeholm, länsjägmästaren R. Hjorth, Nyköping, samt statskommissarien B. Kull, Stockholm.

Direktiven för utredningen har i helhet följande lydelse:

»Det svenska skogsbruket har under senaste årtiondena undergått en stark rationalisering och utveckling. Det har därigenom befäst sin ställning som en av de främsta inkomstkällorna i landet. Under sådana förhållanden är det givetvis av vikt, att de tjänstemän som har att planera, leda och övervaka det praktiska arbetet på skogsvårdens och skogshanteringens olika områden, erhåller en så lämpligt utformad och avvägd utbildning, som det är möjligt att åstadkomma. Utbildningen av ifrågavarande tjänstemän i vad den avser kronojägare, länsskogvaktare, skogvaktare eller därmed jämförliga arbetsledare inom skogsbruket sker till huvudsaklig del vid statens skogsskolor. Kurserna vid dessa skolor omfattar omkring 12 månader. För att vinna inträde vid dylik skola erfordras emellertid bl. a. att under minst 20 månader som arbetare ha deltagit i samt förvärvat god kunskap om och färdighet i de vanligast förekommande skogsarbetena samt att ha genomgått statens förberedande skogskurs eller därmed likvärdig kurs. Dessa förberedande kurser, som omfattar fyra månader, har från och med år 1950 ingått i förevarande utbildning.

Sedan ett antal år tillbaka har i olika sammanhang från ett flertal organisationer och jämväl från skogsstyrelsens sida framhållits, att ifrågavarande utbildning borde göras till föremål för en översyn. Från berörda tjänstemannaorganisationer har sålunda särskilt framhållits, att den nuvarande utbildningstiden vore för kort och att en utvidgad skogsskoleundervisning borde komma till stånd. Från de myndigheter och organisationer, vilka i sin tjänst har skogsskoleutbildad personal anställd, har invänts att någon egentlig förlängning av utbildningstiden icke vore påkallad. En dylik utveckling skulle kunna medföra ett nytt tjänstemannaled i skogsväsendet med risker för nya utbildningsbehov av arbetsledarpersonal och för en överorganisation av förvaltningen. Flertalet även av dessa myndigheter och sammanslutningar har emellertid ansett en översyn av utbildningen ur andra synpunkter önskvärd. Därvid har särskilt den olika användningen av den skogsskoleutbildade personalen synts utgöra grund för en olika uppfattning angående utbildningens uppläggning. Domänstyrelsen, som har att ordna och övervaka undervisningen vid statens skogsskolor, har tidigare velat avvakta resultaten av de förberedande skogskurserna, innan en utredning till-

sattes. Sedan dessa nu varit i verksamhet under fem år, tillstyrker också domänstyrelsen en utredning av den lägre skogsundervisningen. Även jag anser, att en dylik utredning nu bör komma till stånd. Den torde böra verkställas av särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga.

Utredningen torde i huvudsak böra begränsas till en översyn av kursplaner, arbetssätt och organisationsformer. Utbildningstidens längd torde böra hållas i stort sett inom nuvarande ram. Genom de omfördelningar av kurser och ämnesgrupper, som utvecklingen påkallat, och en i samband därmed genomförbar effektivisering av undervisningen synes önskvärda förbättringar i utbildningen kunna ernås. Vid kursplanernas utformning bör öppnas möjlighet att allteftersom enhetsskolan utbygges anpassa undervisningen till det kunskapsmaterial som meddelas i densamma. Vidare synes viktigt, att undervisningen så nära som möjligt utformas med tanke på det utbildningsbehov som är gemensamt för den skogsskoleutbildade personalen vid olika myndigheter och organisationer. En differentiering av skogsskoleutbildningen med hänsyn till de olika krav som kunna ställas på ifrågavarande personal allt efter olika anställning torde sålunda knappast böra komma till stånd. Sistnämnda utbildning torde böra ske genom de olika arbetsgivarna. Det bör dock vara utredningen obetaget om så visar sig lämpligt att upptaga jämväl ifrågavarande problem till behandling.

Beträffande organisationsformerna synes någon ändring av huvudmannaskapet för skogsskolorna icke i förevarande sammanhang vara påkallad. Utredningen torde emellertid bl. a. böra undersöka på vilket sätt ett utökat samråd mellan domänstyrelsen och övriga berörda myndigheter och organisationer vid styrelsens behandling av ifrågavarande undervisningsfrågor lämpligen kan utformas.

I övrigt bör utredningen vara förutsättningslös.»

Kommittén har under sitt arbete skriftligen inhämtat de skogsskoleutbildades synpunkter på utbildningen vid skogsskolorna genom skrivelser till Sveriges kronojägareförbund, Sveriges länsskogvaktareförbund, Sveriges skogstjänstemannaförbund samt Svenska skogsmästareförbundet. Likaså har yrkeslärarna vid skogsskolorna beretts möjlighet att framföra sina synpunkter om undervisningen vid skogsskolorna.

Vid de resor, som kommittén har gjort, har överläggningar skett med samtliga skogsskoleföreståndare. Kommittén har avlagt besök vid Älvsby skogsskola, Bjurfors skogsskola och Gammelkroppa skogsskola samt statens förberedande skogskurs i Storsund.

Skogsarbetarutbildningen har studerats vid en av domänverket driven lärlingskurs i närheten av Lycksele samt hos skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län.

Kommittén har dessutom avgivit yttranden i vissa ärenden, som har haft nära anslutning till kommitténs arbete.

Föreståndaren för Kolleberga skogsskola, jägmästaren P. I. Sköld, har som sekreterare biträtt utredningen.

KAPITEL I

Historik

Arbetsuppgifterna för de skogsskoleutbildade har ändrats ganska avsevärt, sedan statens skogsskolor började sin verksamhet år 1860. Uppgiften för dessa skolor var att »dana skogvaktare och plantörer». En viktig uppgift var att bevaka skogen, så att inga lagöverträdelser skedde i form av olovlig jakt och avverkning o. s. v. Utöver denna fiskaliska verksamhet skulle skogvaktarna biträda vid den praktiska ledningen av arbetena i skogen. I 1871 års stadgar för skogsskolorna, där undervisningens omfattning och planläggning blev fastare bestämd, föreskrevs att undervisning skulle meddelas bl. a. i »— — — skogshushållningens allmänna grunder till den vidd, som erfordras för att uppfatta skogshushållningsplaner, verkställa de till skogsskötseln hörande, skogsbetjänte åliggande arbeten och bedöma trädens lämpligaste användande, hvilket allt hufvudsakligen genom praktiska öfningar och arbeten borde inläras. — — —». Det åvilade föreståndaren att tillse, att eleverna praktiskt uppövades till duglighet och skicklighet som »skogsbetjänte».

Allt eftersom intresset för skogsbruket såsom en viktig näringsgren blev större, steg även kraven på skogens vård och förvaltning. Detta återspeglas även i fordringarna på kunskaper hos skogvaktarna. 1901 flyttades läsårets början från den 1 oktober till den 1 november. Dessutom förlängdes skogsskolekursen från $8^1/_2$ till $10^1/_2$ månader. Motivet var bl. a., att eleverna skulle få möjlighet att se resultatet av vårens skogskulturer. Den förlängda kursen utnyttjades framför allt till praktiska övningar i skogen, varigenom utbildningen till förmän förbättrades. De skogsskoleutbildades arbetsuppgifter hade i viss mån ändrat karaktär. I ett betänkande som avlämnades 1908, framhölls sålunda, att skogsskolornas uppgift var att bibringa eleverna färdighet och kunskap för tjänstgöring såsom förmän vid i skogen förekommande arbeten.

Arbetsuppgifterna för de skogsskoleutbildade har undan för undan förskjutits. För huvudparten — kronojägare och skogvaktare inom det privata skogsbruket — är huvuduppgiften fortfarande att vara arbetsledare. Dessa skall ansvara för att de olika arbetena inom deras distrikt blir rätt utförda. Men utöver denna uppgift har andra tillkommit. De skogsskoleutbildade deltager i förvaltningsarbetet på ett sådant sätt, att de har fått tjänstemannaansvar. Här kan pekas på kronojägarnas ansvar för virke och rätt

att i vissa fall sälja mindre virkespartier. Bolagsskogvaktarna biträder ofta vid värdering och köp av virke och virkesposter. Utöver dessa kategorier av skogsskoleutbildade har under 1900-talet tillkommit ytterligare en stor grupp, nämligen länsskogvaktarna. Även dessa handlar under tjänstemannaansvar vid sina förrättningar.

Initiativet till inrättande av statliga skogsskolor togs av den av Kungl. Maj:t den 20 juni 1855 förordnade kommittén, som i sitt betänkande av den 28 juni 1856 hemställde att nödigt antal skogsskolor måtte inrättas för utbildande av kronojägare och skogsbetjäning hos enskilda skogsägare. De första stadgarna för statens skogsskolor utfärdades av Kungl. Maj:t den 20 maj 1860. Den 1 oktober samma år började undervisningen vid fyra statliga skogsskolor, nämligen vid Tierps i Uppsala län, Ombergs i Östergötlands län, Böda på Öland och Hunnebergs i Älvsborgs län. Föreståndare för skogsskolorna blev jägmästarna i de revir, där skolorna var belägna. Denna sammankoppling av skogsskola och revir har sedan dess med ett par undantag bestått. Skogshalls skogsskola i Södermanlands län, som började sin verksamhet redan år 1856, erhöll statsbidrag f. o. m. år 1860. Sedan dess har skogsskolornas antal växlat under årens lopp. Nya skolor har kommit till, gamla har flyttats eller lagts ned. Den år 1861 startade skogsskolan vid Sillre i Medelpad flyttades år 1896 till Bispgården i Jämtland. År 1864 tillkom Danielslunds skogsskola i Kristianstads län. Denna skola flyttades redan 1883 till Kolleberga i samma län. Gammelkroppa skogsskola började sin verksamhet vid Bosjö hytta år 1860 och har därefter drivits med två kortare uppehåll men sedan 1901 oavbrutet och från 1906 vid Gammelkroppa. Böda skogsskola flyttades 1895 till Bjurfors. Ombergs skogsskola ombildades 1885 och fick till uteslutande uppgift att förbereda lärjungar för inträde vid skogsinstitutet. När skogshögskolan började sin verksamhet, återfick Ombergs skogsskola år 1915 sin gamla uppgift som egentlig skogsskola. Den nedlades år 1934. Hällnäs och Älvsby skogsskolor tillkom åren 1905, respektive 1955. Från 1947 fram till dess Älvsby skogsskola började sin verksamhet fanns en tillfällig skogsskola. Den var i början förlagd till Gävleborgs läns skogsvårdsgård Kratte Masugn och flyttades sedan till Färna i Västmanlands län.

Skogsskolorna stod från början under dåvarande skogsstyrelsens, sedermera domänstyrelsens uppsikt och under tillsyn av respektive skogsinspektör.

Verksamheten vid skogsskolorna

Vid skogsskolorna bedrevs undervisning i enlighet med av domänstyrelsen fastställd undervisningsordning i de ämnen, som fanns upptagna i 1886 års stadga. Dessa ämnen var:

linjestakning och enklare fältmätning;
skogsodling och hjälpgallring med flera till skogsskötseln hörande arbeten, jämte skogshushållningens allmänna grunder;
virkets aptering och kubering;
kolning;
kännedom om de svenska skogsträden samt om de allmännaste för skogs- och jakthushållningen nyttiga och skadliga djur;
skriv- och räknekonst;
rovdjursjakt.

I det år 1908 av 1906 års sakkunnniga avlämnade »Betänkande angående ändamålsenligt ordnande af skogsundervisningen» behandlas undervisningen vid skogsskolorna ingående. Den största uppmärksamheten ägnades åt kraven på förkunskaper. Klagomål hade riktats mot att allt för lång tid måste ägnas åt undervisning i de elementära ämnena räkning och skrivning. För inträde fordrades då att de sökande skulle ha »— — — betyg af lärare vid folkskola eller folkhögskola, att sökanden vid tiden för ansökningens ingifvande förmår obehindrat och flytande läsa svensk och latinsk tryckstil samt handskrift och skrifva läslig stil samt är kunnig i de fyra räknesätten så i hela tal som i bråk». De sakkunniga föreslog nu, att de sökande skulle ha avgångsbetyg från folkskola anordnad enligt litt A eller B i den av Kungl. Maj:t den 7 december 1900 godkända normalplanen för undervisningen i folkskolor och småskolor. Avgångsbetyg skulle kunna ersättas med av examinerad folkskollärare utfärdat intyg, att den sökande hade motsvarande kunskaper.

I förenämnda betänkande framhölls även nödvändigheten av att arbetsledaren själv väl behärskade de arbeten, i vilka han skulle leda andra. Då undervisningen vid skogsskolorna icke tillät tillräcklig personlig träning i alla de i skogen förekommande arbetena, föreslog de sakkunniga, att de sökande till skogsskolorna skulle ha under minst ett år deltagit i praktiskt skogsarbete.

I de stadgar för statens skogsskolor, som utfärdades med anledning av de sakkunnigas förslag, återfinns bestämmelserna om avgångsbetyg från folkskola och ett års praktik som skogsarbetare. Undervisningsordningen för skogsskolorna genomgick däremot inte någon större förändring.

Redan år 1916 tillkallades ånyo sakkunniga för att utreda den lägre skogsundervisningens organisation. I det år 1917 framlagda betänkandet föreslogs i huvudsak följande. De sökande skulle vid tiden för inträdesprovet ha intyg från examinerad folkskollärare om att äga kunskaper i ämnena innanläsning, rättskrivning och räkning motsvarande vitsordet »Med beröm godkänd» i avgångsbetyg från folkskola. Praktiktiden skulle vara minst två år. Antagningen skulle sedan ske efter företagen inträdesprövning vid skogsskola. Undervisningen skulle ändras så att mer tid ägnades åt teoretiska studier. Tiden för övningar minskades, bl. a. skulle övning i bevaknings-

tjänst helt utgå. Arbetsdagen skulle avkortas för att ge eleverna mer tid åt självstudier. Handräckningsarbetena skulle minskas genom anställning av gårdskarl. Utredningen påpekade, att skogsskolornas lokaler var otillräckliga och otidsenliga, samt att undervisningsmateriel och läroböcker i mycket stor utsträckning saknades. Lärarnas arbetsbörda var alltför stor. Skolreviren borde delvis minskas så att föreståndaren kunde mer ägna sig åt skolan, vilket borde vara hans viktigaste uppgift. Utredningen förordade, att assistenttjänster borde inrättas vid skogsskolorna. Härigenom skulle lärarna bli tre, nämligen föreståndare, assistent och skogsrättare.

Utredningens här ovan redovisade synpunkter realiserades till största delen i 1920 års stadgar för skogsskolorna.

Sedan dröjde det till 1935 innan undervisningen vid skogsskolorna blev föremål för ny utredning, vilket skedde genom inom jordbruksdepartementet tillkallade utredningsmän och sakkunniga. Denna utredning förordade framför allt följande förändringar. Inträdesprövningen skulle göras mer omfattande, varigenom intyget om vissa kunskaper i ämnena innanläsning, rättskrivning och matematik kunde slopas. Intygen hade nämligen visat sig ganska intetsägande. Den tvåårigа praktiken hade inte givit så gott resultat, som man hade väntat sig. Detta berodde till stor del på att praktiken ofta hade varit ensidig. För att råda bot mot detta föreslog utredningen, att minimikrav skulle uppställas beträffande deltagande som arbetare i vart och ett av de viktigare slagen av skogsarbete. Undervisningen i kolning borde flyttas från skogsskolorna till speciella kolarskolor. Sådana hade redan tidigare funnits vid Gammelkroppa i Värmland och Bispgården i Jämtland. Dessa hade från början varit avsedda för utbildning av yrkeskolare, men mer och mer börjat utnyttjas av sökande till skogsskolorna. De sakkunniga föreslog, att fler kurser skulle inrättas, samt att kurstiden skulle utsträckas till två månader. Härigenom skulle det även bli möjligt att vid kolarskolan bedriva undervisning i verktygsvård och huggningsarbeten. Betyg från kolarskola borde enligt de sakkunniga uppställas som kompetenskrav för antagning vid skogsskola. Undervisningen i kolningsarbeten hade hårt belastat den relativt knappa tiden vid skogsskolorna. Den frigjorda undervisningstiden borde utnyttjas framför allt för ökad undervisning i skogsskötsel och skogsteknologi. De sakkunniga föreslog dessutom, att undervisning i arbetsledning borde införas vid skogsskolorna.

Administrationen av statens skogsskolor borde fortfarande ligga hos domänstyrelsen. Utredningen föreslog för att bredda kontakten mellan skolorna och skogsbruket, att lokalstyrelser borde inrättas vid skogsskolorna. I dessa skulle överjägmästaren i distriktet vara ordförande och skolans föreståndare sekreterare. Dessutom skulle ingå tre representanter för det lokala skogsbruket, nämligen en länsjägmästare, en annan skogsman med högre skoglig utbildning samt en skogsskoleutbildad.

De här ovan redovisade förslagen till förbättring av verksamheten vid

skogsskolorna återfinns till största delen i de år 1937 utfärdade stadgarna för dessa skolor.

Sedan 1937 har förändringarna av stadgarna för statens skogsskolor varit relativt små. Antalet medlemmar i lokalstyrelsen har ökat från fem till sex. Ytterligare en representant för de skogsskoleutbildade ingår. Den största förändring, som vidtagits, är att kolarskolan ombildats till en förberedande skogskurs. Motiven härför var kolningens minskade betydelse och kravet på ökade kunskaper i verktygsvård och arbetsteknik.

De förberedande skogskurserna påbörjade sin verksamhet 1950. Kursens längd är fyra månader. Undervisningen skall till största delen vara praktisk och omfatta verktygsvård, arbetsteknik samt kolning.

Härovan redovisade förändringar med undantag av bestämmelserna angående lokalstyrelse har införts även vid Gammelkroppa skogsskola. Kolarskolan utbyttes även där år 1950 mot förberedande skogskurs.

Undervisningen vid statens skogsskolor regleras numera av Kungl. Maj:ts stadga för nämnda skolor given den 29 juni 1951 samt den av domänstyrelsen den 1 november 1951 utfärdade undervisningsordningen. Enligt bestämmelserna i ovan nämnda stadga är undervisningstiden i det närmaste ett år. Läsåret påbörjas den 1 november och avslutas den 15 oktober nästföljande år. Målet för undervisningen skall som framgår av § 1 i stadgan vara att meddela färdighet i skogshanteringen till den utsträckning som erfordras för att tillfredsställande kunna sköta anställning som kronojägare, länsskogvaktare, skogvaktare eller därmed jämförlig arbetsledare inom skogsbruket. För att bliva antagen som elev vid skogsskola finnes vissa bestämmelser om förkunskaper. Den sökande skall vid inträdesprov visa, att han äger kunskaper i ämnena modersmål, matematik och naturkunnighet, som motsvarar betyget »Med beröm godkänd» i avgångsbetyg från sjuårig folkskola, anordnad enligt någon av formerna A eller B i den av Kungl. Maj:t godkända undervisningsplanen för rikets folkskolor. Dessutom skall den sökande under minst 20 månader som arbetare ha deltagit i de i skogen vanligast förekommande arbetena samt genomgått förberedande skogskurs om cirka fyra månader.

Skogsskolornas antal har, sedan den lägre skogsundervisningen påbörjades, växlat med behovet av skogsskoleutbildad personal. F. o. m. den 1 november 1956 finnes sex statliga skogsskolor, varav en tillfällig. De ordinarie är: Älvsby skogsskola i Norrbottens län, Hällnäs skogsskola i Västerbottens län, Bispgårdens skogsskola i Jämtlands län, Bjurfors skogsskola i Västmanlands län samt Kolleberga skogsskola i Kristianstads län. Den tillfälliga skogsskolan, som beräknas vara behövlig i fem år, är förlagd till Bjärka-Säby i Östergötlands län. Den drives under året 1956/57 för utbildning av kronojägare men blir från läsåret 1957/58 av allmän karaktär. Utöver dessa statliga skogsskolor finnes en privat skola, den förut nämnda Gammelkroppa skogsskola i Värmlands län, som drives med anslag från

landstingen i Örebro och Värmlands län, hushållningssällskapen, skogsvårdsstyrelserna samt vissa skogsägande bolag i nämnda län. Undervisningen vid denna skola bedrives så att kompetensen blir densamma som vid de statliga skogsskolorna.

Antalet elever vid de statliga skogsskolorna bestämmes av Kungl. Maj:t efter förslag av domänstyrelsen, som årligen fördelar antalet på de olika skolorna. För läsåret 1956/57 är antalet elever vid de olika skolorna följande: Älvsby 24, Hällnäs 20, Bispgården 20, Bjurfors 20, Kolleberga 20, Bjärka-Säby 16 och Gammelkroppa 22, vilket tillsammans blir 142 elever. Tillströmningen av sökande till de olika skolorna har under en lång period varit mycket stor. Antalet sökande och antagna elever vid statens skogsskolor under femårsperioden 1951—1955 framgår av tabell 1.

Tabell 1

	1951	1952	1953	1954	1955	Summa
Hänvisade till prov	280	249	236	232	228	1 225
Antal prövade	246	221	213	216	211	1 107
Underkända	43	79	56	61	45	284
Antagna	91	92	92	94	98	467
Utexaminerade[1]	91	89	92	94	98	464

[1] Avser utexaminerade för läsåren 1951/52; 1952/53 osv.

Föreslagna förbättringar

Kritik av och förslag till förbättring av undervisningen vid statens skogsskolor har framförts vid olika tillfällen under senare år. Så har de skogsskoleutbildades organisationer i skrivelser till Kungl. Maj:t framhållit nödvändigheten av översyn av undervisningen vid statens skogsskolor. I gemensam skrivelse av den 14 februari 1955 från Sveriges kronojägarförbund, Sveriges länsskogvaktarförbund samt Sveriges skogstjänstemannaförbund har hemställts, att en kommitté snarast tillsättes för att utreda frågan om förbättrad skogsskoleundervisning och att de skogsskoleutbildade tjänstemannakårerna skulle beredas tillfälle att insätta representanter i denna kommitté. I skrivelsen påpekades, att arbetsuppgifterna för de skogsskoleutbildade tjänstemännen hade ökat och delvis ändrat karaktär, beroende på skogsbrukets starka motorisering och rationalisering. De skogsskoleutbildade utnyttjades i allt större utsträckning för arbetsuppgifter, där tidigare högskoleutbildad personal använts. Många av de rent arbetsledande uppgifterna hade övertagits av förmän. Undervisningen vid statens skogsskolor hade inte tagit tillräcklig hänsyn till denna utveckling. Då organisationerna ansåg, att det inte skulle vara möjligt att inom nuvarande tidsram vid skolorna göra undervisningen fylligare, förordade de en tvåårig skogsskolekurs.

Föreståndaren för Bispgårdens skogsskola, jägmästaren G. V. Söderström, föreslog i skrivelse av den 16 februari 1955 till domänstyrelsen vissa ändringar i organisationen av statens skogsskolor för att därigenom ett bättre resultat av undervisningen skulle erhållas. Han påpekade, att samordningen av undervisningen vid de förberedande skogskurserna och skogsskolorna icke syntes vara den bästa. För att råda bot mot detta föreslog han, att det vid varje skogsskola borde finnas en förberedande skogskurs, som enbart hade att betjäna denna skola. Skogsskolornas lärare skulle undervisa i sina ordinarie ämnen även vid skogskursen och därigenom samordna utbildningen. Om skogskursen på så sätt gjordes bättre lämpad att förbereda undervisningen vid skogsskolan och dessutom förlängdes med cirka en månad, borde det bli möjligt att göra undervisningen vid skogsskolorna fylligare och mindre pressande än nu.

Dåvarande biträdande läraren vid Kolleberga skogsskola, P. I. Sköld, sammanfattade i en skrivelse av den 3 februari 1955 sina synpunkter på den lägre skogsundervisningen. Denna skrivelse vidarebefordrades via lokalstyrelsen för samma skola till domänstyrelsen. I skrivelsen påpekades, att de förberedande skogskurserna icke har motsvarat förväntningarna. Kapaciteten torde vara för liten, vilket medförde, att de sökande icke kunde antagas förrän efter flera års väntan. Detta betydde, att den praktiska undervisningen i verktygsvård och arbetsteknik meddelades först sedan den egentliga praktiktiden var avslutad. För att råda bot på detta missförhållande föreslogs inrättande av fler kurser. Undervisningen i modersmål och matematik borde flyttas från skogsskolan till skogskursen. Härigenom skulle de nuvarande inträdesproven vid skogsskolorna kunna slopas. Olägenheter med sammankoppling av revir och skogsskola påpekades vidare och föranledde flera förslag. Arbetsuppgiften för föreståndaren torde vara för stor. Undervisningen i arbetsledning borde förstärkas. För att underlätta och effektivisera undervisningen borde åtgärder vidtagas för ytterligare anskaffning av lämpliga böcker och kompendier. Undervisningsmaterielen borde dessutom rustas upp. Större intresse borde ägnas åt lärarpersonalens rekrytering och vidareutbildning. Den centrala ledningen av skogsskolorna borde bli effektivare, och en tjänsteman inom domänstyrelsen borde uteslutande syssla med dessa problem.

Vid invigningen av skogsskolan i Älvsbyn den 13 oktober 1955 gjorde överjägmästaren Fredrik Ebeling, Luleå, ett uttalande angående skogsskoleundervisningen. Detta anförande publicerades i tidskriften Skogen nr 21/1955 under rubriken »Några synpunkter på skogsskoleundervisningen». Överjägmästare Ebeling anförde, att det för tillfället förelåg brist på skogsskoleutbildad personal. Beträffande undervisningens anordnande, kritiserades den nuvarande ordningen, bl. a. i fråga om den förberedande skogskursen. Den genomgås för sent, oftast först när de sökande är cirka 25 år gamla. För att avhjälpa denna brist föreslogs temporärt dubblering av kur-

serna. Intagning till skogskurs skulle ske genom inträdesprövning. De sökande borde testas i frågan om sin lämplighet för utbildning till skoglig arbetsledare. Till skogskurserna, som beräknades bli ettåriga, borde överföras en del av den nuvarande undervisningen vid skogsskolorna i grundläggande arbetslära, arbetsledning, motorlära, skogs- och fältmätning, kartritning, jakt samt vilt-, natur- och landskapsvård. Genom denna anordning skulle hetsen minskas i undervisningen vid skogsskolorna. Skogsskolekursen borde under följande förutsättningar även i fortsättningen kunna vara ettårig:

»1. Skogsskolorna frikopplas från skolrevir men disponerar ett mindre övningsområde. Härigenom kan undervisningen dels effektiviseras och dels differentieras så att alla skogsbruksformer kan tillgodoses i undervisningen. Flertalet övningar, demonstrationer och exkursioner förlägges till arbetsobjekt hos olika skogsägare.

2. Lärarrekryteringen och lärarutbildningen måste skänkas största uppmärksamhet. Modern pedagogik kräver omsorgsfullt utbildade lärare och förstklassig undervisningsmateriel, och skogsundervisningen torde inte utgöra något undantag från denna allmängiltiga regel.»

KAPITEL II

Utbildningens mål

Såsom framgått av det föregående har arbetsledarpersonal för det svenska skogsbruket hittills utbildats vid skogsskolorna. Eftersom personer med denna utbildning anlitats av flera slags arbetsgivare, är det givet att kraven på utbildningen aldrig varit helt ensartade. Under utvecklingens gång har detta förhållande blivit alltmer påtagligt. För åtskilliga befattningshavare med skogsskoleutbildning har bl. a. arbetsledningsuppgifter fått allt mindre betydelse, medan andra uppgifter trätt mer i förgrunden. Inför en reformering av skogsbrukets arbetsledarutbildning måste hänsyn till dessa olika utbildningskrav tagas. En överblick härav är därför erforderlig.

De skogsskoleutbildade kan med avseende å arbetsgivaren uppdelas i ett par grupper. Domänverket, skogsägande bolag samt andra större skogsägare, som har anställd skogsskoleutbildad personal, bildar en grupp. Denna är något heterogen, men arbetsuppgifterna är i huvudsak likartade. De största av övriga arbetsgivarkategorier är skogsvårdsstyrelserna samt skogsägareföreningarna. Enligt en av arbetsmarknadstyrelsen utförd undersökning uppgick omkring årsskiftet 1955/56 antalet personer med skogsskoleutbildning till 2 819 och med skogsmästarutbildning till 239. Av de senare beräknades cirka tre fjärdedelar tidigare ha genomgått skogsskola. Fördelningen efter arbetsgivare framgår av tabell 2.

Tabell 2

	Antal	%
Domänverket	711	23,3
Andra statliga institutioner m. fl.	58	2,2
Skogsvårdsstyrelser	521	17,0
Skogsägarföreningar	89	2,9
Virkesmätningsföreningar	10	0,3
Stiftsnämnder	49	1,6
Häradsallmänningar	54	1,8
Kommunala arbetsgivare	48	1,6
Bolag och andra enskilda arbetsgivare	1 508	49,3
Summa	3 058	100,0

Arbetsuppgifterna för de skogsskoleutbildade, anställda hos olika arbetsgivarekategorier, framgår av följande redogörelser.

Kronojägare vid domänverket handhar den omedelbara ledningen av arbetet inom en bevakningstrakt. Storleken av bevakningstrakterna växlar starkt med geografiskt läge och beskaffenhet.

Avverkningarna på reviren planlägges med ledning av skogsindelningsplaner av jägmästaren med kronojägarnas hjälp. Andra viktiga arbeten såsom skogsodlingsarbeten, dikning, röjning m. m. bestämmes i stora drag av jägmästaren i regel efter samråd med kronojägarna, som svarar för att erforderliga arbeten kommer till utförande. Nybyggnad av vägar och arbetarlägenheter sker numera med anställande av specialpersonal varvid dock planläggning samt visst biträde i arbetet ankommer på revirförvaltningen, bl. a. också kronojägaren. Kronojägarna har likväl att ordna det löpande underhållet och tillsynen, särskilt vad angår vägar.

Kronojägarnas betydelsefullaste uppgift är arbetsledarens. Han skall enligt jägmästarens riktlinjer och direktiv anskaffa och omhänderta revirens arbetare, en uppgift som fordrar allt noggrannare rekognoscering och planläggning av arbetena, allt eftersom reviren i större omfattning övergår till fast arbetskraft. Kronojägarens förmåga att ordna för och leda bevakningstraktens arbetare är av stor betydelse för arbetsresultatet.

Kronojägaren skall vidtaga alla förberedelser för avverkningarna inom bevakningstrakten. Åtgärder för anordnande av basvägar och förläggningar m. m. skall verkställas av kronojägaren. Bortsättning av arbetena utföres i regel av kronojägaren enligt gällande avtal och jägmästarens närmare direktiv.

Kronojägaren utövar direkt arbetsledning som lagledare huvudsakligen ifråga om stämplingsarbeten. Skogsodlingarna, inklusive bränning, anordnas av kronojägarna och ledes direkt av dem själva eller av särskilda förmän. Övriga skogsvårdsarbeten, såsom röjning och markberedning, ledes efter omständigheterna av förmän eller utföres maskinellt.

Ansvaret för det virke, som avverkas inom bevakningstrakten och utlämnas till köpare eller för husbehov faller på kronojägaren. Arbetet kräver i detta avseende stor reda i uppläggning och kontroll, en god redovisning av skilda sortimentskvantiteter i skogen och på upplagsplatserna samt god kunskap i virkesmätning.

De uppgifter, som ligger till grund för arbetslönerna lämnas av kronojägarna. Sedan alla avlöningslikvider numera betalas från domänstyrelsen eller kontor i landsorten har kronojägaren ingen kontant kassarörelse.

Värdering av mindre rotposter utföres stundom av kronojägaren i bevakningstrakten.

Till hjälp i arbetet inom större bevakningstrakter har kronojägaren stundom en biträdande kronojägare eller förman. Därjämte anlitas i betydande utsträckning förmän för speciella uppgifter. Sålunda utnyttjas specialarbetare för aptering och den direkta arbetsledningen vid röjning, skogsodling m. m. Med stigande intensitet i skogsvården väntas behovet av sådana förmän att stiga, ehuru de moderna ackordsmetoderna för skogsvårdsarbeten i viss mån motverkar en dylik utveckling.

Då domänstyrelsen ansett angeläget att den utbildningslinje inom skogsbruket, som inom domänverket representeras av kronojägare, utnyttjas

rationellt för alla uppgifter, som lämpligen kan anförtros åt denna utbildningskategori, har riksdagen år 1957 godkänt ett förslag av domänstyrelsen och Kungl. Maj:t om försöksvis fortbildning av tillsvidare 20 kronojägare för assistenttjänst vid reviren. Dessa tjänstemän, som således genomgått skogsmästarskolan eller statens skogsskola, skall erhålla sådan särskild utbildning för assistenttjänst vid en av domänstyrelsen anordnad kurs på omkring 3 månader.

Skogvaktaren inom det större enskilda industri-skogsbruket är en arbetsledare med skogsskoleutbildning, som är underställd en skogsförvaltare med i regel högre skoglig utbildning (jägmästare eller forstmästare).

En skogvaktarbevakning kan till omfattningen och arbetsuppgifterna variera högst avsevärt från mycket stora geografiska områden i norra Sverige till relativt begränsade sådana i södra Sverige, från mycket litet innehav av egna skogar med motsvarande stora arbetsuppgifter för rot- och leveransköp till enbart skötseln av egna skogar samt från skogar med omfattande allmänna kommunikationsmedel, främst flottleder, till skogar med uteslutande bilvägstransporter. Den här följande beskrivningen av en skogvaktares uppgifter avser närmast en skogvaktarbevakning av normal mellansvensk typ, där skötseln av egna skogar är den övervägande uppgiften, men där även kan förekomma vissa rotköpsuppgifter.

Skogar av hithörande slag har som regel sina avverkningsberäkningar baserade på hushållsplaner, varför skogvaktarna har att arbeta med från skogsledningen årligen givna direktiv rörande avverkningarnas storlek. Även rent skogsvårdande uppgifter såsom skogsodlingar, röjningar i plant- och ungskogar, dikningsarbeten, vägarbeten m. m. är i regel dirigerade av skogsförvaltaren, varför skogvaktarens egna initiativ i här nämnda avseende blir begränsade till de rent lokala förhållandena.

Skogvaktarens mest betydelsefulla arbetsuppgifter är att inom ramen för förvaltarens direktiv handlägga och ansvara för enskildheterna i skogsvården och skogsskötseln. Han skall sålunda personligen leda stämplingsarbetet i alla de fall där fackkunskap fordras. Kalstämpling inom fastlagda hyggesgränser kan överlåtas till mindre kvalificerad personal; röjningsarbete i plant- och ungskogar skall av skogvaktaren ledas men kan i vad det rör själva verkställigheten överlåtas till specialutbildade förmän eller lag. Samma gäller kulturarbetena. Alla dessa arbeten skall dock av skogvaktare noggrant övervakas. I samband med stämplingen skall skogvaktaren personligen uträkna stämplingslängderna och de därur fallande virkessortimenten, enligt fastställda direktiv, och på grund härav uppgöra bevakningens drivningsförslag.

Sedan drivningsförslaget fastställts och avverkningarna beordrats, ankommer det helt på skogvaktaren att sörja för dessas planläggning med avseende å drivningsvägar, vältplatser, anskaffning av manskap och dragare samt iordningställande av förläggningar o. dyl.

Skogvaktaren har i regel ej tillgång till särskilda förmän utöver avmätarpersonalen, s. k. apterare, som följer huggarna och från avmätningen eller inräkningen upptager data för avlöning och virkesbokföring. Skogvaktaren skall personligen handlägga bortsättningen av såväl huggnings- som körnings- och övriga arbeten, i regel i enlighet med gällande skogsavtal och ifråga om ej avtalsbundna arbeten enligt erfarenhet eller givna direktiv.

Enär skogvaktaren ensam utövar den direkta arbetsledningen inom bevakningsområdet, sker alla likviduppgifter, även de som kommer från apterings- och inräkningsprotokoll, på skogvaktarens personliga ansvar, varför han ständigt måste utöva apterings- och inräkningskontroll, samt för varje avlöningsperiod personligen utskriva de rapporter och övriga handlingar på vilka de underställda arbetarnas avlöningar är baserade.

Skogvaktaren är ansvarig för att beordrad avverkning genomföres i enlighet med det fastställda drivningsförslaget samt för det utdrivna virkets ändamålsenliga uppläggning, sortering och inmätning vid upplagsplats i fall där sådan förekommer genom egna organ eller genom inmätningsförening.

Skogvaktaren skall uppgöra bevakningens skogsodlingsplan och i god tid före säsongens början anmäla behov av plantor och frö samt förslag till årets röjningsområden och dikningstrakter, vilka sistnämnda i regel har bedömts och planlagts av särskilt utbildad personal, knuten till skogsförvaltningens högre organ. Samma gäller vägbyggnader inom bevakning.

Inom vissa förvaltningar förekommer som ovan nämnts relativt stora rotköp, varvid det i regel åligger skogvaktaren att utbytes- och värdeberäkna salubjudna rotposter, som dock i regel inköpes genom förvaltningens försorg.

I avsikt att inhämta det norrländska industriskogsbrukets synpunkter på här ifrågavarande problem har kontakt tagits med några större företag i Norrland. Det har därvid framkommit, att arbetsuppgifterna i stort sett är desamma som inom det mellansvenska storskogsbruket. Inom de tillfrågade företagen räknar man med att skogvaktarna eller faktorerna, som de på en del håll kallas, själva skall inom givna direktiv handlägga samtliga arbeten inom distriktet. Man har särskilt framhållit vikten av att skogvaktarna har förmåga och ansvar i fråga om planeringsarbeten, gällande såväl för skogsvårds- som drivningsfrågor, bebyggelse och vägplanering med flera regionala frågor. Det har även påpekats, att man har krav på att skogvaktarna skall kunna begagna modernt kartmaterial i form av flygbilder och liknande. Personalen bör även äga kännedom om de moderna maskiner, som mer och mer kommer till användning inom skogsbruket samt maskinernas ändamålsenliga ekonomiska användning. Skogvaktarens förmåga till god arbetsledning är viktig.

Senare års starkt ökade krav på intensifiering av skogsskötseln inom

det större industriskogsbruket har mångenstädes medfört, att skogvaktarna fått svårigheter att medhinna alla de uppgifter, som sedan gammalt åvilar dem, och vissa organisatoriska problem har därför uppkommit. Man synes gå efter två linjer, dels bibehållandet av större bevakningsområden i vilket fall detta medför ett ökat behov av heltidsanställda förmän, dels en minskning av områdena i syfte att bibehålla de arbetsuppgifter, som hitintills åvilat skogvaktarna. I båda fallen synes man sträva efter att från de ordinarie skogvaktarna ta bort enklare rutinarbeten samt överlåta vissa specialarbeten på därför särskilt utbildad personal. I den mån skogsarbetarna i större utsträckning blir delaktiga av yrkesutbildning torde skogvaktarnas tjänsteutövning icke oväsentligt underlättas.

Skogsvårdsstyrelsernas skogsskoleutbildade personal utgöres av förste länsskogvaktare, länsskogvaktare och biträdande länsskogvaktare. Ett icke obetydligt antal har skogsmästarutbildning. Styrelsernas arbetsorganisation växlar beroende på landstingsområdenas skiftande storlek och andra lokala förhållanden.

Styrelsernas verksamhetsområden är uppdelade i länsskogvaktarområden, med en länsskogvaktare som föreståndare. Denne ansvarar lokalt för skogsvårdsstyrelsens arbetsuppgifter på de enskilda skogarna inom sitt distrikt. Skogsupplysning samt allmän praktisk och ekonomisk handledning för skogsägarna utgör jämte stämpling och annan biträdesverksamhet länsskogvaktarnas väsentliga arbetsuppgifter. Viktiga ekonomiska avgöranden ankommer därvid på dessa tjänstemän. Det förhållandet, att arbetet icke utföres på arbetsgivarens mark utan på de enskilda skogsägarnas, gör arbetet särskilt komplicerat och ömtåligt. Länsskogvaktarna utför inom sina distrikt planläggning och kostnadsberäkning av vissa skogsvårdsföretag för vilka statsbidrag utgår. Anskaffning av skogsfrö och plantor ingår i verksamheten och länsskogvaktarna förestår ofta större eller mindre plantskolor. Avverknings- och återväxtbesiktningar samt fiskaliska åtgärder verkställer länsskogvaktarna med stöd av skogsvårdslagens stadganden och skogsvårdsstyrelsens beslut. Länsskogvaktarna kan betraktas som lokala skogliga rådgivare, som ofta konsulteras av de enskilda skogsägarna. De måste på grund av arbetets art ofta handla med stor självständighet.

Som medhjälpare har länsskogvaktarna biträdande länsskogvaktare och förmän. Deras antal inom ett länsskogvaktardistrikt kan variera inom ganska vida gränser. Inom en del nordsvenska län har länsskogvaktarna ett stort antal stämplingsförrättare och deras arbete blir då till stor del av organisatorisk art.

En del av länsskogvaktarpersonalen tjänstgör som yrkeslärare. Skogsupplysning och undervisning har nämligen efterhand blivit en allt viktigare del av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Yrkesundervisning för

skogsarbetare och förmän m. fl. vid skogliga lärlings- och ungdomskurser, skoglig undervisning vid folkhögskolor och lantmannaskolor, skogsbetonade fortsättningsskolor m. m. anordnas i allt mera vidgad omfattning av skogsvårdsstyrelserna. Skogsdagar, exkursioner, föredrag, filmförevisningar, ledning av studiecirklar, presskontakter och övriga former av skogsupplysning ombesörjes av skogsvårdsstyrelserna och till stor del av skogsskoleutbildad personal.

Förste länsskogvaktare är i allmänhet föreståndare för en skogsvårdsgård och deltager i undervisningen därstädes. Dessa tjänstemän är sålunda närmast att betrakta som skogliga yrkeslärare, ofta med självständig ställning som kursledare, stundom som ledare för en gren av yrkesutbildningen. Även för åtskilliga andra länsskogvaktare och biträdande länsskogvaktare är undervisningsarbetet så omfattande att deras ställning motsvarar yrkeslärarens, ehuru fyllnadstjänst fullgöres inom styrelsens andra verksamhetsområden.

Vid *skogsägareföreningarna* anställda skogsskoleutbildade tjänstemän benämnes skogsinspektorer. Deras uppgifter är i större eller mindre utsträckning av merkantil art. Skogsinspektorerna lyder antingen direkt under föreningens affärschef eller under särskild, skogshögskoleutbildad fältpersonalchef.

Varje skogsinspektor arbetar inom ett honom tilldelat distrikt, vilket varierar i storlek beroende på arbetsuppgifternas inriktning.

Inköpsinspektor, vars åliggande främst gäller uppköp av virke, tjänstgör inom områden, som varierar mellan 15 000 och 50 000 ha medlemsareal. Han är vanligen bosatt i någon tätort inom sitt verksamhetsområde och har ibland kontor på platsen med särskilt anställd kontorspersonal, men lika ofta är kontorsarbetena centraliserade till ett huvudkontor för hela skogsägareföreningen.

Hans främsta uppgift består i att vara kontaktman mellan föreningen och dess medlemmar, och genom denna sin ställning är han en synnerligen viktig länk i samarbetet mellan skogsägaren och dennes förening.

Såsom kontaktman åligger det inspektoren främst att verka för att skogsägarna inom området försäljer sitt virke genom föreningen, och han tecknar ofta kontrakten direkt med medlemmarna.

Av skogsägarna anlitas han i stor utsträckning för rådgivning. Han ordnar skogsdagar, dels sådana, då man mycket ingående inom en mindre grupp diskuterar apteringsfrågor, sortiment och priser, dels skogsdagar för större områden och med många deltagare, då det i allmänhet förekommer någon exkursion jämte ett föredrag över aktuella frågor. Inte minst viktig är den hjälp, som skogsinspektoren lämnar skogsägarna i form av råd och anvisningar vid den direkta personliga kontakt, som både föreningen och dess medlemmar strävar efter. Skogsägarnas virkesvård har under senare år avsevärt förbättrats, vilket till stor del beror

på det arbete, som skogsinspektorerna har lagt ned på detta område. Mycket återstår ännu att göra, varför de har att på flera sätt söka nå en ytterligare förbättring av virkets behandling och vård.

Vid utdrivning av rotposter, vilka oftast värderats av skogsinspektoren, eller utförande av direkta avverkningsuppdrag för medlemmars räkning har skogsinspektoren arbetsledarens uppgift, varvid han även ansvarar för att utbytet av avverkningarna blir det bästa möjliga.

Vissa sortiment, som kan avsättas på orten, får skogsinspektorerna även sälja.

Transporten av virke till de olika köparna ledes av skogsinspektoren, och detta arbete fordrar god organisationsförmåga och en utmärkt ordning för att fortgå utan störningar.

Inspektor för skogsbruksområde har i huvudsak samma arbetsuppgifter som inköpsinspektorerna men med tyngdpunkten förlagd till rådgivning och hjälp med skogsvården. Således utför han stämplingar, lämnar skogsägarna råd och anvisningar för alla inom ett skogsbruk förekommande arbeten och åtgärder, hjälper skogsägaren med anskaffande av arbetskraft samt samordnar åtgärder på de olika fastigheterna, där så kan anses lämpligt för bättre utnyttjande av maskiner m. m. samt för utförande av bränningar och övriga åtgärder, som kan förbilligas genom sådant samarbete.

Av ovanstående framgår, att skogsinspektorens arbetsuppgifter är mångskiftande och av sådan art, att det ofta fordras ett självständigt handlande och en god organisationsförmåga.

Den här lämnade redogörelsen för de arbetsuppgifter, som möter skogsskoleutbildade anställda hos olika arbetsgivare, ger vid handen, att kunskapskraven i flera avseenden sammanfaller. Man måste nämligen av samtliga fordra goda kunskaper om skogens vård och de därtill hörande arbetena. Likaså är det nödvändigt, att de skogsskoleutbildade oavsett anställningen har god utbildning i allt som sammanhänger med virkets avverkning och vidaretransport. De olika arbetsgivaregrupperna har i vissa avseenden olika krav på sin skogsskoleutbildade personal. Domänverket, skogsbolagen och andra större skogsägare fordrar utöver dessa skogliga grundkunskaper, att den skogsskoleutbildade personalen får god utbildning i arbetsledning eftersom denna i väsentlig grad ansvarar för organisationen och ledningen av arbetena. Skogsvårdsstyrelserna har icke lika stora krav på utbildning i arbetsledning. Här fordras främst att de skogsskoleutbildade har förmåga att intressera och entusiasmera skogsägarna för skogens vård och skötsel samt smidigt ställa till rätta av skogsägarna begångna misstag. Dessutom skall dessa personalgrupper kunna organisera och leda skoglig kursverksamhet. Härtill fordras pedagogisk utbildning. Kraven på goda kunskaper i författningskännedom måste vara högre hos vid skogsvårdsstyrelserna anställda än hos andra, då den skogsskole-

utbildade personalen här kommer i mera direkt kontakt med den skogliga lagstiftningen. Skogsägareföreningarna och de större skogsföretagen fordrar å andra sidan, att den skogsskoleutbildade personalen är väl förtrogen med virkesredovisning och därtill hörande spörsmål. Skogsägareföreningarnas krav på den skogsskoleutbildade personalen är mycket varierande allt efter verksamhetens inriktning.

De här ovan anförda olikheterna i kompetenskraven för skogsskoleutbildade hos olika arbetsgivarekategorier har kunnat redovisas endast i stora drag. I verkligheten varierar fordringarna betydligt allt efter de olika förutsättningarna. Det torde vara omöjligt att taga hänsyn till alla dessa speciella krav vid utbildningen. Dennas differentiering försvåras även av att eleverna från början icke vet vilket verksamhetsområde de i framtiden kommer att välja. Kommittén anser därför, att undervisningen bör leda fram till en fackutbildning, som bör vara gemensam oavsett den framtida verksamheten. De olika arbetsfältens särskilda problem bör visserligen beaktas i undervisningen, men den därav föranledda vidareutbildningen bör huvudsakligen åvila arbetsgivarna själva.

Inom skogsbruket har under senare år specialister i form av byggmästare, vägmästare, specialutbildad dikningspersonal m. fl. börjat användas i allt större utsträckning. Många av dessa har skogsskola som grundutbildning. Specialutbildningen har ofta erhållits inom företaget. Användandet av specialister har medfört en förskjutning av arbetsuppgifterna för huvuddelen av den skogsskoleutbildade personalen. Arbetet koncentreras allt mer till uppgifter, som har direkt anknytning till skogens vård och avverkning. Detta innebär inte, att den skogsskoleutbildade personalen helt har frikopplats från befattningen med specialarbeten utan endast, att den kan erhålla hjälp med planläggningen och bortsättningen av dessa arbeten. Den fortlöpande kontrollen åvilar den som regel alltjämt och kommer nog även att göra det i fortsättningen.

Denna utveckling måste med nödvändighet påverka undervisningen vid skogsskolorna. Avvägningen mellan ämnena måste omprövas. Likaså måste ämnenas innehåll bli föremål för översyn. Inom de ämnesområden, där specialister börjat användas mer allmänt, bör undervisningen kunna förkortas och ändra karaktär. Undervisningen kan där möjligen begränsas till att ge allmänna kunskaper samt förmåga att bedöma, hur en arbetsuppgift skall utföras.

Det är vanskligt att förutsäga i vad mån utvecklingen inom svenskt skogsbruk kan leda därhän, att de skogsskoleutbildade kommer att anförtros andra arbetsuppgifter än dem, som här ovan redovisats. En viss förskjutning mellan arbetsgivaregrupperna är sannolik. Sålunda lär det stora intresse för samförvaltning eller andra former av samverkan, som nu ådagalägges bland de mindre skogsägarna, kunna medföra en rätt betydande relativ ökning av den kategori, som är anställd hos skogsägare-

föreningar och sambruksområden, av olika slag. Ett stort behov av lärare och instruktörer torde vidare uppstå i samband med en väntad utbyggnad av yrkesundervisningen för skogsarbetare och annan kursverksamhet inom särskilt det mindre skogsbruket. Slutligen är det sannolikt, att en del av de förmansuppgifter, som för närvarande utföres av skogsskoleutbildade, kommer att överlämnas åt förmän med växlande utbildning. I vad mån en sådan utveckling kan medföra en relativ minskning av de grupper av skogsskoleutbildade, som tjänstgör hos domänverket, skogsvårdsstyrelserna och skogsbolagen låter sig f. n. knappast bedöma, bl. a. därför att de skogsskoleutbildade å andra sidan sannolikt kommer att tagas i anspråk för vissa rutinuppgifter, som nu här och var ännu utföres av högskoleutbildade, ehuru de sannolikt kan överlämnas åt personal med en lägre utbildning. Kommittén har vid utarbetandet av det förslag, som framlägges i det följande, sökt taga hänsyn till dessa omständigheter och avväga kunskapsmåttet efter den väntade utvecklingen.

KAPITEL III

Allmänna principer för utbildningens anordnande

Såsom av föregående framgått har utbildningen av arbetsledarpersonal vid skogsbruket sedan lång tid tillbaka här i landet skett vid särskilda skogsskolor. Denna anordning har ansetts vara ändamålsenlig med hänsyn till skogsbrukets speciella krav på denna personal. Som framgår av i bilaga 1 lämnade redogörelse av förhållandena i några av Sveriges grannländer, har utbildningen av skogsarbetsledarpersonal även i dessa länder anordnats efter i stort sett samma principer, som tillämpas här i landet. Fackutbildningen sker nämligen som regel även där vid speciella skogsskolor, ehuru utformningen varierar. I vissa länder ägnas mer tid åt teoretisk undervisning, medan det i andra länder fästes större avseende vid de praktiska kunskaperna.

Utbildningen av arbetsledare vid skogsbruket skulle även kunna tänkas ske vid yrkesskolor, som vore gemensamma för flera näringsgrenar. Härvid skulle det möjligen i de ämnen, som är gemensamma även för andra yrkesområden, bli lättare att rekrytera och bättre utnyttja goda lärarkrafter. Mot detta förslag talar bl. a. kravet på tillgång till lämpliga skogsområden i skolornas omedelbara närhet, vilket medför, att skolorna ofta måste förläggas ute på landsbygden. Enligt kommitténs uppfattning talar erfarenheterna från utbildningen av arbetsledare vid skogsbruket för att denna även i fortsättningen bör ske vid speciella skogsskolor.

Som redan framhållits i kapitel II bör undervisningen vid skogsskolorna leda fram till en gemensam fackutbildning lämplig för all skogsskoleutbildad personal, oavsett inom vilken del av skogsbruket de kommer att arbeta. Undervisningen bör dessutom vara så allsidig, att den förmedlar kunskaper i alla inom skogsbruket förekommande arbeten. Hänsyn bör tagas till utnyttjandet av specialister.

Vid anordnandet av denna utbildning kan man tänka sig olika möjligheter, vilka här skall bli föremål för närmare diskussion. Först bör dock konstateras, att det inte är endast skogliga fackkunskaper och förmåga som arbetsledare, som fordras av de skogsskoleutbildade. Man måste nämligen även förutsätta, att denna personal har goda allmänna kunskaper med hänsyn till att den som regel kommer i direkt kontakt med människor av olika kategorier, oavsett om arbetsuppgifterna är arbetsledarens, förvaltningstjänstemannens eller lärarens. Utöver dessa kunskaper måste man dess-

utom fordra, att den skogsskoleutbildade har personlig färdighet i att utföra de inom skogsbruket förekommande arbetena. Om kraven på kunskaper före antagning till skogsskola sättes låga, måste undervisningen vid skolorna omfatta inte enbart skogliga fackkunskaper utan även allmänbildande ämnen och dessutom övning i att utföra olika arbeten. Även vid en relativt lång skogsskolekurs skulle man i sådant fall knappast hinna nöta in alla de nödvändiga kunskaperna. Det skulle föreligga risker för att undervisningen i de grundläggande ämnena och övningarna i skogsarbeten komme att dominera på fackutbildningens bekostnad. Om inträdesfordringarna å andra sidan sättes alltför höga skulle många, som vore lämpliga för yrket, ha svårt att skaffa sig den nödvändiga kompetensen. Detta skulle framförallt vara fallet, om det förutsättes teoretiska förkunskaper, som för många inom landets skogrika trakter är mindre lättillgängliga på grund av långa avstånd till samhällen med högre skolor.

Kommittén anser, att fackutbildningen vid skogsskolorna bör anknytas till någon nu eller i framtiden befintlig skolform, som dels kan beräknas ge tillräckliga grundkunskaper i allmänna ämnen och dels är eller kommer att vara tillgänglig för alla. Självstudier mellan grundskolan och skogsskolan lär dock bli erforderliga, för att hålla kunskaperna aktuella eller av dem, som av någon anledning har brister i sina förkunskaper. Praktiska färdigheter i de vanligaste skogsarbetena bör inhämtas mellan grundskolan och skogsskolan.

Teoretiska förkunskaper

Enligt 1951 års stadga för statens skogsskolor skall sökande i ämnena modersmålet, matematik och naturkunnighet uppfylla fordringarna för vitsordet »Med beröm godkänd» i avgångsbetyg från sjuårig folkskola, anordnad enligt någon av formerna A eller B i den av Kungl. Maj:t godkända undervisningsplanen för rikets folkskolor. Införandet av den sjuåriga folkskolan, som beslutades av 1936 års riksdag, innebar bl. a. förstärkning av undervisningen i modersmålet och matematik. Tyvärr har erfarenheten visat, att eleverna icke hinner inhämta de föreskrivna kurserna. Då undervisningen vid skogsskolorna bygger på väl inhämtade kunskaper enligt folkskolans kursplaner, har det blivit nödvändigt att vid skogsskolorna använda relativt lång tid för elementär undervisning framför allt i ämnena modersmålet och matematik. Då undervisningstiden vid skogsskolorna är hårt ansträngd, har komplettering av kunskaperna i matematik till stor del fått förläggas till elevernas knappa fritid. Denna bristande överensstämmelse mellan elevernas verkliga förkunskaper och dem som studieplanen vid skogsskolorna bygger på, har påtalats både av lärare och elever samt senast av de skogsskoleutbildades organisationer i skrivelse till kommittén.

Då någon minskning av de skogsskoleutbildades kompetens ej kan ifråga-

komma, måste antingen ytterligare tid användas för undervisning i modersmålet, matematik och naturkunnighet eller inträdesfordringarna i dessa ämnen höjas. Eftersom studietiden redan nu är hårt ansträngd, synes det vara synnerligen önskvärt, att undervisningen i de grundläggande ämnena kan minskas eller kanske rent av slopas för att därigenom bereda möjlighet till en fylligare behandling av fackämnena och ökade självstudier. Detta talar för en höjning av inträdesfordringarna.

Frågan blir då, hur höga krav på förkunskaper, som bör ställas på de sökande till skogsskolorna. Kunskaperna bör först och främst vara sådana, att de utgör en lämplig grund för studier vid skogsskola. Det blir då framför allt kunskaperna i modersmålet, matematik samt biologi, fysik och kemi, som bör beaktas. Men som redan tidigare framhållits bör eleverna dessutom ha ett visst mått av allmänna kunskaper. Det skulle med hänsyn till dessa synpunkter vara naturligt att fordra realexamen för antagning till skogsskola. De skogsskoleutbildades organisationer liksom en del av yrkeslärarna vid skogsskolorna har i skrivelser till kommittén förordat krav på denna examen. Man har därvid bl. a. hänvisat till, att det blir allt vanligare, att eleverna vid skogsskolorna har avlagt realexamen, för närvarande cirka en tredjedel. Då det synes osäkert, om realskolan kommer att bibehållas som en självständig skolform, anser kommittén det icke vara lämpligt att förorda realexamen som kompetenskrav för antagning till skogsskola. Mot kravet på realexamen talar dessutom det förhållandet, att skogsskolorna rekryterar sina flesta elever från landsbygden bland söner till skogsskoleutbildade, skogsarbetare och mindre jordbrukare.

Den nioåriga enhetsskolan, som är föremål för försöksverksamhet, bör, när den är utbyggd, bereda möjligheter för alla att erhålla bättre kunskaper än vad den nuvarande sjuåriga folkskoleundervisningen tillåter. Ur skogsskolornas synpunkt är det framför allt av intresse, hur långt undervisningen kommer att drivas i ämnena matematik, modersmålet samt biologi, fysik och kemi. Enligt nu fastställda planer för utbildningen finns det tre olika alternativ. Undervisningen å högstadiet är differentierad å tre linjer nämligen förberedelser för gymnasiestudier, allmän linje med avslutade kurser och påbörjad yrrkesundervisning. Den första av dessa linjer, som i nionde klassen benämnes 9 g, kan lämnas utanför diskussionen, då den är helt inriktad på fortsatta studier vid gymnasium. Linjen med yrkesundervisning är avsedd för dem som har anlag och intresse för praktiskt arbete. Här har den teoretiska undervisningen i framför allt den nionde klassen (9 y) minskats med hänsyn till yrkesutbildningen. Inom 9 y finns särskild kurs för yrkesundervisning i skogs- och jordbruk. Den allmänna linjen till sist, som i nionde klassen benämnes 9 a, ger en allmän teoretisk undervisning med helt avslutade kurser. Kursplanerna för 9 a ansluter sig i de för skogsskolan aktuella ämnena nära till de krav, som enligt kommitténs uppfattning bör ställas på de sökandes teoretiska kunskaper. Då man måste

förutsätta, att det linjeval, som kommer att ske redan i sjunde klassen av den nioåriga enhetsskolan, inte alltid kommer att vara det rätta, torde det emellertid vara olämpligt att fordra viss linje som kompetenskrav för skogsskola.

Kommittén anser, att fordringarna å teoretiska kunskaper för antagning till skogsskola bör begränsas till ämnena matematik, modersmålet samt biologi, fysik och kemi. I enlighet med skolöverstyrelsens uppfattning meddelad i brev till kommittén den 18 juli 1956 föreslås, att fordringarna i dessa ämnen ansluter sig till alternativkurs I enligt »Timplaner och huvudmoment vid försöksverksamhet med nioårig enhetsskola». Dessa timplaner bör närmare specificeras för att inträdessökande skall erhålla så klar bild som möjligt av de uppställda fordringarna. Kommittén, som i denna fråga haft förberedande kontakt med skolöverstyrelsen, vill framhålla, att det är angeläget, att tillsynsmyndigheten snarast möjligt låter utarbeta detaljerad beskrivning av nämnda kunskapsmått.

Då kommittén har den uppfattningen, att enbart godkänt betyg i dessa ämnen inte kommer att innebära tillräckligt allsidiga och säkert befästa kunskaper, bör kurserna vara väl inhämtade, vilket innebär krav på överbetyg i dessa ämnen. Som redan tidigare nämnts, bör inte genomgången av viss skollinje ställas som krav för inträde till skogsskola. Det avgörande bör vara, att eleverna vid skogsskolekursens början har tillräckliga kunskaper i här ovan redovisade ämnen. För att kunna bedöma detta måste inträdesproven till skogsskolorna även i fortsättningen behållas.

Införandet av den nioåriga enhetsskolan kommer att kräva lång tid. Under denna övergångstid kommer en stor del av de sökande till skogsskolorna att sakna möjlighet att i sina hemtrakters skolor erhålla de nödvändiga teoretiska kunskaperna. Kommittén anser, att detta inte bör få påverka ett snabbt införande av de nya kompetenskraven. För att underlätta komplettering av kunskaperna bör samarbete upptagas med korrespondensinstitut och folkhögskolor, så att lämpliga preparandkurser utarbetas. Kommittén har ej ansett sig böra taga upp detta problem för vidare utredning. Detta bör åvila tillsynsmyndigheten för statens skogsskolor.

Praktiska förkunskaper

Då arbetsuppgifterna för de skogsskoleutbildade till stor del utgöres av planering, arbetsledning och undervisning måste man fordra goda kunskaper om de vanligaste i skogen förekommande arbetena. Det måste vara ett absolut krav, att de skogsskoleutbildade har god personlig färdighet i dessa arbeten. Den som skall leda eller undervisa andra i olika arbeten, måste själv i detalj behärska de olika arbetsmomenten. Utöver denna personliga färdighet i att utföra de skogliga arbetena måste man även fordra goda kunskaper i verk-

tygsval och verktygsvård. Utbildningen i dessa ämnen har alltmer förlagts till förstudierna för skogsskolan. Redan 1908 infördes bestämmelse om ett års praktik som skogsarbetare. Detta kompetenskrav skärptes 1920, då praktiktiden utsträcktes till två år. Enligt de nuvarande bestämmelserna fordras, att sökande till skogsskola skall under minst 20 månader ha som arbetare deltagit i de vanligaste förekommande skogsarbetena samt ha genomgått statens förberedande skogskurs eller därmed likvärdig kurs. För att praktiken skall anses vara allsidig, skall den enligt undervisningsordningen för statens skogsskolor om möjligt omfatta stämpling 2 månader, huggning och tillredning av olika virkessortiment 4 månader samt virkestransport, aptering, virkesmätning, dikning, vägarbete, skogsodling, indelningsarbete och arbete vid sågverk vardera minst 1 månad.

Den förberedande skogskursen, som från och med 1950 har ersatt kolarskolan, tillkom för att bättre förbereda de sökande till skogshögskolan och skogsskolorna. Kurstiden vid de förberedande skogskurserna är cirka fyra månader, under det att kolarskolan omfattade två. Undervisning i kolning ingår i kursplanen men är reducerad högst avsevärt. Huvudvikten lägges vid verktygsvård och arbetsteknik. Dessutom är viss undervisning flyttad från skogsskolan till skogskursen, nämligen i sprängningsarbeten, arbetarskydd och sjukvård. En förutsättning för att undervisningen vid skogskurserna skall få önskat resultat är, att den kommer tidigt under utbildningen, så att kunskaperna i verktygsvård och arbetsteknik kan utnyttjas under den fortsatta praktiken. På grund av den stora tillströmningen av sökande till de förberedande skogskurserna, för tillfället fem, har det vid antagningen tagits stor hänsyn till antalet praktikantår. Härigenom har skogskursen blivit ett nålsöga, och det har som regel fordrats cirka fem års praktik för att bliva antagen. I medeltal har endast 40 % av de årligen sökande kunnat beredas plats. Denna anhopning av sökande vid skogskurserna är mycket olycklig. Skogskursen kommer därigenom för sent under utbildningen, vilket i högsta grad minskar dess värde. Det är inte lätt att lära elever med lång tids praktiskt arbete grunderna i verktygsvård och arbetsteknik. Kunskaperna hinner dessutom inte omsättas i praktiskt arbete, då denna del av utbildningen ofta är avslutad före antagning till skogskurs. På grund av den långa väntetiden före skogskurserna blir de sökande till skogsskolorna alltför gamla, för närvarande 27—28 år. Denna höga ålder försvårar undervisningen vid skogsskolorna. Eleverna har sin skolgång så långt tillbaka i tiden, att de glömt mycket av grundkunskaperna. Då dessutom förmågan att snabbt inhämta nya kunskaper avtar med åldern, har eleverna svårt att tillgodogöra sig undervisningen.

Enligt inhämtade uppgifter utgjorde kön av sökande utan studentexamen, som icke kunnat antagas våren 1955 vid de förberedande skogskurserna, 174. Med nuvarande tillströmning av sökande skulle erfordrats ytterligare en kurs med plats för 64 elever årligen för att eftersläpningen skulle kunna inhämtas

inom tre år. Därefter skulle eleverna vid skogskurserna komma att ha upp till tre års praktik, vilket innebär en sänkning med cirka två år.

Sedan dess har ytterligare en förberedande skogskurs startats vid Gideå bruk i Västernorrlands län. Denna kurs drives av Mo och Domsjö aktiebolag i samråd med skogsstyrelsen. Antalet förberedande skogskurser har härigenom blivit fem, nämligen statens förberedande skogskurser i Storsund och Skinnskatteberg med vardera 64 elever, skogskursen vid Gammelkroppa skogsskola med 30—40 elever, skogsvårdsstyrelsens i Kronobergs län skogskurs i Asa med 15 elever samt den här ovan nämnda skogskursen vid Gideå bruk med 14 elever eller i allt 190 à 200 elever.

Erfarenheterna av anordningen med förberedande skogskurs under förberedelsetiden för antagning till skogsskola har icke varit enbart goda. Som redan tidigare nämnts, har väntetiden för att bliva antagen vid skogskurserna varit mycket lång. Kommittén anser, att det finns mycket små möjligheter att råda bot på detta missförhållande genom att starta ännu fler förberedande skogskurser. Tanken med inrättandet av dessa kurser var att giva de sökande till skogsskolorna och skogshögskolan arbetarutbildning. Sedan dess har vid sidan av de förberedande skogskurserna vuxit fram en allmän yrkesutbildning i skogsarbete, som under skogsstyrelsens överinseende omhänderhaves av skogsvårdsstyrelserna. Denna yrkesutbildning omfattar kurser av olika typer och längd allt efter behovet. Bland dessa kurser finnes sådana, som direkt är avsedda för ungdomar, som ämnar utbilda sig till skogsarbetare. Undervisningen vid dessa kurser tar först och främst sikte på att ge eleverna goda färdigheter i verktygsvård och arbetsteknik. Kurstidens längd kan variera från ca två månader till i det närmaste ett år. De ettåriga kurserna de s. k. lärlingskurserna omfattar skolskede och praktikskede. Vid dessa kurser får nämligen eleverna under sakkunnig ledning omsätta sina kunskaper under en längre tids praktiskt arbete. Skolskedet omfattar som regel 12 veckor.

Då dessa kurser för yrkesutbildning av skogsarbetare inom en snar framtid torde finnas inom varje län, anser kommittén det vara naturligt, att även de som tänker söka till skogsskola, erhåller den grundläggande arbetarutbildningen vid dessa kurser. Härigenom bör det finnas större möjlighet för de sökande till skogsskola att redan tidigt under förberedelserna erhålla utbildning i verktygsvård och arbetsteknik. Lärlingskursen skulle ur många synpunkter vara att föredraga, men då denna kurstyp är svår att anordna, anser sig kommittén inte kunna föreslå den som kompetenskrav för antagning till skogsskola. Arbetarutbildning i form av lärlingskurs skall naturligtvis godtagas. Då inte alla nu anordnade kurser enligt kommitténs uppfattning ger tillräckliga kunskaper i verktygsvård och arbetsteknik, vill kommittén som villkor för antagande föreslå, att sökande skall ha genomgått yrkeskurs, som minst motsvarar skogsstyrelsens nuvarande ungdomskurs om 12 veckor. Kommittén förutsätter, att samråd upptages mellan

skogsstyrelsen och tillsynsmyndigheten vid utarbetandet av lämplig yrkeskurs.

Bestämmelserna om att sökande till skogsskola under minst 20 månader som arbetare skall ha deltagit i de vanligaste inom skogsbruket förekommande arbetena bör bibehållas. Den här ovan föreskrivna arbetarutbildningen bör inräknas i de 20 månaderna. Då det är synnerligen viktigt, att eleverna vid skogsskolorna verkligen har allsidiga erfarenheter, bör praktiken även i fortsättningen vara differentierad. Inhämtandet av de praktiska färdigheterna kommer att ske vid yrkeskursen, under praktiktiden samt vid skogsskolan. Kommittén anser, att den sökande under praktiktiden skall som arbetare ha deltagit i följande arbeten: utsyning 1 månad, huggning och tillredning av olika virkessortiment 3 månader, virkestransport 1 månad, aptering och virkesmätning 2 månader samt skogsodling och plantskolearbete 1 månad. Därjämte bör den sökande ha deltagit i vägarbete, indelningsarbete samt arbete vid sågverk. Ehuru det skulle vara önskvärt, att de sökande även hade erfarenheter i hästkörning, anser sig kommittén icke kunna föreslå detta på grund av svårigheterna att erhålla denna praktik. En orientering om och övning i körning och hästvård bör emellertid kunna ges någon plats i själva utbildningen. Kommittén återkommer i det följande till denna fråga.

Lärlingskursens praktikskeden bör få inräknas i den differentierade praktiken.

Då det trots den nuvarande bestämmelsen om differentierad praktik visar sig, att många elever vid skogsskolorna har bristfälliga praktiska förkunskaper, är det synnerligen önskvärt, att de sökande kan hänvisas till vissa praktikantskogar med sakkunniga instruktörer. Detta kan praktiskt genomföras endast om man genom förhandlingar kan förmå arbetsgivarna att medverka. Kommittén vill därför endast föreslå, att tillsynsmyndigheten för skogsskolorna inleder samarbete med skogsarbetsgivarna för att på lång sikt söka lösa frågan om den »ledda praktiken».

Den här ovan föreskrivna skogsarbetarutbildningen bör för att få avsedd effekt komma snarast efter slutad skolgång. Då flertalet av dem som tänker söka till skogsskola, inte har hunnit erhålla någon skogsvana, synes det dock vara önskvärt med en kortare period av arbete i skogen före skogsarbetarutbildningen. För att å andra sidan inte denna utbildning skall komma för sent, vill kommittén föreslå, att endast sex månaders praktik före skogsarbetarutbildningen får inräknas i den föreslagna praktiktiden.

Enligt nu gällande inträdesfordringar för statens skogsskolor är minimiåldern för inträde 19 år och maximiåldern 30 år. Tillsynsmyndigheten kan lämna dispens. Den höga maximiåldern har bl. a. motiverats med att det skall finnas möjlighet för lämpliga skogsarbetare att vinna inträde vi skolorna. På grund av den stora tillströmningen av sökande har väntetiden framför skogskurserna som ovan nämnts medfört, att medelåldern vid skogsskolorna för

tillfället är mycket hög. Detta försvårar undervisningen genom att elevernas förmåga att tillgodogöra sig undervisningen redan har börjat avtaga. Det dröjer också alltför länge, innan de kan avsluta sin utbildning. För närvarande är medelåldern av de utexaminerade 28—29 år.

De av kommittén föreslagna förberedelserna för antagning till skogsskola bör under gynnsamma förhållanden kunna medhinnas enligt följande tidsschema.

Moment	Den sökandes ålder vid resp. skedes slut
Nioårig bottenskola	16 år
Sex månaders praktik	16 ½ »
Skogsarbetarutbildning ca fyra månader	ca 17 »
Fortsatt praktiskt arbete ca tio månader	18 »

Då man inte kan förutsätta, att de sökande normalt kan erhålla de olika skedena i omedelbar följd, bör ytterligare ett år läggas till de sökandes ålder vid avslutade förberedelser. Detta innebär, att förberedelserna för inträde till skogsskola bör kunna vara avslutade vid 19 års ålder d. v. s. före värnpliktstjänstgöringen, vilket betyder, att de sökande redan i 20-årsåldern bör kunna pröva in vid skogsskolorna. Kommittén vill med anledning härav föreslå, att maximiåldern för inträde till skogsskola sänkes till 25 år. Möjlighet att lämna åldersdispens bör finnas även i fortsättningen. Då de sökande till skogsskolorna bör ha avslutat värnpliktstjänstgöringen före antagning, synes den nuvarande minimiåldern 19 år även i fortsättningen vara lämplig.

KAPITEL IV

Antagningsförfarande

Antagning av elever till skogsskolorna sker för närvarande genom bedömning av de sökandes vitsord från innehavda tjänster, avgångsbetyg från förberedande skogskurs samt kunskaper i svenska språket, matematik och naturkunnighet. För att erhålla en uppfattning om de sökandes teoretiska kunskaper anordnas inträdesprov vid skogsskolorna. Detta omfattar rättskrivning, språklära, provräkning samt naturkunnighet. Inträdesprovet brukar dessutom kompletteras med någon form av praktiskt prov.

Då kommittén anser, att det icke bör krävas att de sökande till skogsskola har genomgått viss skola utan endast att de besitter goda kunskaper i vissa ämnen, måste deras teoretiska kunskaper bedömas vid antagningen till skogsskolorna. I fråga om kravet på kunskaper i skilda ämnen hänvisas till kapitel III. Bedömningen bör även i fortsättningen ske genom inträdesprov, vilket bör omfatta modersmålet, matematik samt biologi, fysik och kemi. Då det ur skogsskolans synpunkt är av stort intresse, hur de blivande eleverna kan uttrycka sig i skrift, bör de nuvarande proven i rättskrivning och språklära ersättas med uppsatsskrivning. Bedömningen av provet i modersmålet blir härigenom svårare att göra och bör utföras av lämplig facklärare.

Vid antagning av elever till skogsskolorna skall man dels avgöra de sökandes möjligheter att kunna tillgodogöra sig undervisningen vid skolan, vilket sker genom det här ovan beskrivna inträdesprovet samt bedömning av de sökandes praktiska meriter, och dels i övrigt söka fastställa, om de är lämpliga för yrket. Detta senare omdöme har hitintills grundats på de sökandes vitsord från praktiken, lämplighetsbetyget från den förberedande skogskursen samt lärarnas bedömning av de praktiska proven vid inträdesprövningen. Då detta förfaringssätt kan synas vara alltför subjektivt, har kommittén övervägt om inträdesprovet lämpligen kan kompletteras med någon form av anlagstest.

För att utröna möjligheten av att använda testning vid antagning av elever till skogsskolorna har fil. lic. S. E. Henricson på kommitténs uppdrag utfört provtestning av elever vid Bispgårdens, Bjurfors och Kolleberga skogsskolor. Resultatet av undersökningen, som redovisas i bilaga 2, visar, att man med hjälp av urvalstest kan nå en viss bedömning av de sökandes lämplighet för yrket. Härigenom skulle man erhålla tre faktorer för be-

dömning av de sökandes lämplighet, nämligen resultat av prov och test samt betyg från innehavda tjänster. Kommittén förordar, att inträdesprovet till skogsskolorna, tillsvidare dock endast försöksvis, kompletteras med urvalstest och att det skall ankomma på tillsynsmyndigheten att, sedan större erfarenhet vunnits, avgöra om sådan testning fortsättningsvis skall ingå i proven.

För närvarande återfinns bland de sökande till skogsskolorna en och annan, som är mindre lämplig för yrket och som bedömes icke heller kunna fullfölja utbildningen till erforderlig kompetens. För att förhindra att dessa genom upprepade prov så småningom skall kunna bereda sig tillträde till skolorna, finns stadgat, att sökande, som underkänts två gånger vid inträdesprövning, endast genom dispens kan erhålla tillstånd till ytterligare prov. Denna bestämmelse bör bibehållas och dispensgivningen vara synnerligen restriktiv. Det torde vara lyckligast för dessa sökande själva, om de fortast möjligt kan inriktas på annan verksamhet eller utbildning. För att minska risken att ungdomar, som saknar lämpliga förutsättningar för utbildning vid skogsskola, väljer denna bana, kan det vara lämpligt, att eleverna vid de skogliga ungdomskurser, som är avsedda att obligatoriskt ingå i förutbildningen för skogsskola, beredes tillfälle att genomgå någon form av intressetest som ett led i yrkesrådgivningen.

KAPITEL V

Utbildningens omfattning och utformning

Undervisningsämnen

Såsom redan tidigare har framhållits, bör målet för undervisningen vid skogsskolorna vara att för skogsbruket utbilda personal, som går till arbetsuppgifter av ganska skiftande slag, vilka i regel är antingen av direkt arbetsledande karaktär eller nära sammanhör med arbetsledning. Under diskussionen av vilka förkunskaper, som de sökande till skogsskolorna bör ha, har fastslagits, att det fordras både teoretiska och praktiska kunskaper. En del av dessa inhämtas före skogsskolekursen och utgör den grund, på vilken fackutbildningen skall bygga. Då den ifrågavarande personalen måste kunna organisera och leda alla inom skogsbruket förekommande arbeten, måste den äga goda biologiska, ekonomiska och tekniska kunskaper, avpassade för de kommande uppgifterna samt dessutom ha inblick i arbetsledningens problem. Vid skogsskolorna bör undervisning meddelas så att utbildningen med hänsynstagande till elevernas förkunskaper leder fram till den bestämda kompetensen.

Enligt nu gällande undervisningsordning är ämnena uppdelade i grundläggande ämnen, fackämnen och övriga ämnen. De grundläggande ämnena utgöres av svenska språket, matematik, botanik, marklära med geologi och klimatologi samt zoologi. Fackämnena är skogsskötsel, skogsteknologi med husbyggnads-, vägbyggnads- och dikningslära, skogsuppskattning, skogsindelning med skogs- och fältmätning, jakt samt vilt- och fiskevård, författningskännedom, arbetsledning, tjänstekunskap med bokföring samt kart- och byggnadsritning. De övriga ämnena utgöres av natur- och landskapsvård, trädgårdsskötsel samt idrott.

Denna kombination av ämnen är väl vald och några större ändringar synes icke vara påkallade. Ämnenas omfattning och innehåll bör däremot bli föremål för revision. Skogsbruket har under senare år genomgått betydande förändringar. Nya skogsskötselmetoder har vuxit fram. Skogsbrukets motorisering och rationalisering har medfört nya krav på den arbetsledande personalen. De utexaminerade anställs numera i växande utsträckning för nya arbetsuppgifter, t. ex. som instruktörer och lärare av skilda slag och i skötseln av skogsbruksområden m. m. Utnyttjandet av specialister för planläggning av vissa arbeten har även det medfört, att ämnena vid skogsskolorna bör omdisponeras. Likaså måste de föreslagna ändringarna i kra-

ven på förkunskaper påverka skogsskolekursens utformning. Med dessa utgångspunkter kommer ämnenas innehåll och omfattning att diskuteras i det följande. Vid ändrad ämnesbeteckning anges det nuvarande namnet inom parentes.

Tal- och diskussionsteknik (Svenska språket)

Undervisningen i detta ämne har tidigare omfattat rättskrivning, språklära och uppsatsskrivning samt övning i muntlig framställning. I den mån som elevernas grundkunskaper i detta ämne med åren förbättrats, har undervisningen allt mer inriktats på muntlig framställning, övning i att disponera ämnen vid skriftlig framställning samt avfattning av tjänsteskrivelser.

När man nu förutsätter, att kompetenskraven för antagning till skogsskola kommer att medföra betydligt bättre grundkunskaper i svenska språket, bör undervisningen i detta ämne helt kunna inriktas på muntlig framställning samt diskussions- och sammanträdesteknik. Elevernas förmåga att uttrycka sig i skrift och tal bör dessutom förbättras genom övningar inom fackämnena. Undervisningen i upprättandet av tjänsteskrivelser och affärsbrev bör helt flyttas till ämnet tjänstekunskap.

Undervisningstiden bör minskas från 70 till 30 timmar.

Matematik

Enligt den nu gällande undervisningsordningen användes lång tid för repetition och komplettering av elevernas kunskaper. Målet har varit att försöka bibringa eleverna en ungefärlig realskolekurs i procent- och ränteräkning, algebra med ekvationer av första graden samt grafisk framställning. Dessutom har undervisning meddelats i användning av räknesticka och räknemaskiner. Undervisning i matematik vid skogsskolorna bör ske i den utsträckning, som anses vara nödvändig för att eleverna skall kunna följa undervisningen i fackämnena. Då de av kommittén föreslagna kompetenskraven för antagning till skogsskola föreskriver kunskaper i matematik, som bör vara likvärdiga med dem, som nu erhålles vid undervisningen vid skogsskolorna, bör ämnet matematik kunna reduceras till att enbart omfatta en kort repetition av tidigare kunskaper samt undervisning i användning av räknesticka och räknemaskiner. God övning i tillämpningen av de matematiska kunskaperna bör kunna vinnas i samband med undervisningen inom fackämnena skogsskötsel, skogsteknologi, skogsuppskattning samt skogsindelning.

Undervisningstiden i ämnet bör minskas från 120 till 35 timmar.

Skogsbotanik (Botanik)

Undervisningen i detta ämne bör även i fortsättningen ge eleverna sådana kunskaper om trädens byggnad, ämnesomsättning och livsvillkor, att de kan förstå, hur träden reagerar, när de olika produktionsfaktorerna

ändras. Dessutom skall undervisningen omfatta kännedom om de vanligaste skogsträden, karaktärsväxterna i olika skogstyper samt skogsträdens och virkets viktigare sjukdomar och skador. Då grundkunskaperna i botanik enligt de föreslagna kompetenskraven bör bliva bättre måste i fortsättningen mer tid kunna ägnas åt trädens livsvillkor samt artkännedom i fråga om träd och växter.

Med hänsyn till ämnets grundläggande betydelse föreslås, att undervisningstiden ökas från 40 till 60 timmar.

Marklära med geologi och klimatologi

Detta ämne, som har mycket stor betydelse för undervisningen i skogsskötsel, bör ge eleverna goda kunskaper om skogsmarken och markprocesserna. Kännedomen om markmineral och bergarter bör begränsas till de viktigaste och i skogsmarken vanligast förekommande. Då man i fortsättningen bör kunna räkna med bättre grundkunskaper i kemi, bör undervisningen kunna göras fylligare vid behandlingen av de jordmånsbildande processerna. Överhuvudtaget bör egentlig marklära samt klimatologi ägnas längre tid. Detsamma gäller vattenhushållningen i marken och torvmarkskännedom. Undervisningen i skogsdikning, som nu inlägges i skogsskötseln, förutsätter att eleverna redan vid undervisningen i marklära har erhållit goda kunskaper om torvmarkerna.

Undervisningstiden bör ökas från 45 till 65 timmar.

Skogszoologi (Zoologi)

Undervisningen i detta ämne bör ge allmänbildande kunskaper om våra vanligaste däggdjur, fåglar och sötvattensfiskar. De jaktbara djuren bör behandlas i samband med undervisningen i vilt- och fiskevård. Utöver dessa kunskaper skall undervisningen i detta ämne omfatta de vanligaste skogsinsekterna. Då denna del av ämnet är särskilt betydelsefull, måste med nödvändighet en stor del av undervisningstiden ägnas däråt. Eleverna skall bibringas goda kunskaper om de vanligaste skogsinsekternas biologi och skadegörelser. Man bör lägga särskild vikt vid skadornas utseende samt bekämpning av skadeinsekterna. De förebyggande åtgärderna bör ägnas särskilt intresse.

Undervisningstiden bör ökas från 35 till 40 timmar.

Skogsskötsel

Undervisningen vid skogsskolorna i detta ämne skall ge eleverna kunskap om skogens vård. Då skogsskoleutbildade i stor utsträckning direkt leder de flesta arbetena vid skogens förnyelse och beståndens vård måste undervisningen i skogsskötsel behandla samtliga skogsvårdande arbeten. Eleverna måste behärska arbetsmomenten rent tekniskt. Dessutom måste

arbetets ekonomiska och biologiska bakgrund vara klarlagd. Då en skogsskoleutbildad ofta måste taga ställning till skogsvårdsproblem utan att ha möjlighet att rådfråga sin närmast överordnade, bör undervisningen vara så upplagd, att eleverna tränas att omsätta sina kunskaper i praktiskt handlande inom ramen för allmänna direktiv. Detta bör ske genom planläggning samt utförande av praktiska övningar och prov. För att denna träning skall bli allsidig, måste övningsobjekten omfatta olika skogstyper och skilda ägarekategorier. Detta medför, att skogsskolan måste ha möjlighet att förlägga sina övningar till skogar av olika slag.

Enligt nu gällande undervisningsordning behandlas skogsdikningen som ett särskilt ämne inom skogsteknologiens ram. Då vattenhushållningen i marken är av utslagsgivande betydelse för skogens produktion och bör ägnas stor uppmärksamhet, anser kommittén att även skogsdikningen som ett led i denna vattenhushållning bör behandlas i ämnet skogsskötsel. Undervisningen i skogsdikning bör tekniskt begränsas till allmänna principer för torvmarks torrläggning samt ingående kunskaper i dikesunderhåll. Torvmarkskännedom bör som tidigare nämnts behandlas i ämnet marklära.

Undervisningstiden bör ökas från 565 till 640 timmar.

Skogsteknologi med husbyggnads- och vägbyggnadslära (Skogsteknologi med husbyggnads-, vägbyggnads- och dikningslära)

Ämnet skogsteknologi omfattar för närvarande virkes-, arbets-, vägbyggnads-, husbyggnads- och dikningslära. Undervisningen i det sistnämnda ämnet bör som tidigare föreslagits överflyttas till ämnena skogsskötsel och marklära. Ämnet behandlas i fortsättningen med följande uppdelning: virkeslära, arbetslära, husbyggnadslära och vägbyggnadslära.

Undervisningen i *virkeslära* bör ge eleverna kunskaper om virkets tekniska egenskaper i den utsträckning, som erfordras för att förstå kvalitetskraven för olika virkessortiment och känna till sortimentens användningsområden. Ekonomiska beräkningar bör utföras i den utsträckning, som anses vara nödvändigt för upprättande av apteringskalkyler. Då de skogsskoleutbildade i stor utsträckning kommer att ha det direkta ansvaret för virkets behandling, bör virkets uppläggning och vård ägnas särskild uppmärksamhet. Undervisningen i virkesmätning skall göra eleverna väl förtrogna med de lagar, förordningar och instruktioner, som reglerar denna verksamhet. Dessutom bör eleverna rent praktiskt ha så stor erfarenhet av virkesmätning, att de efter träning kan utnyttjas för befattningar inom virkesmätningsförening.

De olika träförädlingsindustrierna bör i ämnet avhandlas främst med hänsyn till deras krav på råvaran. Undervisningen i sågning bör dock göras fylligare, emedan många skogsskoleutbildade får befattningar, där de även får svara för driften av mindre sågverk. Denna undervisning bör dock begränsas till postning och sågning vid mindre cirkelsåg.

I *arbetsläran* skall elevernas kunskaper i redskapslära och arbetsteknik kontrolleras och utvidgas så att eleverna vid utbildningens slut efter pedagogisk skolning kan utnyttjas även som instruktörer och lärare inom arbetarutbildningen. Då det som regel är svårt för de sökande till skogsskolorna att under praktiktiden erhålla erfarenheter av hästkörning, bör hästkännedom och körning ägnas särskilt intresse vid skogsskolorna. Virkets avverkning och transport skall behandlas i den utsträckning, som erfordras för den lokala planeringen av dessa arbeten.

Då den förberedande skogskursen enligt kommitténs förslag kommer att upphöra, måste viss undervisning i arbetslära överflyttas till skogsskolan. Detta gäller framför allt sprängning, arbetarskydd, sjukvård samt kolning. Då skogskolningen numera har liten omfattning inom skogshanteringen, bör undervisningen i detta ämne begränsas till enbart teoretiska studier samt demonstrationskolning av mila.

I fråga om undervisningen i *husbyggnadslära* och *vägbyggnadslära* har beaktats att för husbyggnads- och vägarbeten i allt större utsträckning användes specialister i form av byggmästare, byggnadsförmän, vägmästare och stakningsledare. Den tekniska planläggningen kommer alltmer att åvila sådana specialister. Husbyggnadsläran bör ge eleverna synpunkter på olika byggnadsmaterial samt allmänna kunskaper om för skogsbruket lämpliga hustyper, såväl fasta arbetarbostäder m. m., som skogsförläggningar, raststugor och skogsstallar. Då de skogsskoleutbildade ofta får svara för underhållet av byggnader, bör undervisningen inom detta område vara ganska ingående. Vägbyggnadsläran skall först och främst ge eleverna sådana kunskaper, att de kan leda vägarbeten samt svara för vägarnas löpande underhåll. Inom vissa delar av skogsbruket kommer de skogsskoleutbildade fortfarande att svara för upprättande av vägplaner. Detta gör det nödvändigt att även i fortsättningen ägna viss tid åt rekognoscering och planläggning av skogsvägar. Dessutom bör eleverna övas i att tillvarataga skogsbrukets intressen vid förrättning enligt lagen om enskilda vägar.

Undervisningstiden i skogsteknologi bör ökas från 480 till 700 timmar.

Skogsuppskattning

Undervisningen i detta ämne bör omfatta uppskattning av volym, ålder och tillväxt hos träd och bestånd. Dessutom skall eleverna tränas att beräkna sortimentsutbytet av ståndskog och i samband därmed undervisas i värdering av enskilda träd och bestånd samt orienteras om fastighetstaxering. Stor vikt skall läggas vid insamlandet av primäruppgifter samt den fortsatta bearbetningen av det insamlade materialet. Då den egentliga matematikundervisningen har minskats, bör stort intresse ägnas åt övning att lösa matematiska problem i samband med undervisningen i skogsuppskattning.

Undervisningstiden bör ökas från 185 till 240 timmar.

Skogsindelning med skogs- och fältmätning

Fältmätningsundervisningen bör begränsas till upprättandet av enkel inägokarta med hjälp av framför allt distanstub. Undervisningen i skogsindelning bör göra eleverna lämpliga som lagledare vid indelningsarbete. Dessutom skall de kunna upprätta enkel skogshushållningsplan för mindre skogsområde. Flygbilder och fotokartor bör utnyttjas i största möjliga utsträckning både vid rekognoscering och upprättande av stomkarta. Härigenom uppövas elevernas förmåga i bildläsning och stereoseende. Undervisningen i kartritning bör begränsas till att göra eleverna förtrogna med de inom skogsbruket vanligast använda kartteckenen. Eleverna bör dessutom erhålla så mycket träning i kartritning, som erfordras för kartläggning i ämnet skogs- och fältmätning.

Undervisningstiden bör ökas från 200 till 290 timmar.

Arbetsledning

Ämnet bör omfatta arbetsledningens psykologi, instruktionsmetodik samt genomgång av de olika skogsarbetsledarnas arbetsuppgifter. Dessa delar av ämnet bör behandlas betydligt mera ingående än vad hitintills kunnat ske. Härvid bör speciallärare utnyttjas i stor utsträckning.

Undervisningen i arbetsstudier bör begränsas till en kort orientering, som gör eleverna förtrogna med skogsarbetsstudiernas mål och medel.

Dessutom skall eleverna göras förtrogna med arbetsgivarnas och arbetstagarnas organisationer, förhandlingsrätt, kollektivavtal samt skogsarbetarnas arbetsvillkor och löneförhållanden. Arbetarskyddslagstiftningen samt arbetarskyddet skall ägnas stor uppmärksamhet.

Vid samtliga utearbeten, där eleverna tjänstgör som lagledare, skall stor uppmärksamhet ägnas åt elevernas träning som arbetsledare. Det är önskvärt, att eleverna tjänstgör som lagledare även för andra arbetslag än sådana, som sammansättes av eleverna själva. Detta bör bli möjligt med den organisation av skolan som i det följande föreslås.

Undervisningstiden bör ökas från 45 till 120 timmar.

Författningskännedom

I detta ämne skall eleverna erhålla en samlad bild av den allmänna lagstiftningen. Huvudvikten skall därvid läggas vid den lagstiftning, som har direkt anknytning till skogsbruket. Undervisningen bör kompletteras med genomgång av rättsfall, som förtydligar lagarnas anda och innebörd. Dessa rättsfall bör främst väljas inom lagstiftningen angående enskilda skogar — skogsvårdslagen —, jakt och fiske samt nyttjanderätt till fast egendom m. m. Eleverna bör även få deltaga vid arrendeuppskattning samt syneförrättning. Ämnet bör dessutom omfatta en översiktlig genomgång av hur det svenska samhället är uppbyggt och fungerar.

Undervisningstiden bör ökas från 25 till 65 timmar.

Tjänstekunskap (Tjänstekunskap med bokföring)

Eleverna bör orienteras om olika skogliga myndigheters och arbetsgivares organisation och verksamhet. Undervisningen bör härvid särskilt behandla de skogsskoleutbildades arbetsuppgifter inom respektive verksamhetsområden. Då de skogsskoleutbildade, som regel svarar för primäruppgifterna vid bokföring och virkesredovisning, skall eleverna bibringas grundkunskaper i dessa frågor.

Undervisningstiden bör ökas från 50 till 60 timmar.

Vilt- och fiskevård (Jakt samt vilt- och fiskevård)

Då jaktutövningen för den skogliga personalen får allt mindre betydelse, bör undervisningen i detta ämne i fortsättningen koncentreras till de jaktbara däggdjurens och fåglarnas levnadsvanor, principerna för villebrådsstammens beskattning samt en utvidgad undervisning i vilt- och fiskevård. Härvid bör samordning ske med undervisningen i natur- och landskapsvård samt skogszoologi.

Den nuvarande undervisningstiden om 50 timmar bör bibehållas.

(Kart- och byggnadsritning)

Det nuvarande ämnet kart- och byggnadsritning utgår som fristående ämne och uppdelas på de fackämnen, som detta ämne tjänar. Således bör kartritningen ingå i ämnet skogsindelning, medan byggnadsritningen bör föras till ämnet skogsteknologi.

Natur- och landskapsvård

Ämnet bör omfatta en kort kurs, som ger de grundläggande principerna och idéerna. Den praktiska tillämpningen bör i huvudsak inrymmas i ämnet skogsskötsel.

Den nuvarande undervisningstiden om 15 timmar bör bibehållas.

Park- och trädgårdsvård (Trädgårdsskötsel)

Detta ämne, som har nära anknytning till det föregående, bör ge eleverna vissa synpunkter på hur parker och trädgårdar anlägges och skötes. Eleverna bör få anvisningar om beskärning av fruktträd, bär- och prydnadsbuskar.

Den nuvarande undervisningstiden i trädgårdsskötsel om 20 timmar bibehålles.

Idrott och skytte (Idrott)

Utöver uppövning av färdighet i skytte och olika idrottsgrenar bör eleverna erhålla övning i att organisera och leda träning och tävlingar.

Undervisningstiden bör ökas från 50 till 80 timmar.

Utbildningens organisation

Utbildning vid ifrågavarande skolform bör såsom ovan sagts ge en skoglig kompetens, som kan utnyttjas inom ett flertal arbetsområden. Den måste därför vara mångsidig. Avgående elev skall äga färdighet i utförandet av samtliga förekommande arbeten, goda kunskaper om skogsbrukets biologiska och ekonomiska förutsättningar samt dessutom förmåga att organisera och leda arbeten. En del av dessa kunskaper skall han ha erhållit före själva skogsskolekursen. Under praktiktiden skall de praktiska färdigheterna i verktygsvård och arbetsteknik inläras och uppövas. De teoretiska grundkunskaperna bör vara inhämtade inom bottenskolans ram. Härigenom bör verksamheten vid skolan kunna koncentreras till undervisning i fackämnen och uppövning av förmågan som arbetsledare.

Vid ett närmare studium av problemet visar det sig emellertid svårt att begränsa undervisningen vid skolorna till enbart fackämnen. Eleverna har erhållit sina praktiska färdigheter vid olika skogsarbetarkurser och hos skilda arbetsgivare. Deras erfarenheter kan på grund härav vara lokalt färgade och de måste kompletteras så att de utexaminerade kan tjänstgöra som instruktörer och lärare. Kommittén har vidare i det föregående hävdat, att undervisningen skall bygga på teoretiska förkunskaper, som de sökande kan erhålla inom ramen av någon vanlig skolform. Detta medför emellertid, att de teoretiska grundkunskaperna i vissa ämnen måste kompletteras och läggas till rätta för undervisningen i fackämnena vid skogsskolan. Samordning och komplettering av både praktiska och teoretiska grundkunskaper kan ske antingen inom skogsskolans ram eller vid någon förberedande kurs.

Eleverna har i regel sysslat med manuellt arbete i flera år före antagningen. De är på grund härav ovana vid studier, vilket påverkar deras förmåga att tillgodogöra sig undervisningen. Om möjligt bör därför verksamheten till att börja med vara huvudsakligen praktisk. Detta bör kunna förenas med önskemålet, att elevernas teoretiska och praktiska förkunskaper samordnas och kompletteras i början av den egentliga utbildningen. De nuvarande förberedande skogskurserna har knappast syftat till en förberedelse av sådan typ och i varje fall endast i ringa mån kunnat förverkliga syftemålet. Om denna förutbildning emellertid förlägges i direkt anslutning till skolan kan den samordnande uppgiften omhändertagas av skolans ordinarie lärare och bli fullt effektiv.

Under senare år har inom skogsbruket behovet ökat av särskilt utbildade förmän, vilka biträder de skogsskoleutbildade i deras arbete. Arbetsuppgifterna kan växla men utgöres som regel av direkt arbetsledning vid avverknings- och skogsvårdsarbeten. Skogsförmännen torde i allmänhet icke ha erhållit någon utbildning vid särskilda kurser, men där så skett, har kurserna i regel anordnats av respektive arbetsgivare, vilket dessa ansett ända-

målsenligt med hänsyn till den varierande kompetens, som förmansutbildningen är avsedd att ge.

När den skogliga yrkesutbildningens organisation behandlades av statsmakterna år 1949, Kungl. Maj:ts proposition nr 124/1949, jordbruksutskottets utlåtande nr 45/1949, riksdagens skrivelse nr 346/1949, godkände riksdagen ett då framlagt förslag om anordnande av förmanskurser genom skogsvårdsstyrelserna men underströk, att de borde anordnas i samverkan med domänverkets förvaltningar och enskilda företag, som hade behov av sådan förmanspersonal. De borde också anordnas endast vid behov och efter lokala initiativ. De förmanskurser, som i enlighet därmed anordnats, är ganska fåtaliga och tanken ligger då nära till hands, att den förutbildning till den egentliga skogsskoleundervisningen, som här behandlas, skulle kunna ske i form av särskilda förmanskurser, som sålunda skulle komma att fylla den dubbla uppgiften att ombesörja utbildningen av förmän och förbereda för fortsatt utbildning vid skogsskola. Häremot kan emellertid vägande erinringar göras. Sålunda kan denna gemensamma utbildning vid förmanskurs icke taga hänsyn till olika arbetsgivaregruppers särskilda önskemål. Vidare kan dess karaktär av avslutad förmansutbildning medföra, att en viss dubbelundervisning måste äga rum för dem som fortsätter studierna, vilket kan innebära, att den totala utbildningstiden för dessa icke blir effektivt utnyttjad. Det erbjuder också mycket stora svårigheter att framlägga ett förslag till en förmansutbildning i denna form, som kan bli en tillfredsställande lösning av skogsbrukets förmansfråga. Kommittén anser därför, att någon allmän samordning av utbildning av förmän och förutbildning till skogsskolorna icke lämpligen bör komma till stånd. Förutbildning vid skogsskolorna bör anordnas som en för ändamålet speciellt utformad kurs inom skogsskolans ram. Härigenom kommer undervisningen vid skogsskolan att uppdelas på en *förkurs* och en *huvudkurs*. I samband härmed indrages statens förberedande skogskurser.

Kommittén har övervägt det antal elever, som lämpligen bör tillhöra varje kurs. Tidigare har detta antal varit 16 men har sedan ökats och utgör numera ca 20. Ur ekonomiska synpunkter är det naturligtvis önskvärt att öka elevantalet ännu mer. Utbildningen skulle emellertid därigenom bli försämrad, eftersom det blir svårt att vid stora kurser åstadkomma den intensiva, individuella undervisning, som är nödvändig inom flera ämnen, främst inom ämnet skogsskötsel, där den personliga handledningen är av utomordentlig betydelse. Utredningen får också erinra om att domänstyrelsen och skogsstyrelsen i förslag den 28 november 1947 angående inrättande av nya statliga skogsskolor m. m. framhållit, att elevantalet vid skogsskolorna borde begränsas till 15 à 17. Kommittén anser för sin del, att elevantalet normalt bör utgöra 20.

För närvarande sker gallring av de sökande till skogsskolorna två gånger, nämligen dels vid antagningen till den förberedande skogskursen, då deras

praktik bedömes, och dels vid inträdesprovet till skogsskolan. Som redan tidigare nämnts bör inträdesprovet bibehållas och förläggas före inträdet vid förkursen. Eleverna bör därefter utan särskilda prov gå vidare till huvudkursen. Härvid förutsättes dock, att olämpliga elever kan avföras under utbildningen.

Skolrevir — övningsområde

De statliga skogsskolorna har som regel varit kombinerade med ett förvaltningsrevir. Detta är för närvarande fallet vid Hällnäs, Bispgårdens, Bjurfors och Kolleberga skogsskolor. Den nya skogsskolan i Älvsbyn liksom den tillfälliga skogsskolan vid Bjärka-Säby har däremot endast övningsskog. Gammelkroppa skogsskola har aldrig varit kombinerad med förvaltningsrevir. Här har de praktiska övningarna huvudsakligen varit förlagda till Uddeholms AB:s skogar, som omger skolan.

Kombinationen av skola och förvaltningsrevir har ansetts vara mycket värdefull. Skolans lärare får intim kontakt med det praktiska förvaltningsarbetet, vilket är av stor betydelse för undervisningen. Elevernas arbeten och övningar kan inlänkas i de ordinarie arbetena på reviret, varigenom undervisningen närmare ansluter till de kommande praktiska arbetsuppgifterna. Det innebär också vissa fördelar att lärare och förvaltningspersonal är samma personer.

Såsom kommittén i det följande påvisar, erbjuder kombinationen skola—revir fördelar i det avseendet, att föreståndaren kan återgå till förvaltningsarbete, när det ur olika synpunkter kan vara önskvärt. Utredningen behandlar denna fråga i kapitel VII.

Emellertid medför hopkopplingen av skola och förvaltningsrevir också nackdelar. De sakkunniga i 1916 års utredning angående skogsskolorna uttalade vissa farhågor för att skolföreståndaren ägnade för mycket tid åt revirets skötsel. Då arbetsbördan bedömdes vara för stor, förordade de sakkunniga, att biträdande jägmästaretjänster skulle inrättas, vilket även skedde. Genom att skogsbruket sedan dess har blivit intensivare, har skogsskoleföreståndarens arbetsbörda ytterligare ökat. Revirets skötsel kräver allt mer av hans krafter och intresse. Detta kan medföra, att han inte hinner ägna tillräcklig tid åt undervisning och skötsel av skolan. Då det som regel är expeditionsarbetet, som tynger honom mest, och då detta arbete inte minskar lika mycket som övriga arbeten, när förvaltningsområdet blir mindre, synes det icke vara möjligt att i någon nämnvärd utsträckning minska föreståndarens arbetsbörda genom att göra skolreviren mindre. Då eleverna även måste komma i kontakt med olika skogsägares problem, måste många övningar förläggas utanför revirets marker. Samtidigt har anspråken på lärarna ökat väsentligt. Man måste numera fordra, att dessa icke endast äger goda kunskaper och en viss förmåga att meddela dem till

andra, utan också att de skall behärska moderna undervisningsmetoder. Denna uppgift måste kräva sin man helt. Otvivelaktigt utgör föreståndarens dubbla egenskap av lärare och förvaltare en allvarlig belastning för undervisningen, enär den för skolverksamheten ansvarige därigenom nödgas splittra sina initiativ och krafter på två var för sig mycket krävande uppgifter.

Enligt direktiven har kommittén icke att taga befattning med huvudmannaskapet för skolorna. Domänstyrelsen har emellertid vid flera tillfällen givit uttryck åt uppfattningen, att skogsskolorna bör överflyttas till annan myndighet. Därest så skulle bliva fallet, påverkas frågan om skolreviren, emedan dessa är förvaltningsenheter inom domänverket. Om huvudmannaskapet för skogsskolorna ändras, torde svårigheter uppstå att bibehålla skolreviren.

Under alla förhållanden behöver skolan för övningar i olika ämnen liksom för uppläggning av försök och provytor ett övningsområde. Detta kan förvaltningsmässigt tillhöra ett revir, till vilket skolan i administrativt avseende icke är knuten. För att undvika irritationsanledningar mellan skolan och reviret bör i sådant fall noggranna bestämmelser vara utfärdade angående övningsområdets disposition.

Av skäl, som här ovan redovisats, anser kommittén, att skola och revir bör skiljas åt. Skolorna bör i stället disponera lämpliga skogar för övningar, utläggande av försök och annan för undervisningen nödvändig verksamhet. Den väsentliga fordran på ett sådant övningsområde bör vara, att skolan fritt får bedriva för undervisningen nödvändig verksamhet. Vem som äger skogen har under sådana förhållanden mindre betydelse.

Av stor betydelse är att eleverna därutöver kan undervisas och får utföra praktiska övningar såväl på skogar tillhörande det större skogsbruket som på bondeskogar. Några svårigheter att tillgodose detta behov torde knappast möta.

Undervisningsmetodik

Som redan framgått av det föregående är utbildningen vid skogsskolorna en blandning av teoretisk och praktisk undervisning och detta sätter sin prägel på verksamheten. Idealet är att undervisningen organiseras så att de teoretiska kunskaperna omedelbart omsättes i praktiskt arbete. Ett sådant förfaringssätt ställer stora krav på lärarnas förmåga att planlägga verksamheten. Undervisningen i de olika ämnena måste fullföljas i viss ordning, och undervisningen i fackämnena bör taga hänsyn till arbetenas växling allteftter årstiderna. Det är nödvändigt att med utgångspunkt från de lokala förhållandena omsätta de biologiska, ekonomiska och tekniska grundkunskaperna i praktiskt handlande. Eleverna måste övas att tänka och reflektera själva, då färdiga lösningar på problemen sällan erbjuder sig. Att lärarna ofta inte kan lämna helt uttömmande svar, förbryllar eleverna i början och kan

ibland misstolkas av dem, då de kan få den uppfattningen, att lärarna inte förmedlar tillräckligt fullständiga uppgifter. Om undervisningen är rätt planlagd och genomförd, kommer eleverna så småningom själva att förstå sambandet mellan grundkunskaperna och den praktiska, lokala tillämpningen. För att nå detta mål bör undervisningen utformas som ett intimt samspel mellan lektioner, demonstrationer och självverksamhet.

Under lektionerna skall eleverna delgivas grundkunskaperna och lära sig se orsakssammanhangen. Det är härvid lämpligt, att undervisningen följer en lärobok. Läraren framhåller vad som är väsentligt. Därvid är det önskvärt, att läraren — så mycket som möjligt obunden av lärobokens text — med egna ord förmedlar kunskaperna. Bokens framställning kommer härigenom att berikas med vederbörande lärares erfarenheter och synpunkter. Undervisningen får dock icke göras ensidig i så måtto, att det endast är läraren, som är aktiv. Eleverna bör uppmuntras till diskussioner och frågor. De har under sin praktiktid erhållit personliga erfarenheter, som icke alltid stämmer överens med lärarens framställning. Det måste härvid vara synnerligen viktigt, att eleverna vågar meddela sin avvikande uppfattning. Missuppfattningar kan härigenom undanröjas och skilda lokala erfarenheter kan förmedlas, vilket många gånger gör undervisningen mer givande. För att uppmuntra till diskussioner bör eleverna få hålla korta inledningsanföranden om aktuella problem. Slutligen bör olika former av grupparbete, som sedan länge använts som en lämplig form vid den praktiska undervisningen, kunna i vidgad omfattning prövas vid de teoretiska studierna.

Det är synnerligen viktigt, att undervisningen är praktiskt inriktad. Övningar och exkursioner är lika viktiga som lektioner. Man måste hela tiden ha fullt klart för sig, att de skogsskoleutbildade i stor utsträckning kommer att praktiskt leda arbetena i skogen. Vid övningarna bör eleverna utföra de aktuella arbetsmomenten, varvid olika problem och metoder diskuteras under lärarnas ledning. Eleverna bör själva tjänstgöra som arbetsledare för att uppöva sin förmåga att organisera och leda olika arbeten. Mot slutet av utbildningen bör arbetsuppgifterna bli större och mer självständiga. De bör då omfatta rekognosceringar och upprättande av planer samt självständigt lösande av arbetsuppgifter i enlighet med erhållna förutsättningar.

Undervisningsordning

Vid fördelningen av de skilda undervisningsmomenten på förkurs och huvudkurs bör framför allt iakttagas, att förkursen skall förmedla övergången från grundskola och praktik till studier vid huvudkursen. Undervisningen vid förkursen bör då lämpligen få följande omfattning:

matematik: hela kursen;

skogsbotanik: artkännedom i fråga om skogsträden och växtsamhällenas viktigaste karaktärsväxter;

geologi: markmineral och bergarter;

skogszoologi: artkännedom i fråga om däggdjur, fåglar och sötvattensfiskar;

skogsskötsel: utförandet av till skogsodling hörande arbeten samt plant- och ungskogsvård;

skogsteknologi med husbyggnads- och vägbyggnadslära: virkessortimenten och deras inmätning, sågning vid klingsåg, kolning, färdighet i verktygsvård och arbetsteknik, körning med häst, motorutbildning, sprängningskurs, arbetarskydd samt sjukvård och hygien;

skogsindelning med skogs- och fältmätning: karta, kartläggning, skalor, kartläsning samt kartritning;

arbetsledning: kurs i instruktionsmetodik samt övning i att tillämpa avtal;

författningskännedom: samhällslära;

vilt- och fiskevård: hela kursen;

idrott och skytte: gymnastik samt orientering, skidåkning och skytte. Gymnastiken bör vara samordnad med undervisningen i arbetsteknik.

Den av utredningen förda diskussionen om undervisningens omfattning och fördelning mellan förkurs och huvudkurs utmynnar i bilagda förslag till timplan (bilaga 3). Den totala undervisningstiden fördelar sig enligt denna som framgår av tabell 3.

Tabell 3

	Lektioner	Övningar å lektionssalen	Uteövningar	Summa
Förkursen	149	144	512	805
Huvudkursen	457	457	791	1 705
Summa	606	601	1 303	2 510

Den i timplanen gjorda fördelningen av tiden å olika moment är endast schematisk, och uppdelningen i övningar å lektionssalen och uteövningar endast ungefärlig. Timplanen bör emellertid ge en uppfattning om de tider, som enligt kommitténs mening lämpligen bör utnyttjas för de skilda undervisningsmomenten samt fördelningen av undervisningen på lektioner och övningar på lärorummet samt exkursioner och andra uteövningar. För att medhinna den nu gällande undervisningsordningens 2 050 timmar lektioner och övningar erfordras nära 8 timmar per dag jämte tid för självständiga studier. Detta är en alltför hård arbetsbelastning för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig undervisningen. Kommittén anser, att undervisningstiden per dag bör begränsas till sex timmar vid teoretiska lektioner och åtta timmar vid övningar. Enligt det nu framlagda förslaget till studieplan, som grundas på detta schema, kommer undervisningen att omfatta vid förkursen 108 arbetsdagar (18 effektiva arbetsveckor) och vid huvudkursen

240 arbetsdagar (40 effektiva arbetsveckor). Antalet timmar per effektiv arbetsvecka blir vid förkursen 44,5 och vid huvudkursen 42,5, under det att samma timantal för närvarande utgör 46 à 48.

Lärarpersonalen bör vara gemensam för förkurs och huvudkurs. Om förkursen skall omfatta 18 arbetsveckor, blir det svårt att effektivt utnyttja samtliga lärare hela året. För att undvika en sådan snedbelastning av verksamheten kan förkursen fördelas med ena hälften av eleverna under våren och andra hälften under hösten. Härigenom vinner man även den fördelen, att vardera avdelningen endast kommer att omfatta cirka 10 elever, vilket underlättar undervisningen och medgiver bättre utnyttjande av lärarkrafterna på sätt som närmare framgår av kapitel VII. Kostnaderna för att komplettera skogsskolornas lokaler kommer även att bli lägre om förkursen uppdelas. Den omständigheten, att eleverna vid den ena av avdelningarna icke kan omedelbart fortsätta vid huvudkursen anser kommittén vara av mindre betydelse, då uppehållet kan väl utnyttjas för fortsatt komplettering av praktik och förstudier.

Skogsskolekursen omfattar enligt nu gällande stadga 11,5 månader. Kursen börjar den 1 november och slutar den 15 oktober nästföljande år. Eleverna skall beredas ledigt vid jul, påsk och midsommar med sammanlagt 20 söckendagar. Den här ovan föreslagna huvudkursen omfattar 40 effektiva arbetsveckor. Härtill kommer tid för ferier, som kommittén har beräknat till sammanlagt 6 veckor, varav 2 sammanlagt vid påsk och pingst samt 4 som sammanhängande ledighet under sommaren. Huvudkursens totala längd blir då ungefär 11 månader mot den nuvarande skogsskolans 11,5.

Kommittén anser det önskvärt, att eleverna kan beredas den avkoppling, som fyra veckors sommarferier innebär. Härigenom bör effektiviteten under studietiden kunna höjas. Denna anordning kommer dessutom att ge bättre tid för nödvändiga planläggnings- och organisationsarbeten vid skolan samt göra det möjligt att bereda lärarna tid för semestrar, vilket för närvarande är så gott som ogörligt, då vikariefrågan är svår att lösa.

Då var och en av förkursens två avdelningar måste omfatta viss barmarksperiod, bör de förläggas till en vår- och en höst termin. För att i möjligaste mån minska uppehållet mellan förkurs och huvudkurs bör den senare börja antingen omkring den 1 augusti eller i mitten av januari, varvid eleverna kommer att utexamineras strax före midsommar resp. början av december. Det senare alternativet innebär vissa svårigheter för arbetsgivarna att direkt sysselsätta de nyanställda. Drivningssäsongen har börjat, och det anses stundom uppstå svårigheter att erbjuda lämpliga arbetsuppgifter. Den ordinarie personalen är hårt engagerad, vilket försvårar det rätta omhändertagandet av de nyexaminerade. Ur arbetsgivarsynpunkt skulle det därför vara bättre om skogsskolekursen slutade vid midsommar.

När man närmare granskar undervisningens uppläggning vid huvudkursen, visar det sig dock vara svårt att genomföra utbildningen, om kursen

måste sluta vid midsommar. Barmarksperioden under våren och försommaren är för kort. Under den tiden måste nämligen medhinnas både den praktiska delen av skogsindelningen och stora delar av skogsskötseln. Då dessa praktiska övningar måste avslutas i god tid före kursens slut för att det insamlade materialet skall kunna bearbetas och användas för belysning av tidigare teoretisk undervisning, måste utearbetena vara avslutade redan i början av juni månad. Detta går eventuellt att genomföra vid de sydligaste skogsskolorna men säkert icke vid de norrländska. Om skogsskolekursen däremot slutar i början av december, är det möjligt att även utnyttja barmarksperioden under eftersommaren och hösten fram till mitten av oktober. Därefter står cirka $1^1/_2$ månad till förfogande för bearbetning, fortsatt teoretisk undervisning samt prov i huvudämnena. Enligt kommitténs mening är det icke möjligt att åstadkomma en ändamålsenlig kursplan, om ej en väsentlig del av barmarksperioden infaller under kursens senare del. På grund härav lär önskemålet om avslutning av huvudkursen på våren icke kunna tillgodoses. Kommittén föreslår sålunda, att huvudkursen vid skogsskolorna börjar i mitten av januari och omfattar 40 effektiva arbetsveckor, vilket innebär, att kursen slutar i början av december. Härvid har hänsyn tagits till att eleverna bör beredas fyra veckors sammanhängande ledighet under sommaren samt sammanlagt två veckors ledighet vid påsk och pingst. Skogsskolans organisation å förkurs och huvudkurs framgår av nedanstående schematiska diagram.

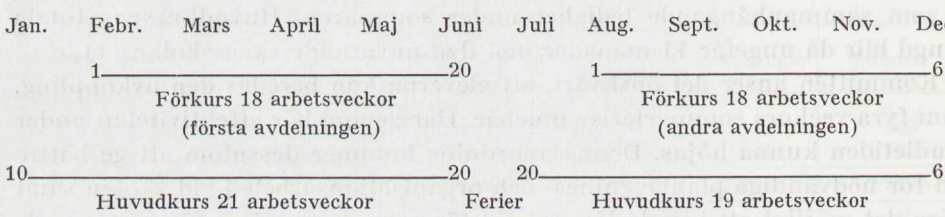

Kommittén har upprättat ett förslag till studieplan för skogsskolornas huvudkurs (bil. 4), som närmare anger hur utbildningen under kursen lämpligen bör fortskrida. Denna plan bör betraktas som ett typexempel, som måste anpassas efter lokala förhållanden.

Tillsynsmyndigheten bör äga befogenhet att för enskild skola godkänna de ändringar av tidsplanen för kurserna, som av särskilda skäl är önskvärda och som ej kan anses medföra försämrat utbildningsresultat.

Avgångsbetyg och examenskompetens

Elev, som genomgått skogsskola och uppfyllt sina i stadgan för statens skogsskolor angivna betygsfordringar, erhåller avgångsbetyg. Förutom betyg i grundläggande ämnen och fackämnen tilldelas avgående elev ett sam-

manfattande betyg i lämplighet som arbetsledare. Avgångsbetyg kan ej utfärdas för den som därvid icke erhållit minst vitsordet lämplig.

Enligt utredningens förslag till undervisningsordning kommer ämnet arbetsledning att utvidgas och tillmätas större betydelse i undervisningen. Även om timantalet alltjämt är lägre för arbetsledning än för de stora fackämnena, har ämnet en särskild tyngd, så mycket mer som betyget i viss mån bör påverkas av elevens vid undervisningen i andra ämnen ådagalagda egenskaper och förmåga. Då därjämte de utexaminerade eleverna numera söker anställningar med ganska skiftande krav i fråga om direkt arbetsledning, synes det olämpligt att vid sidan av vitsordet i ämnet arbetsledning avge ett fristående allmänt omdöme om elevens lämplighet som arbetsledare. Utredningen vill därför förorda att detta allmänna vitsord om lämplighet för yrket avskaffas. Den ökade betydelse, som därvid tillmätes ämnet arbetsledning, bör kunna komma till uttryck vid omredigering av betygsblanketten.

De som erhåller avgångsbetyg från statens skogsskola tillägges ej någon särskild examenstitel, som anger kompetensen. De som anställes vid domänverket, skogsvårdsstyrelserna eller skogsbolagen nyttjar respektive befattningars namn, såsom kronojägare, länsskogvaktare, skogvaktare eller faktor. Övriga kallas i regel skogvaktare, såvida de ej innehar befattningar med särskilda benämningar.

Enligt utredningens mening är den kompetens, som erhålles genom utbildning vid skogsskola, av sådan betydelse för svenskt skogsbruk att en särskild examenstitel bör införas. Den ofta använda titeln »skogvaktare» är därvid icke användbar, då den i stor omfattning brukas för anställningar inom enskilt skogsbruk och ej alltid förutsätter skogsskolekompetens.

Efter övervägande av olika förslag har utredningen stannat för titeln *skogstekniker*. De finska skogsmännen med motsvarande utbildning benämnes på svenska forsttekniker (skogstekniker) och de norska skogtekniker. Den svenska motsvarigheten till den i Danmark föreskrivna titeln skovfoged eller skogsfogde är knappast gångbar. Den bästa samordningen med övriga nordiska länders titulatur skulle därför erhållas med titeln skogstekniker.

Utredningen har i denna fråga hyst viss tveksamhet, därför att nämnda titel icke särskilt väl täcker den kompetens som de avgående eleverna förvärvat. En mycket stor del av utbildningen är visserligen av teknisk natur, men kompetensen är i själva verket betydligt bredare och innesluter bl. a. även allmänna kunskaper i skogsvård och kompetens för biträde i förvaltningsfrågor. Icke desto mindre anser utredningen titeln skogstekniker vara godtagbar och föreslår därför, att den som erhåller avgångsbetyg från statens eller därmed jämförlig skogsskola skall äga rätt att kallas skogstekniker.

KAPITEL VI

Läroböcker och undervisningsmateriel

Undervisningsmaterielen vid skogsskolorna är i behov av modernisering och förnyelse. Tyvärr finns ett ganska litet material att bygga vidare på. Samlingarna i skolornas museer är till stor del mindre lämpliga ur undervisningssynpunkt. Det har dessutom varit svårt att förnya denna materiel, då skogsskolornas behov och önskemål skiljer sig från de flesta andra skolors. Samlingarna har därigenom kommit att omfatta mer eller mindre lämpligt standardmateriel samt preparat tillverkade vid skolorna. Då lärarna vid skolorna som regel inte har haft tillräcklig tid att ägna sig åt detta problem och då dessutom inte alla har förmågan att själva tillverka preparat, har det med nödvändighet uppstått brister inom detta område. Den utredning angående »Undervisnings- och åskådningsmateriel vid skoglig undervisning i skogsvårdsstyrelsernas verksamhet» som utfördes av Föreningen Skogsvårdsstyrelsernas Jägmästare år 1953, visade att behovet av för skogsundervisningen lämplig undervisningsmateriel var mycket stort.

Kommittén har satt sig i förbindelse med myndigheter, institutioner och firmor, som sysslar med hithörande frågor och därvid erfarit, att det finns stort intresse för dessa problem, samt att nya initiativ har tagits. Här kan t. ex. nämnas den framställning av i plast ingjutna insektspreparat, som sker vid skogshögskolans zoologiska avdelning. Enligt kommitténs uppfattning bör det även finnas möjlighet att med små ändringar göra en del av vissa firmors standardmateriel lämpliga för skogsskolorna.

Vid de kontakter, som kommittén har tagit med ifrågavarande firmor och andra som tillhandahålla undervisningsmateriel, har det visat sig, att man inte har klart för sig vilken undervisningsmateriel, som erfordras för skogsskolorna. Denna fråga måste utredas för samtliga skogliga utbildningsformer. Undervisningsmaterielen bör nämligen helst vara sådan, att den får största möjliga användningsområde, ty härigenom blir det möjligt att framställa den till ett överkomligt pris.

De läroböcker, som för närvarande användes vid skogsskolorna, är dels för dessa skolor speciellt författade böcker och dels andra skrifter, som kan utnyttjas för skogsskoleundervisningen. Då domänstyrelsen under senare år vidtagit åtgärder för att förnya och modernisera bokbeståndet, är åtskilliga av läroböckerna mycket bra. Här kan nämnas läroböckarna

i skogsskötsel, skogsindelning, skogsentomologi och arbetsledning. Därjämte kan nämnas den av Norrlands skogsvårdsförbund utgivna Handledning i skoghushållning, som under år 1956 utkommit i en ny, fullständigt omarbetad upplaga. I en del ämnen som t. ex. skogsbotanik, marklära och skogsteknologi, saknas emellertid fortfarande lämpliga läroböcker. I andra ämnen är böckerna eller kompendierna i behov av modernisering. Då avsättningen av dessa böcker är relativt liten, cirka 150 per år, och då upplagorna i vissa ämnen ganska fort blir omoderna, har det hitintills varit nödvändigt att subventionera denna anskaffning av för skogsskolorna lämpliga läroböcker, ty annars skulle dessa ha blivit alltför dyra. Den skogsundervisning, som vuxit fram vid skogsvårdsstyrelsernas skogsvårdsgårdar och lantmannaskolorna, fordrar även den lämpliga läroböcker. Behovet av läroböcker för dessa former av skogsundervisning torde vara mycket stort. Det bör därför undersökas i vad mån gemensam läroboks-litteratur kan utarbetas för skogsskolorna och vissa av dessa utbildningsformer.

Då kommittén anser, att problemet med anskaffning av ändamålsenlig undervisningsmateriel samt för skoglig undervisning lämpliga läroböcker är mycket stort och av utomordentlig betydelse för ett flertal undervisningslinjer inom skogsbruket, får kommittén hemställa, att Kungl. Maj:t måtte tillsätta särskild sakkunnig, som i samråd med domänstyrelsen, skogsstyrelsen, skogshögskolan, skogsmästarskolan, skolöverstyrelsen och andra av detta problem intresserade myndigheter och organisationer utreder frågan och avger förslag till lämpliga åtgärder.

KAPITEL VII

Lärare

Enligt nu gällande stadga för statens skogsskolor skall följande lärare finnas: föreståndare, tillika jägmästare i skolreviret, biträdande lärare, tillika biträdande jägmästare samt yrkeslärare. Dessa lärare bildar tillsammans skolans lärarråd. I instruktionen för domänverket finnes bestämmelser angående kompetensfordringarna. Föreståndare och biträdande lärare skall med goda vitsord ha avlagt examen från skogsinstitutets högre kurs eller skogshögskolans jägmästarekurs. Dessutom skall vid tillsättningen av dessa befattningar hänsyn tagas till sökandes verksamhet såsom lärare och praktisk skogsman, utgivna skrifter och vad i övrigt sökanden kan åberopa för styrkande av sin kompetens. Yrkeslärare skall antingen med goda vitsord ha genomgått lärokurs vid fortsättningsskolan vid Kloten eller statens skogsmästarskola eller ock med goda vitsord ha genomgått statens eller därmed jämförlig enskild skogsskola och därefter under minst två år på ett förtjänstfullt sätt handhaft skogsarbeten av olika slag. Utöver här redovisad lärarpersonal utnyttjas även ämneslärare. Vid flertalet skolor svarar dessa för undervisningen i svenska språket, husbyggnadslära, vägbyggnadslära, motorlära, fiskevård, naturskydd samt trädgårdsskötsel.

Vid Älvsby skogsskola, som icke är sammankopplad med skolrevir, bestod lärarkåren från början av föreståndare och två yrkeslärare, men har numera ändrats till föreståndare, biträdande lärare och yrkeslärare. Elevantalet vid denna skola är något högre än vid de övriga skogsskolorna. Den tillfälliga skogsskolan vid Bjärka-Säby drives däremot enbart med föreståndare och yrkeslärare.

Vid statens förberedande skogskurser i Skinnskatteberg och Storsund pågår verksamheten hela året. Lärarpersonalen är fast anställd och utgöres vid varje kursplats av föreståndare och två yrkeslärare. Föreståndaren är jägmästarutbildad och yrkeslärarna har genomgått skogsskola och därefter erhållit specialutbildning i verktygsvård och arbetsteknik.

Vid Gammelkroppa skogsskola, som alltid har drivits utan skolrevir, består lärarkåren av föreståndare, biträdande lärare samt yrkeslärare. Kompetenskraven för dessa är desamma som vid de statliga skogsskolorna. För den förberedande skogskursen, som är förlagd i anslutning till denna skogsskola, anställes tillfälliga lärare, nämligen en förståndare med högre

skoglig utbildning samt en yrkeslärare. Skogsskolans föreståndare är administrativ chef även för skogskursen.

För att utröna lärarnas arbetsbörda vid skogsskolorna har kommittén låtit inhämta uppgifter angående lärarnas deltagande i undervisningen (lärartimmar), tid för förberedelser och rekognosceringar samt kontroll och rättning av utförda prov och arbeten. Uppgifter har inkommit från skolorna med undantag av Kolleberga, Älvsby och den tillfälliga skogsskolan vid Bjärka-Säby. De två sistnämnda skolorna har pågått under alltför kort tid för att säkra uppgifter skall kunna finnas. Vid Kolleberga skogsskola har under de sista åren förekommit upprepade lärarbyten, varför representativa uppgifter ej stått att erhålla. Uppgifterna finnes sammanställda i tabell 4.

Undervisningen vid skogsskolorna sker i stor utsträckning ute i skogen, där olika problem studeras och diskuteras samt kunskaper omsättes i praktiskt handlande. Det är därvid ofta nödvändigt att mer än en lärare samtidigt medverkar vid undervisningen. På grund härav kommer summan av lärartimmarna att väsentligt överstiga undervisningsordningens bestämmelser om undervisningstimmar. Enligt de infordrade uppgifterna har lärarna vid de statliga skogsskolorna varit direkt engagerade i undervisning följande antal timmar: föreståndaren 660, biträdande läraren 1 068 och yrkesläraren 1 280. För Gammelkroppa skogsskola är motsvarande siffror 1 145, 1 100 och 1 360. Vid jämförelse mellan de statliga skogsskolorna och Gammelkroppa skogsskola finner man, att biträdande lärare och yrkeslärare har ungefär samma undervisningsskyldighet vid de olika skolorna. Föreståndarna vid de statliga skogsskolorna är däremot betydligt mindre engagerade i undervisningen än vad föreståndaren vid Gammelkroppa skogsskola är. Detta är naturligt med hänsyn till att föreståndarna vid statens skogsskolor jämväl skall förvalta skolreviren.

Som redan tidigare har nämnts sker en stor del av undervisningen i form av övningar och exkursioner ute i skogen. För att dessa skall ge gott resultat fordras, att de är noggrant rekognoscerade och förberedda. Skogsbestånden ändrar sig allt eftersom de tillväxer, vilket medför, att statistiska uppgifter m. m. om de olika övningsobjekten kontinuerligt måste förnyas. Arbetet med att förbereda undervisningen kommer härigenom att taga längre tid än vad som anses vara normalt vid flertalet andra skolor. Även kontrollen av utförda arbeten och provuppgifter fordrar mycken tid. Enligt uppgifter erhållna från de olika skogsskolorna är tiden för förberedelser cirka 300 timmar och för kontroll samt rättning av prov cirka 200 timmar per lärare och år. Härutöver tillkommer tid för arbete med undervisningsmateriel, kontroll av ordning vid skolan samt administrativ verksamhet vid skola och skolrevir.

För att utröna hur den av kommittén föreslagna omorganisationen av skogsskolorna kommer att påverka lärarnas undervisningsskyldighet har

Tabell 4. Skogsskolelärarnas arbetsfördelning enligt infordrade uppgifter

	Undervisning					Rekog.- o. förberedelser					Kontroll, rättning					Summa				
	Bispgården	Hällnäs	Bjurfors	Gammelkroppa	Medeltal	Bispgården	Hällnäs	Bjurfors	Gammelkroppa	Medeltal	Bispgården	Hällnäs	Bjurfors	Gammelkroppa	Medeltal	Bispgården	Hällnäs	Bjurfors	Gammelkroppa	Medeltal
Föreståndaren	690	900	390	1 145	781	300	—	114	370	261	80	—	128	250	153	1 070	—	632	1 765	1 195
Bitr. läraren	890	1 400	915	1 100	1 076	285	—	475	350	370	145	—	280	270	232	1 320	—	1 670	1 720	1 678
Yrkesläraren	1 240	1 450	1 150	1 360	1 300	235	—	500	200	312	175	—	300	175	217	1 640	—	1 950	1 735	1 829
Summa	2 820	3 750	2 455	3 605	1 052	820	—	1 089	920	314	400	—	708	695	201	4 030	—	4 252	5 220	1 567

kommittén utarbetat ett förslag till fördelning av undervisningen (bil. 5). Elevantalet antages vara 20 vid huvudkursen och vid förkursen samma antal, fördelade på två avdelningar. Skolreviren ersättes av övningsskogar, som administrativt lyder under annat förvaltningsrevir. Lärartimmarna kommer under dessa förutsättningar att uppgå till sammanlagt cirka 4 300. Specialärare bör anlitas i ett stort antal ämnen, som närmare framgår av bilaga 5.

Enligt kommitténs uppfattning bör undervisningsskyldigheten per lärare och år vara 1 000—1 100 timmar med undantag för föreståndaren, som bör ha cirka 800 timmar. Om special- och ämneslärare utnyttjas i den utsträckning, som det bifogade förslaget förutsätter, cirka 400 timmar, återstår cirka 3 900 undervisningstimmar att fördelas mellan skolans fasta lärare, vilket innebär, att dessa bör vara fyra. Utöver undervisningstimmarna tillkommer tid för förberedelser, kontroll av utförda prov och arbeten med minst 500 à 600 timmar. Föreståndaren beräknas dessutom syssla med administrativ verksamhet i cirka 300 timmar.

Föreståndaren samt ytterligare en lärare bör med goda vitsord ha avlagt civiljägmästarexamen. Om möjligt bör de därefter genom studier eller praktiskt förvaltningsarbete ha förkovrat sig ytterligare, framför allt inom ämnena skogsskötsel och skogsteknologi. Föreståndaren bör dessutom tidigare ha sysslat med undervisning. Dessa två lärare skall vara skolans huvudlärare och svara för undervisningen inom respektive ämnesområden.

De övriga två lärarna bör med goda vitsord antingen ha avlagt skogsmästarexamen eller genomgått skogsskola och därefter genom fortsatta studier eller på annat sätt förskaffat sig fördjupade insikter i de skogliga fackämnena. En av dessa lärare bör äga särskilda kunskaper inom ämnena skogsuppskattning samt skogsindelning med skogs- och fältmätning. Han bör ha sin huvudsakliga verksamhet vid huvudkursen, där han utöver undervisning i delar av ovanstående ämnen även bör biträda vid undervisningen i skogsskötsel m. m. Den andre läraren bör ha förvärvat särskilda kunskaper i verktygslära och arbetsteknik. Han skall i främsta rummet ägna sig åt undervisningen vid förkursen samt kommer dessutom att tjänstgöra som kursledare vid denna.

Undervisningen vid skogshögskolan, skogsmästarskolan och skogsskolorna är huvudsakligen avpassad för förvaltnings- och arbetsledarepersonal inom skogsbruket. Eleverna får icke någon utbildning, som gör dem direkt lämpade såsom lärare. Lärarna vid skogsskolorna, som för närvarande rekryteras bland domänverkets personal, har som regel icke erhållit någon pedagogisk skolning. Många av dem har icke heller sysslat med undervisning tidigare. Detta har ofta medfört, att lärarna under de första åren har fått ägna alltför lång tid till förberedelse av undervisningen, varigenom arbetsbördan har blivit onödigt tung. Bristen i lärarnas pedagogiska utbildning torde också ha medfört att verksamheten vid skolorna icke alltid blivit så effektiv, som den kunnat vara. För att åstadkomma en förbättring

vill kommittén föreslå, att lärarna vid skogsskolorna erhåller särskild pedagogisk utbildning. Då det totala behovet av skogsskolelärare är mycket litet, synes det vara tvivelaktigt, om det bör ordnas speciella kurser för dessa lärare. För närvarande anordnar skogsstyrelsen pedagogiska kurser för skogsvårdsstyrelsernas personal om cirka fjorton dagar. En utbildning av denna omfattning är emellertid icke tillräcklig för skogsskolornas lärare. Dessa måste nämligen under den pedagogiska kursen få träning i att undervisa och leda exkursioner och övningar samt dessutom bibringas ingående kunskaper om undervisningsmaterielen och dess rätta utnyttjande i undervisningen.

Lärarbefattningarna vid skogsskolorna har ofta varit passagetjänster. Detta gäller framför allt för föreståndaren och biträdande läraren. Härigenom skiljer sig skogsskolorna från flertalet andra skolor, där lärarna som regel är inriktade på att för framtiden ägna sig åt undervisningsverksamhet. Det underlättar utan tvivel anställning av duktigt folk som lärare vid skogskolorna, om dessa befattningar icke behöver vara sluttjänster, eftersom jägmästare, skogsmästare och skogsskoleutbildade som regel är inriktade på praktisk skoglig verksamhet. En cirkulation av lärarpersonalen mellan skolorna och det praktiska skogsbruket anses därför vara av värde för undervisningen. Lärarna blir också härigenom rätt unga, vilket gör det lättare för dem att få kontakt med eleverna, samtidigt som lärarna för med sig nya idéer och impulser från sin tidigare verksamhet. Å andra sidan är den erfarenhet som förvärvas av lärare med yrket till livsgärning av mycket stort värde, varjämte kontinuiteten i undervisningen självfallet också är värdefull. Kommittén anser emellertid, att man bör söka behålla en viss cirkulation mellan det praktiska skogsbruket och skogsskolorna. Om skolreviren försvinner, uppstår svårigheter att ordna sådan övergång, varför tillsynsmyndigheten bör ha uppmärksamheten fäst på frågan. Därvid synes lämpligt att undersöka förutsättningarna för ömsesidig meritering för å ena sidan ifrågavarande lärarbefattningar och å andra sidan befattningar vid domänverket, skogsvårdsstyrelserna eller annan, allmän, skoglig tjänst.

Då man således bör räkna med, att lärarbefattningarna vid skogsskolorna även i framtiden bör i stor omfattning vara passagetjänster, är det icke lämpligt att göra den pedagogiska utbildningen allt för omfattande. Den bör i stor omfattning helst utformas så att den även är lämplig för övriga befattningshavare inom skogsbruket, som sysslar med undervisning.

Kommittén vill med anledning av vad som här ovan har sagts föreslå, att en pedagogisk kurs anordnas för lärarpersonal vid skogsskolorna. Kursen bör kunna begränsas till cirka åtta veckor. Omfattning och innehåll framgår av bifogade PM (bil. 6), som på uppdrag av kommittén utarbetats av semniarieläraren Bror Ängquist. För att eleverna vid den pedagogiska kursen skall kunna beredas möjlighet att hålla övningslektioner, bör kursen förläggas i anslutning till någon skogsskola. Undervisningen bör

vara avgiftsfri och stipendier bör utgå för täckande av elevernas kostnader för resor till och från kursen samt för inkvartering.

Lärarbefattningarna vid skogsskolorna bör ur ekonomisk synpunkt göras så attraktiva, att man kan påräkna god rekrytering. Dessutom bör de vara så inplacerade i lönegradssystemet, att den här ovan förordade cirkulationen underlättas. För närvarande är lärartjänsterna placerade i följande lönegrader: föreståndaren Ao 25 (Ca 32); biträdande läraren Ao 21 (Ca 27) samt yrkesläraren Ao 15 (Ca 21), vilket innebär att föreståndaren är jämställd med revirförvaltare i domänverket, att biträdande lärarens lön är något högre än för flertalet biträdande jägmästare i samma verk samt att yrkeslärarens lön ligger tre lönegrader över lönegraden för kronojägare.

Beträffande föreståndare och biträdande lärare föreslår kommittén icke någon ändring av löneställningen. I fråga om yrkeslärare har domänstyrelsen meddelat, att svårigheter förelegat att besätta dessa befattningar med väl kvalificerade sökande. För egen del vill kommittén understryka, att den omläggning av verksamheten, som kommitténs förslag innebär, kommer att ställa ökade krav särskilt på yrkeslärarna. Kommittén finner också nödvändigt, att befordran till yrkeslärare blir förenad med en rätt väsentlig löneförbättring, eftersom icke minst de dugligaste kronojägarna och länsskogvaktarna är inställda på praktisk verksamhet. Den beteckning och löneställning, som för närvarande tillämpas för dessa befattningar vid skogsmästarskolan och skogsskolorna, synes för övrigt på andra utbildningsområden huvudsakligen avse tjänster inom yrkesutbildningen för arbetare. Kommittén vill därför förorda, att den nuvarande befattningen som yrkeslärare vid statens skogsskolor ombildas till befattning som *lärare* i lönegraden Ao 16 (Ca 22). Samma ändring synes böra vidtagas beträffande motsvarande tjänst vid skogsmästarskolan.

Kommitténs här framförda förslag medför, att den nuvarande biträdande lärarbefattningen (biträdande jägmästare) måste erhålla annan beteckning. Kommittén föreslår att befattningen benämnes *förste lärare*. Den fasta lärarpersonalen vid varje skogsskola föreslås således bliva följande:

Antal	Beteckning	Examenskompetens	Lönegrad
1	Föreståndare	Civiljägmästareexamen	Ao 25 (Ca 32)
1	Förste lärare	»	Ao 21 (Ca 27)
2	Lärare	Skogsmästarexamen eller skogsteknikerexamen	Ao 16 (Ca 22)

KAPITEL VIII

Samarbetet mellan tillsynsmyndigheten och övriga av skogsskoleundervisningen intresserade myndigheter och organisationer

Utbildningen vid skogsskolorna bör, såsom ovan sagts, ge en skoglig kompetens, som kan utnyttjas inom ett flertal arbetsområden. Med hänsyn till de inom landet starkt växlande skogliga betingelserna bör utbildningen emellertid också anpassas efter de förhållanden, som råder i skogsbruket inom varje skolas verksamhetsområde. För att förmedla denna kontakt står varje skogsskola under tillsyn av en lokalstyrelse. Denna består vid statens skogsskolor av sex ledamöter. Överjägmästaren i det distrikt, där skolan är belägen, är självskriven ledamot och tillika ordförande. Skolans föreståndare är likaledes självskriven ledamot och därjämte sekreterare. De övriga ledamöterna utses av domänstyrelsen för tre år i sänder och utgöres av en länsjägmästare, en jägmästare representerande enskilt skogsbruk samt två personer med utbildning från skogsskola, Klotens fortsättningsskola eller statens skogsmästarskola. Den ene av dessa skall vara verksam inom enskilt skogsbruk.

Lokalstyrelserna har visat sig väl fylla sin uppgift att verka för att undervisningen vid skolorna städse tar hänsyn till skogsbrukets krav på utbildningen vid skogsskolorna. Likaså har lokalstyrelserna verksamt arbetat för skolornas upprustning och för att tillräckliga anslag för verksamheten beviljas. Kommittén anser, att skogsskolorna även i fortsättningen bör stå under tillsyn av lokalstyrelser. Någon anledning att ändra dessas sammansättning synes icke föreligga.

Domänstyrelsen, som är tillsynsmyndighet för statens skogsskolor, skall fastställa undervisningsordning för skolorna, fördela de sökande till prov vid de olika skolorna samt i övrigt handha den centrala ledningen av verksamheten vid skolorna. Under senare år har domänstyrelsen vid handläggande av skolärenden av större räckvidd eller principiell betydelse samrått med skogsstyrelsen. Härigenom har det varit möjligt att bättre beakta olika arbetsgivarkategoriers intressen.

Då de skogsskoleutbildade får vitt skilda arbetsuppgifter hos olika arbetsgivare, synes det här ovan nämnda samarbetet mellan domänstyrelsen och skogsstyrelsen vid handläggning av för skogsskolorna betydelsefulla frågor icke vara tillfyllest. Det är önskvärt, att även den centrala ledningen av skolverksamheten erhåller bredare kontakter med olika arbets-

givare och personalgrupper. För att underlätta samrådet mellan domänstyrelsen och olika skogliga myndigheter och organisationer, vilka har intresse av skogsskoleundervisningen, bör därför enligt utredningens mening inrättas ett råd, som domänstyrelsen har att inkalla vid behandling av frågor av större räckvidd eller principiell betydelse. Detta råd bör kallas *Domänstyrelsens råd för statens skogsskolor* och bestå av åtta ledamöter. Chefen för domänstyrelsen bör vara självskriven ledamot och tillika rådets ordförande. Likaså bör den tjänsteman, som inom domänstyrelsen handlägger skogsskoleärendena, vara självskriven ledamot och dessutom fungera som rådets sekreterare. Rådets övriga sex ledamöter jämte suppleanter tillsättes av domänstyrelsen efter förslag av skogsstyrelsen, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges kronojägareförbund, Sveriges länsskogvaktareförbund samt Sveriges skogstjänstemannaförbund. Mandattiden bör vara tre år. Rådet bör, om så anses lämpligt, kunna kalla specialister för att därigenom få olika frågor allsidigt belysta. Rådet sammanträder på kallelse av ordföranden, lämpligen minst en gång varje år.

Domänstyrelsen har låtit meddela kommittén, att styrelsen sedan en tid tillbaka övervägt att vidtaga vissa organisatoriska förändringar inom styrelsen för att därigenom samordna handläggningen av alla utbildningsärenden inom domänverket. Efter samråd med kommittén har styrelsen nu enligt protokollsutdrag den 11 juni 1957, vidlagt som bilaga nr 7, beslutat genomföra viss koncentration av handläggningen av undervisningsfrågor i styrelsen. I samband härmed har styrelsen från den 1 januari 1958 inrättat en befattning som utbildningsledare i lönegrad Ae 24. En av dennes huvuduppgifter blir tillsynen över skogsskolorna. Kommittén anser, att denna förändring av domänstyrelsens organisation bör kunna bli av stort värde för verksamheten vid skogsskolorna.

Även de skogsskolor, som i huvudsak drives med privata medel, bör stå under tillsyn av lokalstyrelse, där tillsynsmyndigheten är representerad och vars sammansättning i övrigt kan godkännas av denna.

KAPITEL IX

Byggnadsfrågor

Lokalerna vid statens skogsskolor är efter de senaste årens upprustning i gott skick och är dessutom väl tilltagna. Samma förhållande synes råda vid Gammelkroppa skogsskola. Byggnaderna kommer emellertid icke att vara tillräckliga för verksamheten efter den omorganisation, som kommittén föreslagit. Förläggningsutrymmena blir för små vid samtliga skolor och matsalarna tillåter ej heller att samtliga elever äter gemensamt. Då köken emellertid genomgående har tillräcklig kapacitet, uppstår i sist-

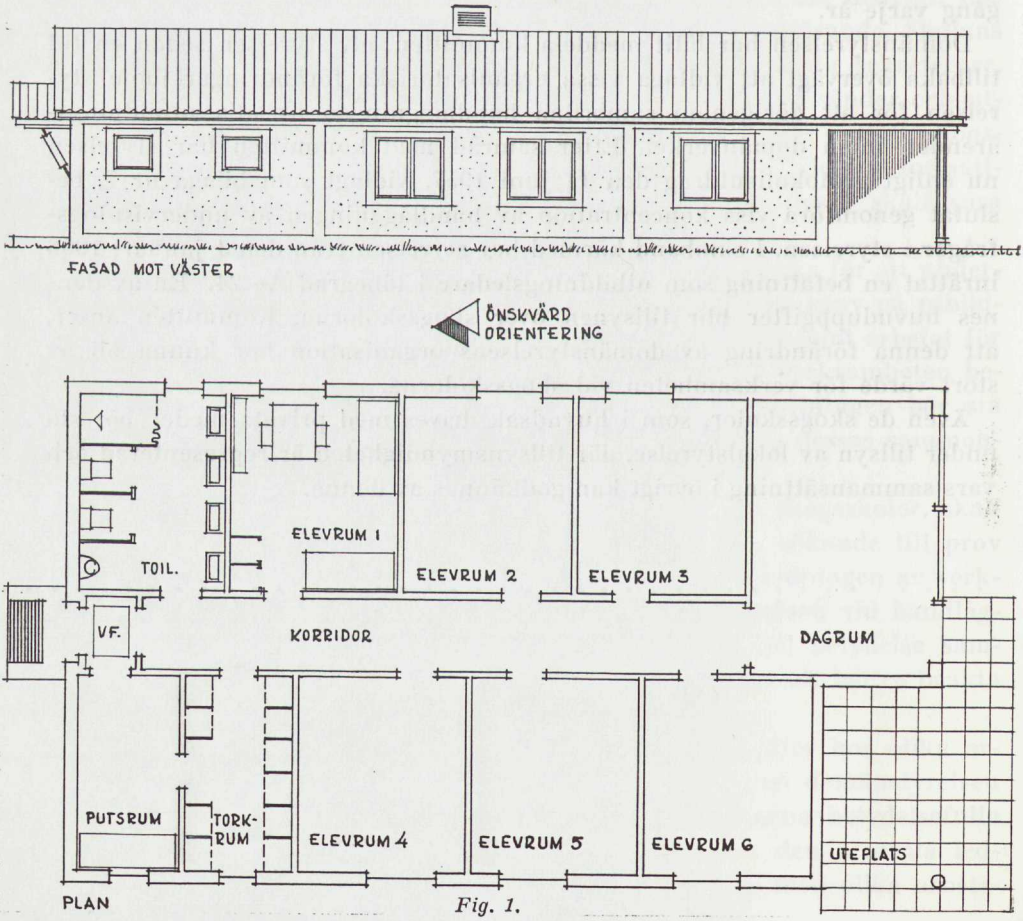

Fig. 1.

nämnda avseende inga svårigheter, om förkurs och huvudkurs intager måltiderna med någon tids förskjutning. För att bereda förkursens elever bostäder måste samtliga skolor emellertid kompletteras med ytterligare förläggningsutrymmen. Enligt förslag från domänstyrelsens byggnadskontor kan detta lösas genom uppförande av en separat byggnad vid varje skola, innehållande sex dubbelrum, dagrum, torkrum och toalettrum (se fig. 1). Vid de flesta skolorna bör dessa hus kunna placeras i nära anslutning till övriga byggnader, varvid uppvärmningen kan genom kulvert kopplas på de centrala pannanläggningarna.

Utöver här ovan redovisade kompletteringar av skogsskolornas lokaler erfordras utrymmen för verktygsvård och demonstration av motorhandsågar m. m. samt en extra lektionssal med plats för cirka 10 elever. Vid de flesta skolorna finns redan nu lämpliga lokaler eller åtminstone utrymmen för att ordna dem, varigenom kostnaden för dessa bör kunna bli förhållandevis ringa. Kommittén vill i detta sammanhang framhålla, att om de förberedande skogskurserna skulle bibehållas, det blivit nödvändigt såväl att utvidga antalet kursförläggningar som att utföra gnomgripande förbättringar och ombyggnader av de nuvarande.

Som framgår av kapitel VII har kommittén föreslagit, att lärarpersonalen vid skogsskolorna skall utökas med en lärare.

Härigenom uppstår behov av ytterligare en lärarbostad vid varje skola. I fråga om de skolor, som ligger i närheten av samhällen, kan bostad ordnas i samhället genom att domänstyrelsen tecknar hyreskontrakt eller förvärvar insatslägenhet. Nya bostäder bör endast uppföras vid de skolor, där bostadsfrågan icke kan lösas på annat sätt.

Enligt kommitténs utredning erfordras vid statens skogsskolor följande komplettering av byggnadsbeståndet.

Kolleberga skogsskola:

Förläggningsbyggnad för cirka 10 elever. Lärarbostad ordnas i Ljungbyheds municipalsamhälle genom tecknande av insatslägenhet.

Bjurfors skogsskola:

Förläggningsbyggnad för cirka 10 elever, anordnande av lektionssal samt lokal för undervisning i verktygsvård. Lärarbostad ordnas i Avesta.

Bispgårdens skogsskola:

Förläggningsbyggnad för cirkar 10 elever, anordnande av lokal för undervisning i verktygsvård samt bostad för ytterligare en yrkeslärare.

Hällnäs skogsskola:

Förläggningsbyggnad för cirka 10 elever, anordnande av lektionssal samt lokal för undervisning i verktygsvård, ävensom bostad för ytterligare en yrkeslärare.

Älvsby skogsskola:

Förläggningsbyggnad för cirka 10 elever samt isolering av golv i lokal för undervisning i verktygsvård. Lärarbostad ordnas i Älvsbyn.

Bjärka-Säby tillfälliga skogsskola:

Lokaler synes kunna ordnas genom avtal med innehavaren av egendomen.

KAPITEL X

Kostnadsberäkning

Driftskostnader

Driftskostnaderna för verksamheten vid statens skogsskolor efter den av utredningen föreslagna organisationen har beräknats med stöd av uppgifter från domänstyrelsen. Beräkningen avser fem ordinarie skogsskolor. Avlöningarna är schablonmässigt uträknade efter dyrort 3, näst högsta löneklass och grundar sig på 1957 års belopp och nedanstående personalförteckning.

Personalförteckning

Tjänstemän å ordinarie stat:

5	föreståndare	Ao 25
5	förste lärare	Ao 21
10	lärare	Ao 16
5	kontorsbiträden	Ao 5

5 gårdskarlar arvode motsvarande löneklass 7.

Avlöningar

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän	484 020 kronor
2.	Arvoden till gårdskarlar	47 820 »
3.	Arvoden till speciallärare och specialister för urvalstest vid inträdesproven	15 000 »
		546 840 kronor

Omkostnader

1.	Sjukvård m. m.		1 000 kronor
2.	Resekostnader och traktamenten		55 000 »
3.	Expenser:		
	a) bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	50 000	
	b) övriga expenser, högst	50 000	100 000 »
4.	Övriga utgifter:		
	a) underhåll av byggnader och tomtområden (varav tomtområden 5 000)	30 000	
	b) studieresor, exkursioner m. m.	30 000	

c) hantlangning vid elevernas övningar	20 000	
d) hyra för motorsågar, hästar m. m.	20 000	
e) inköp av böcker till skolornas bibliotek	3 000	
f) underhåll och komplettering av undervisningsmateriel	25 000	128 000 kronor
		284 000 »

Stipendier och studiebidrag

Enl. K. K. 30/6 1953 (nr 515)	146 000 kronor
Samtliga driftskostnader	*976 840 kronor*

Hyresinkomster av nuvarande tjänstebostäder, bestående av fem föreståndare-, fyra förste lärare- och fem lärarebostäder	18 780 kronor
Belastning å anslag efter avdrag av hyresinkomster	958 060 »

Hyresinkomst för tillkommande tjänstebostäder har ej medräknats.

För närvarande utgår kostnaderna för statens skogsskolor och statens förberedande skogskurser som ersättning till statens domäners fond för utgifter för verksamheten vid dessa skolor. Kostnaderna är endast redovisade i klumpsummor, vilket försvårar jämförelse med här ovan redovisade kostnader för skogsskolorna efter av utredningen föreslagen omorganisation av utbildningen. För att möjliggöra en dylik jämförelse har utredningen utarbetat personalförteckningar för skogsskolorna och förberedande skogskurserna. Härvid har riksstatens siffror använts, vilket innebär att beräkningen av avlöningarna grundar sig på 1956 års belopp.

Personalförteckning

5 föreståndare Ca 32 (Ao 25) (4 tillika förvaltare av skolrevir)
5 biträdande lärare Ca 27 (Ao 21) (4 avlönas av domänverket som bitr. jägmästare)
5 yrkeslärare Ca 21 (Ao 15)
1 kontorsbiträde Ce 8 (Ae 5) (1 kansliskrivare, 2 kontorister samt 1 kontorsbiträde avlönas av domänverket)
5 gårdskarlar arvode (4 avlönas till hälften av domänverket)

Driftskostnader för fem ordinarie skogsskolor avseende budgetåret 1957/58.

1. Avlöningar		261 600 kronor
2. Övriga utgifter:		
expenser och underhåll	147 300	
studiehjälp	120 900	

resekostnadsersättningar och traktamenten för yrkeslärare	9 000		
kostnader för lokalstyrelser	4 000	281 200	kronor
3. Underhåll av byggnader		12 700	»
		555 500	kronor

Personalförteckning för statens förberedande skogskurser.

2 föreståndare Ca 29 (Ao 23)
4 yrkeslärare Ce 17 (Ae 12)

Driftskostnader för statens förberedande skogskurser avseende budgetåret 1957—1958.

1. Avlöningar		91 100	kronor
2. Övriga utgifter:			
expenser och underhåll	43 600		
premier	800		
resekostnadsersättningar och traktamenten	11 700	56 100	»
3. Underhåll av byggnader		14 700	»
	Summa	161 900	kronor

De ordinarie driftskostnaderna för fem ordinarie skogsskolor och statens förberedande skogskurser uppgår för budgetåret 1957/1958, avseende driften under kalenderåret 1957, till 717 400 kronor mot beräknat 976 840 kronor för av utredningen föreslagna fem skogsskolor omfattande förkurs och huvudkurs. Den årliga kostnadsökningen utgör sålunda 259 440 kronor. Härav belöper i runda tal 194 000 kronor på höjda avlöningskostnader, 40 000 kronor på omkostnader och 25 000 kronor på stipendier och studiebidrag.

Av avlöningskostnadernas ökning faller icke mindre än 157 404 kronor på löner åt personal som för närvarande avlönas ur statens domäners fond. Domänverket erhåller sannolikt viss minskning av förvaltningskostnaderna genom att dessa tjänster överflyttas till skogsskolorna. Storleken härav beror helt på hur förvaltningen av skolreviren ordnas. Det ankommer likväl ej på utredningen att utreda denna fråga. Återstoden av ökningen i avlöningar är lika stor som den av statsmakterna beslutade ökningen av lönebeloppen från 1956 till 1957 och sammansättes av å ena sidan denna löneökning samt av kommittén föreslagen höjning av löner för yrkeslärare, arvoden till specialister m. m. samt å andra sidan viss minskning av kostnaderna genom skogskursens ersättande av förkurser vid skogsskolorna.

Beträffande ökningen av omkostnaderna, som utgör 40 000 kronor, faller cirka 30 000 kronor på reseersättningar och traktamenten, varav 28 000 kronor för fyra föreståndare och fyra biträdande lärare, för vilka dylika kostnader för närvarande bestrides av domänverket. Enligt förslaget överföres desamma till skolorna. Återstående rese- och traktamentskostnader avser ledamöterna i domänstyrelsens råd för statens skogsskolor. Omkostnadsökningen i övrigt avser expenser, som höjts bl. a. därför att expeditionskostnaderna vid fyra skolor för närvarande delvis bestrides av domänverket samt ökat byggnadsunderhåll, större hantlangningskostnad, hyra för motorhandsågar ävensom underhåll av undervisningsmateriel m. m.

Kostnadsökningen för stipendier och studiebidrag beror på det genom omorganisationen ökade elevantalet vid skogsskolorna. Eleverna vid de förberedande skogskurserna har ej åtnjutit bidrag av detta slag.

Anmärkas bör att hyresinkomster för tjänstebostäder på grund av överenskommelse om fördelningen av kostnaderna för skogsskolor och skolrevir för närvarande tillfaller domänverket. Denna inkomst kan därför ej tagas i betraktande vid redovisningen av de nuvarande kostnaderna för skogsskolorna.

Kostnader för elevernas genomgång av allmän skogsarbetarutbildning har icke redovisats. Å andra sidan har kostnaderna för den nuvarande skogskursen vid Asa skogsvårdsgård icke heller medtagits i jämförelsen.

Engångsutgifter

Utöver här ovan redovisad ökning av driftskostnaderna tillkommer följande i bilaga 8 specifierade engångsutgifter avseende fem ordinarie skogsskolor.

Kostnader för nya förläggningsbyggnader, lektionssalar m. m. samt inredning och utrustning av dessa lokaler (bilaga 8)	680 000 kronor
Kostnader för persontransportbussar	154 000 »
Kostnader för bostäder åt lärare och köksbiträden	175 000 »
Summa engångsutgifter	*1 009 000 kronor*

Den intensifiering av utbildningen, som utredningens förslag innebär, förutsätter att övningarna göres mera allsidiga. De måste anordnas å skogar av skilda typer och hos olika ägarekategorier. Detta kommer att medföra längre transporter av eleverna än vad nu är fallet. Det gäller därvid att nedbringa restiderna i möjligaste mån för att de föreslagna lärokurserna skall kunna medhinnas. Utredningen har funnit, att en tillfredsställande lösning av detta problem bäst erhålles genom anskaffning av erforderligt antal persontransportbussar. Utredningen har beräknat att det icke är möjligt att ernå

ett godtagbart resultat med mindre varje skola disponerar minst tre dylika bussar. För närvarande äger domänverket alla för detta ändamål använda fordon med undantag av en. Följaktligen bör 14 persontransportbussar anskaffas.

Vid beräkningen av engångsutgifterna har hänsyn icke tagits till att de förberedande skogskursernas förläggningar i Storsund och Skinnskatteberg friställes. Utredningen förutsätter dock, att dessa kommer att utnyttjas för annan nödvändig skoglig utbildning, varigenom engångsutgifterna för den föreslagna omläggningen av undervisningen i viss mån kompenseras.

För den *tillfälliga skogsskolan,* som från budgetåret 1957/58 anordnas i Bjärka-Säby uppstår följande kostnader under förutsättning att den vid riksdagsprövningen godkända omkostnadsstaten visar sig hållbar.

Driftkostnader

Avlöningar

1. Föreståndare, förste lärare och två lärare		77 400	
2. gårdskarl		9 600	
3. speciallärare och specialister för urvaltest vid inträdesprov		3 000	90 000 kronor

Omkostnader

1. Sjukvård m. m.		200	
2. Reseersättningar och traktamenten		11 000	
3. Expenser:			
a) bränsle, lyse, vatten m. m. förslagsvis	10 000		
b) öxriga expenser, högst	10 000	20 000	
4. Övriga utgifter:			
a) lokalhyra	15 000		
b) studieresor, exkursioner m. m.	5 000		
c) hantlangning vid elevernas övningar	3 000		
d) hyra för motorhandsågar, hästar m. m.	4 000		
e) inköp av böcker till skolans bibliotek	600		
f) underhåll och komplettering av undervisningsmateriel	5 000	32 600	63 800 kronor

Stipendier och studiebidrag

Enl. K. K. 30/6 1953 (nr 515)		24 000 kronor
Samtliga driftskostnader		*177 800 kronor*

Engångsutgifter

Inredning av förläggningslokaler	15 000	
Iordningsställande och utrustning av lokal för undervisning i verktygsvård m. m.	25 000	
Inredning av lektionssal	5 000	
En persontransportbuss	11 000	56 000 kronor

KAPITEL XI

Övergång till föreslagen organisation

Vid övergången till den av utredningen föreslagna ändrade formen för skogsskoleutbildningen kommer vissa problem att uppstå. För närvarande torde det finnas cirka 200 sökande, som uppfyller gällande inträdesfordringar men ej ännu kunnat beredas plats vid skolorna. En del av dessa lär efter misslyckade inträdesprov icke avse att fullfölja utbildningen. Övriga måste under övergångsperioden ges möjlighet att komplettera sina kunskaper, så att dessa uppfyller de nya kompetenskraven. Tillsynsmyndigheten bör därför snarast möjligt bekantgöra de nya teoretiska fordringarna samt låta utarbeta lämpliga preparandkurser, vilka intresserade sökande kan erhålla genom förmedling av skogsskolorna, ungdomsförmedlingar, skogsvårdsstyrelser m. fl.

Under övergångsperioden bör de som genomgått förberedande skogskurs befrias från kravet på skogsarbetarkurs. Även kraven på speciell praktik måste delvis eftergivas. Härigenom kommer till en början vissa skiljaktigheter i de sökandes praktiska förkunskaper att uppstå. Detta bör beaktas och tillrättaläggas vid undervisningen å förkursen.

Den av utredningen föreslagna sänkningen av de sökandes maximiålder från nu gällande 30 år till 25 år bör genomföras successivt genom tillsynsmyndighetens handhavande av dispensförfarandet.

Därest förkursens första avdelning kan börja i januari 1959 bör den sista skogsskolekursen enligt nuvarande ordning avslutas i oktober samma år. Övergången till den nya ordningen bör då kunna ske smidigt, eftersom lärarpersonalen erhåller en à två månader (november—december 1959) fria från huvudkurs och disponibla för organisation av omläggningen.

Statens förberedande skogskurser bör upphöra i o m höstkursen 1958.

KAPITEL XII

Sammanfattning och förslag

Utredningen har enligt givna direktiv i huvudsak verkställt en översyn av kursplaner, arbetssätt och organisationsformer vid statens skogsskolor, vilket föranlett till omprövning av hela utbildningen från den allmänna bottenskolan till avgången från skogsskolan. Däremot har omfattningen av utbildningsbehovet icke behandlats och ej heller har någon ändring ifråga om tillsynsmyndighet förutsatts. Frågan om vidareutbildning hos skilda kategorier av arbetsgivare har lämnats öppen. Vissa undersökningar har utförts ifråga om läroböcker och undervisningsmateriel och redovisats i kap. VI. Utredningen har konstaterat, att stora brister föreligger på dessa sistnämnda områden, ej minst vid andra skogliga utbildningslinjer än skogsskolorna. Utredningen har ansett, att läroboks- och materielfrågorna, som utan svårighet kan behandlas fristående från utredningsuppdraget i övrigt, bör utredas gemensamt för skilda skolformer inom skogsbruket. En särskild sakkunnig bör tillkallas för denna gemensamma översyn.

Utredningens betänkande inledes (kap. I) med en kort *historik* över skogsskolornas tillkomst och utveckling. Under 1900-talet företagna förbättringar redovisas i samband med en kortfattad redogörelse för den nuvarande verksamheten. Några under senare år framkomna förslag till förbättring av utbildningen, vilka utredningen ansett böra särskilt beaktas, har återgivits.

I kap. II behandlas *målet för utbildningen.* Eleverna går från skogsskolorna till många skilda verksamhetsområden. Omkring 75 % av antalet anställes dock i förvaltningstjänst hos större skogsägare och 17 % hos skogsvårdsstyrelserna. Utredningen anger med ledning av uppgifter från representanter för respektive arbetsgivare arbetsuppgifter och kompetensfordringar för de tre anställningsformer, som huvudsakligen användes av nämnda arbetsgivare (kronojägare, skogvaktare vid industriskogsbruk och länsskogvaktare) ävensom för de vanligaste anställningsformerna hos skogsägareföreningarna. Nya utvecklingslinjer ifråga om de skogsskoleutbildades arbetsuppgifter beröres. Utredningen anser, att undervisningen vid skogsskolorna bör utgöra en fackutbildning, som bör vara gemensam oavsett den framtida verksamheten. De olika arbetsfältens särskilda problem bör beaktas i undervisningen men den därav föranledda vidareutbildningen huvudsakligen åvila arbetsgivarna själva.

De allmänna principerna för utbildningens anordnande behandlas i

kap. III. Övervägande skäl talar enligt utredningens mening för bibehållandet av fristående undervisningsanstalter för nu ifrågavarande utbildning, och utredningen föreslår således i detta avseende ingen förändring. De teoretiska och praktiska förkunskaper, som bör krävas av inträdessökande till skogsskola diskuteras ingående. Utredningen redogör (bilaga 1) för av utredningen inhämtade uppgifter om motsvarande utbildning i övriga nordiska länder och Västtyskland.

Beträffande *teoretiska förkunskaper* bör ej heller framgent krävas avgångsbetyg från viss skolform. Däremot är det lämpligt, att de teoretiska kraven avfattas så att de motsvarar avgångsfordringarna vid någon vanlig form av bottenskola. Den som genomgått sådan skola bör således i detta avseende fylla inträdesfordringarna, blott han håller sina kunskaper levande. Kunskapskravet bör i ungefärlig överensstämmelse med nuvarande regler begränsas att avse ämnena matematik, modersmålet samt biologi, fysik och kemi. Däremot bör kunskapsmåttet i varje ämne ökas i syfte att vid skogsskolorna bereda bättre plats för fackämnen. Utredningen föreslår därför, att fordringarna i nämnda ämnen skall ansluta sig till alternativkurs I enligt »Timplaner och huvudmoment vid försöksverksamhet med nioårig enhetsskola», avseende den allmänna linjen (9 a), och att kurserna skall vara väl inhämtade, vilket innebär krav på överbetyg.

Då under en ganska lång övergångstid endast ett mindretal av de sökande beräknas få möjligheter att inhämta nämnda kunskaper i bottenskolan, måste man räkna med, att eleverna till en början förskaffar sig en del av kunskaperna genom särskilda kurser eller självstudier. Domänstyrelsen bör därför snarast upptaga samarbete med folkhögskolor och korrespondensinstitut för utarbetande av lämpliga preparandkurser.

Enligt nuvarande inträdesfordringar gäller ifråga om *praktiska förkunskaper* att sökande skall under minst 20 månader ha deltagit i de vanligast förekommande skogsarbetena samt ha genomgått statens förberedande skogskurs (4 månader) eller därmed likvärdig kurs. Den förberedande skogskursen, som i nuvarande form infördes år 1950, har icke givit enbart goda erfarenheter. Sökande har alltför länge fått vänta på inträde och den grundläggande utbildning i verktygsvård och arbetsteknik, som kursen främst är avsedd att ge, kommer för sent i utbildningen. När den skogliga yrkesutbildningen för arbetare nu utbygges, är det naturligt att sökande till skogsskolorna på ett mycket tidigt stadium förskaffar sig sådan utbildning vid någon av skogsvårdsstyrelsernas ungdomskurser. Den nuvarande förberedande skogskursen kan då slopas och de delar av densamma, som närmare sammanhör med undervisningen vid skogsskolan, inlemmas i denna undervisning. Av följande kapitel framgår att denna omständighet medverkar till viss förlängning av skogsskolekursen.

Utredningen anser lämpligt att yrkesrådgivning anordnas vid nämnda ungdomskurser.

Utredningen föreslår sålunda, att sökande skall ha genomgått en yrkeskurs för skogsarbetare, som minst motsvarar skogsstyrelsens nuvarande ungdomskurs om 12 veckor. Utredningen föreslår vidare, att kravet på praktik skall bibehållas vid 20 månader, vari dock nämnda ungdomskurs får ingå. De fordringar, som för närvarande gäller ifråga om deltagande i vissa arbeten under angivna tidsperioder uppmjukas. Utredningen förordar, att domänstyrelsen inleder samarbete med skogsarbetsgivarna för att öka möjligheterna för inträdessökande att erhålla praktik under ledning av skogstjänstemän eller yrkeskunniga förmän.

Förutbildningen till skogsskola bör under gynnsamma omständigheter kunna följa nedanstående tidsschema:

Moment	Den sökandes ålder vid respektive skedes slut
Nioårig bottenskola	16 år
Sex månaders praktik	16½ år
Skogsarbetarutbildning, ca 4 månader	17 år
Fortsatt praktiskt arbete ca 10 månader	18 år

Värnplikten bör fullgöras före skogsskolan. Utredningen förordar, att minimiåldern för inträdessökande bibehålles vid 19 år, men att maximiåldern sänkes från 30 till 25 år.

Förfarandet vid *antagning av elever* behandlas i kap. IV. Den nuvarande inträdesprövningen bör bestå men i vissa delar läggas om. Den skall omfatta uppsatsskrivning (f. n. rättsskrivning och språklära), matematik samt biologi, fysik och kemi (f. n. naturkunnighet).

Antagning sker för närvarande efter bedömning av inträdesprov jämte betyg och intyg från praktik och förberedande skogskurs. Utredningen har ansett sig böra undersöka huruvida ett riktigt urval kan underlättas genom sådan anlagstestning, som numera tillämpas vid ett flertal undervisningsanstalter. Under ledning av skolöverstyrelsens expert i dylika frågor har därför på utredningens uppdrag utförts försökstestning av eleverna vid tre skogsskolor. Av dessa försök att döma synes anlagstesten kunna ge viss ledning för att bedöma de sökandes lämplighet för yrket. Utredningen föreslår, att inträdesprövningarna till skogsskolorna försöksvis kompletteras med urvalstest enligt det system, som utprovats vid de av utredningen genomförda testningsproven (bilaga 2). Urvalet bland de sökande bör sålunda kunna grundas på tre faktorer: resultaten av prov och test samt betyg från innehavda tjänster och utfört arbete.

Undervisningen vid skogsskolorna, dess omfattning och utformning, behandlas i kap. V. Utredningen har ingående studerat och övervägt undervisningsordningen för att erhålla bästa möjliga anpassning av utbildningen till elevernas kommande arbetsuppgifter. Den nu tillämpade kombina-

tionen av ämnen anser utredningen vara väl vald. Ämnenas omfattning och innehåll bör däremot bli föremål för revision. Skogsbruket har nämligen under senare år genomgått betydande förändringar. Nya skogsskötselmetoder har vuxit fram. Skogsbrukets motorisering och rationalisering har medfört nya krav på den arbetsledande personalen. De utexaminerade anställes numera i växande utsträckning för nya arbetsuppgifter, t. ex. som instruktörer och lärare av skilda slag och i skötseln av skogsbruksområden. Utnyttjandet av specialister för planläggning av vissa arbeten har även medfört, att ämnena vid skogsskolorna bör omdisponeras. Likaså måste de föreslagna ändringarna i kraven på förkunskaper påverka skogsskolekursens utformning. Utredningen har på grundval av dessa överväganden upprättat förslag till timplan (bilaga 3) med närmare motivering av avvikelserna från gällande undervisningsordning. De betydelsefullaste ändringarna är följande.

Undervisningen i de grundläggande ämnena *tal- och diskussionsteknik* och *matematik* har avsevärt minskats som en följd av de bättre kunskaper i dessa ämnen, som kräves vid inträdet. Ifråga om sistnämnda ämne föreslås emellertid totalt icke någon reduktion, enär matematiska tillämpningsövningar inryckts under fackämnena, främst under skogsuppskattning. Undervisningen i svenska språket inriktas särskilt på muntlig framställning och diskussionsteknik. Undervisningsplanen för fackämnena *skogsskötsel, skogsteknologi, skogsuppskattning* samt *skogsindelning med skogs- och fältmätning* utvidgas rätt väsentligt och vissa omgrupperingar av delämnen företages. Kurserna i *skogsbotanik, skogszoologi* och *marklära* utvidgas. *Författningskännedom* utökas bl. a. för att bereda plats för en allmän orientering i samhällslära. Ämnet *arbetsledning* tillmätes särskild vikt och undervisningstiden blir nästan tredubblad.

Gällande undervisningsplan, som avser en effektiv tid av 44 veckor, är redan nu alltför hårt spänd. Viss undervisning skall enligt utredningens förslag överflyttas från den slopade, förberedande kursen till skogsskolan. Därjämte skall betydande utvidgningar av undervisningen genomföras. Dessa omständigheter medför, att utbildningen vid skogsskolan måste förlängas. Detta föreslås ske genom anordnande vid skogsskolorna av en förkurs, som har till uppgift att samtidigt utfylla och avslipa elevernas teoretiska och praktiska grundkunskaper och påbörja studierna i de egentliga skogsskoleämnena, särskilt på vissa enklare och mera praktiska områden. Kursen har delvis propedeutisk karaktär och vänjer samtidigt eleverna vid studiearbetet.

Enligt utredningens förslag uppdelas skogsskolan sålunda i en *förkurs* om 18 effektiva arbetsveckor och en *huvudkurs* om 40 sådana veckor. Det totala timantalet skall utgöra 2 510, varav 606 för lektioner.

Någon siffermässig jämförelse mellan det sammanlagda antalet undervisningstimmar enligt nuvarande och föreslagna ordning har kommittén funnit svårt att redovisa, då undervisningen vid den förberedande skogs-

kursen delvis överflyttas till den allmänna yrkesutbildningen för skogsarbetare, som hädanefter avses att ingå i förutbildningen till skogsskola. Med av utredningen föreslagen fördelning av undervisningen på förkurs och huvudkurs blir totala antalet undervisningstimmar per vecka vid förkursen 44,5 och vid huvudkursen 42,5, under det att samma timantal i den nuvarande undervisningsplanen utgör 46 à 48, bilaga 4.

Den föreslagna omläggningen av skolverksamheten anses medföra en betydligt förbättrad utbildningsgång från bottenskola till examen från skogsskola. De teoretiska kraven för inträde höjes ej oväsentligt. Praktiktiden blir bättre disponerad och utnyttjad och framför allt beräknas de föreslagna förbättringarna av undervisningen vid skogsskolan medföra en effektivare utbildning.

Lärarpersonalen anses böra vara gemensam för förkurs och huvudkurs och förläggningen sålunda också gemensam. Då den föreslagna undervisningstiden sammanlagt omfattar cirka 14 månader jämte uppehåll för helger och ferier, eller totalt omkring 1½ år, uppstår en snedbelastning vid skolan, som försvårar utnyttjandet av lärarkrafterna och medför stora kostnader för utvidgade lokaler. Utredningen föreslår därför, att förkursen uppdelas på två avdelningar, varav den ena undervisas under våren och den andre under hösten. Att den ena avdelningens elever kan fortsätta utbildningen vid skogsskolan först ½ år senare än den andras anses sakna betydelse, då tiden kan utnyttjas för komplettering av teori och praktik.

Av undervisningstekniska skäl, som närmare utvecklas, bör huvudkursen anslutas till kalenderåret. Förkursens ena avdelning går en vårkurs 1 februari—20 juni och den andra en höstkurs 1 augusti—6 december. Huvudkursen börjar 10 januari och avslutas 6 december och avbrytes av en månads ferier 20 juni—20 juli. För enskilda skolor bör tillsynsmyndigheten äga befogenhet godkänna annan tidsplan.

Utredningen föreslår, att en särskild examenstitel införes för skogsskolorna, nämligen *skogstekniker*. Det sammanfattande vitsordet för lämplighet som arbetsledare bortfaller, sedan ämnet arbetsledning givits större tyngd i undervisningsplanen.

I kapitel VII behandlas *lärarfrågor*. Vid skogsskolan finnes för närvarande i regel en föreståndare, som avlagt civiljägmästarexamen och tillika är jägmästare i skolreviret, en biträdande jägmästare samt en yrkeslärare, som skall vara skogsmästare eller ha genomgått skogsskola och därefter fullgjort viss tjänstgöring. I båda fallen förutsättes, att utbildningen fullföljts med goda vitsord. Även vid de förberedande skogskurserna finnes fast anställda lärare.

Utredningen har infordrat uppgifter om undervisningstimmar vid skogsskolorna, varav framgår, att lärarna vid skolorna varit direkt engagerade i undervisning ungefär följande antal timmar, nämligen föreståndare 650

(med skolrevir), respektive 1 150 (utan skolrevir), biträdande lärare 1 100 och yrkeslärare 1 300 timmar.

Den praktiska undervisningen ställer särskilda krav på förberedelser och kontroll m. m., beroende på förändringar hos de skogliga övningsobjekten. Den sammanlagda tiden per lärare utgör för förberedelser 300 timmar och för kontroll 200 timmar.

Enligt utredningens uppfattning bör undervisningsskyldigheten per lärare och år vara 1 000—1 100 timmar, dock att föreståndarens undervisningstid bör kunna begränsas till 800 timmar. Det totala antalet undervisningstimmar beräknas enligt utredningens förslag till 4 300 timmar, varav 400 bör ankomma på speciallärare. Vid varje skola bör då 4 fasta lärare vara anställda. Två bör ha avlagt civiljägmästarexamen och två — yrkeslärare — ha samma kvalifikationer som de nuvarande yrkeslärarna. Särskilda önskemål har av utredningen framställts beträffande yrkeslärarnas praktiska inriktning och erfarenheter. I bilaga 5 framlägges exempel beträffande fördelning av undervisningsskyldighet.

En avsevärd olägenhet är att lärarna icke erhållit någon pedagogisk utbildning. Utredningen föreslår, att en sådan utbildning ordnas genom pedagogisk kurs om ca 8 veckor, främst avsedd för lärare vid skogsskolorna men tillgänglig även för lärare i annan skoglig undervisning. Förslag till sådan kurs framlägges i bilaga 6.

Beträffande föreståndare och biträdande lärare föreslår utredningen icke någon ändring av löneställningen. Den omläggning av verksamheten, som utredningens förslag innebär, kommer att ställa ökade krav särskilt på yrkeslärarna. Utredningen vill därför förorda, att den nuvarande befattningen som yrkeslärare vid statens skogsskolor ombildas till befattning som *lärare* i lönegraden Ao 16 (Ca 22).

Utredningens förslag medför att den nuvarande biträdande lärarbefattningen (biträdande jägmästare) måste erhålla ny beteckning. Utredningen föreslår att befattningen benämnes *förste lärare*. Den fasta lärarpersonalen vid varje skogsskola föreslås således bliva följande:

Antal	Beteckning	Examenskompetens	Lönegrad
1	Föreståndare	Civiljägmästarexamen	Ao 25 (Ca 32)
1	Förste lärare	Civiljägmästarexamen	Ao 21 (Ca 27)
2	Lärare	Skogsmästarexamen eller skogsteknikerexamen	Ao 16 (Ca 22)

Samarbetet mellan tillsynsmyndigheten och övriga av undervisningen intresserade myndigheter och organisationer har särskilt övervägts. Utredningen har vitsordat, att de nuvarande lokalstyrelserna vid skogsskolorna är av stort värde och fungerar väl. Ehuru domänstyrelsen nu samråder med skogsstyrelsen i undervisningsfrågor av principiell natur, anser utredningen, att en mera fast form för samarbete mellan domänstyrelsen och andra, som

har intresse i skogsskoleundervisningen, bör införas. Utredningen föreslår därför inrättande av ett »Domänstyrelsens råd för statens skogsskolor» för behandling av betydelsefullare undervisningsfrågor. Rådet föreslås bestå av åtta ledamöter. Chefen för domänstyrelsen ingår som ordförande. Den tjänsteman i domänstyrelsen, som handlägger skogsskoleärenden, är ledamot och tillika sekreterare. Övriga sex ledamöter tillsättes av domänstyrelsen på förslag av skogsstyrelsen, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges kronojägareförbund, Sveriges länsskogvaktareförbund och Sveriges skogstjänstemannaförbund.

Efter samråd med utredningen har domänstyrelsen beslutat genomföra viss koncentration av handläggningen av undervisningsfrågor i domänstyrelsen. I samband därmed har styrelsen beslutat från den 1 januari 1958 inrätta en befattning som *utbildningsledare* i lönegrad Ae 24, bilaga 7. Anordningen bör bli av stort värde för skogsskoleundervisningen.

Den av utredningen föreslagna utvidgningen av undervisningen kräver *ökade utrymmen* vid skogsskolorna. Den föreslagna uppdelningen av förkursen i två avdelningar medför att det totala antalet elever vid förkurs och huvudkurs ej blir större än att de nu befintliga köken, matsalarna och vissa andra gemensamma utrymmen kan med dubblerade måltider och vissa mindre tilläggsarbeten alltjämt bliva tillräckliga. Lektionssalar finnes eller kan anordnas i befintliga byggnader. Däremot måste vid varje skola uppföras en ny förläggningsbyggnad. Förslag till sådan byggnad har utarbetats i skiss (sid. 62).

Bostad måste anordnas för ytterligare en lärare vid varje skola. Vid tre (eventuellt fyra) av skolorna bör detta kunna ske genom förhyrning av lägenhet eller tecknande av insats för lägenhet i närbeläget samhälle. För två skolor måste emellertid ny bostad uppföras.

De nuvarande förläggningarna för statens förberedande skogskurser (Skinnskatteberg och Storsund) kan icke utan genomgripande förändringar användas för sitt nuvarande ändamål även om någon ändring av utbildningen ej skulle komma till stånd. Enligt utredningens förslag blir dessa lediga för annan praktisk kursverksamhet, där de finner god användning.

Kostnaderna för den föreslagna omläggningen av undervisningen har beräknats på följande sätt. Driftskostnaderna för de 5 ordinarie skogsskolorna ökas från 754 000[1] kronor med 223 000 kronor till 977 000 kronor. Hänsyn har därvid icke tagits till att eleverna förutsättes utnyttja den allmänna skogliga yrkesutbildningen. Kostnadsökningen motväges i viss mån av eventuell minskning av lönekostnader för domänverket.

Kostnaden för nya förläggningslokaler vid de fem skolorna beräknas till 680 000 kronor, för personaltransportbussar till 154 000 kronor samt för lärarbostäder till 175 000 kronor. De totala engångsutgifterna för omläggningen uppgår till 1 009 000 kronor (bilaga 8).

[1] Nuvarande kostnad inklusive av riksdagen beslutade löneökningar från år 1957.

Övergången till den nya ordningen kräver inga särskilda bestämmelser. Det är emellertid nödvändigt att domänstyrelsen snarast möjligt vidtar åtgärder för att ge de sökande möjlighet att snabbt komplettera sina kunskaper till nivå med de nya inträdesfordringarna. Därutöver måste vid intagningarna under en följd av år hänsyn tagas till att de sökande praktiskt förberett sig till inträde under andra förutsättningar än enligt nu föreslagna ordning. Domänstyrelsen äger redan nu befogenhet att medge sådana undantag genom dispens.

Därest förkursens första avdelning kan börja i januari 1959, bör den sista skogsskolekursen enligt nuvarande ordning avslutas i oktober samma år. Övergången till den nya ordningen bör då kunna ske smidigt, eftersom lärarpersonalen erhåller en à två månader (november—december 1959) fria från huvudkurs och disponibla för omorganisation av omläggningen.

Utredningen har slutligen låtit utarbeta förslag till ny stadga för statens skogsskolor (bilaga 9).

Utredningens förslag nödvändiggör vissa mindre ändringar av instruktionen för domänverket (SFS nr 48/1935). Utredningen förutsätter att förslag beträffande sådana ändringar utarbetas av domänstyrelsen.

Hemställan

Utredningen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1958 års riksdag föreslå riksdagen att under budgetåret 1959/1960 genomföra sådan omläggning av undervisningen vid statens skogsskolor som framlagts i detta betänkande och sammanfattats i det vid betänkandet fogade förslaget till stadga för statens skogsskolor.

Särskilt yttrande

av Statskommisarien Kull

För närvarande finnes befattning som yrkeslärare vid såväl statens skogsmästarskola som statens skogsskolor. Vid båda skolformerna är tjänsterna placerade i lgr A 15. För befattning vid skogsmästarskolan fordras att vederbörande genomgått skolan eller på annat sätt förvärvat motsvarande teoretiska och praktiska kunskaper. Yrkeslärare vid skogsskola skall enligt nu gällande föreskrifter, vilka dock föreslagits modifierade (sid. 57), ha genomgått antingen lärokurs vid fortsättningsskolan i Kloten eller statens skogsmästarskola eller ock statens eller annan därmed jämförlig enskild skogsskola och därefter minst två år handhaft skogsarbeten av olika slag. Undervisningen vid förstnämnda skolform ligger på ett högre plan än vid skogsskolan och måste förty förutsättas kräva större kvalifikationer hos läraren.

Lönefrågan för de nuvarande yrkeslärarna vid skogsskolorna får enligt min mening bedömas *dels* mot bakgrunden av vad nyss anförts, *dels* under beaktande av löneställningen för såväl jämförbar lärarpersonal som befattningshavare med i stort sett samma utbildning (kronojägare, skogsmästare, skogstekniker). Erinras må härvid vad som beträffar lönegradsplaceringen av vissa tjänster förekommit vid 1957 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 120.

Under beaktande härav har jag för min del icke ansett mig kunna i förevarande sammanhang biträda förslag om lönegradsuppflyttning för yrkeslärare vid statens skogsskolor.

Skogsskoleundervisningen i andra länder

Kommittén redovisar här hur skogsskoleundervisningen är organiserad i några närbelägna länder, nämligen Danmark, Finland, Norge och Västtyskland. När det gäller de nordiska länderna, grundar sig redovisningen på material, som kommittén erhållit direkt från respektive länder. Uppgifterna angående skogsskoleundervisningen i Västtyskland har hämtats från till domänstyrelsen ingivna reseberättelser.

Danmark

För att erhålla lärobrev som »skovfoged» i Danmark fordras, att man genomgått »skovfogedeksamen» inför »Kommission för Skovfogedelevernas Uddannelse». Denna kommission, som består av sex ledamöter, skall kontrollera och leda utbildningen av arbetsledarpersonal för skogsbruket samt anordnar årligen gemensam examen för skovfogedeleverna. Utbildningen sker till stor del ute på de olika statliga och privata skogsdistrikten. Den som önskar genomgå utbildning, skall meddela kommissionen, att han av föreståndaren för ett distrikt blivit antagen som elev. Kommissionen skall godkänna distriktet och härtill fordras, att skogsarealen överstiger 200 ha. För att bliva antagen fordras, att distriktsföreståndaren bedömer, att sökanden har fysiska förutsättningar för yrket.

För att den av distriktsföreståndaren antagne eleven skall få genomgå »skovfogedeksamen» fordras följande.

1. Under minst ett år deltagit i alla inom ett skogsdistrikt förekommande arbeten. Distriktets areal skall vara minst 200 ha.
2. Därefter genomgått ett förberedande prov vid någon av lantbruksministeriet godkänd lantbruksskola, visande att eleven har vissa elementära färdigheter och kunskaper. Vid dessa skolor finnes speciella 7-månaders kurser, där undervisning speciellt avpassad för detta prov lämnas. Undervisningen omfattar dansk skrivning, teckning, matematik, fältmätning, grundläggande botanik och marklära, bokföring samt lagkunskap med speciell hänsyn till vad som rör skogen.
3. Efter godkänt prov skall eleven sedan under minst två år deltaga i arbeten å minst två skogsdistrikt. Dessa skall ha en skogsareal av minst 400 ha och vara godkända av »skovfogedkommissionen». Eleven skall inte enbart deltaga i de arbeten, som normalt förekommer inom distrikten, utan han skall dessutom av distriktsföreståndarna erhålla undervisning i arbetslära, skogsbrukslära samt skoglig redovisning.
4. Efter dessa två år blir eleven hänvisad till någon av lantbruksministeriet godkänd »skogsskolekurs». Dessa kurser, som omfatta ett år, är 3 till antalet och är förlagda till vanliga skogsdistrikt. Undervisningen vid »skogsskolekurserna»

består huvudsakligen av praktiskt arbete och stort avseende fästes vid praktiska färdigheter i de inom skogsbruket normalt förekommande arbetsmomenten.

För att bliva »skovfoged» fordras att eleven vid examen inför »Kommissionen för skovfogedelevers Uddannelse» erhåller en viss minimipoäng.

Finland

Vid de finska forstskolorna meddelas såväl teoretisk som praktisk yrkesundervisning åt män, vilka skall utbildas för arbetslednings- och planeringsuppgifter inom skogsbruket samt för skoglig upplysnings- och instruktionsverksamhet. För närvarande finnes fem stycken finskspråkiga skolor och en svenskspråkig. Undervisningstiden är tvåårig och fördelar sig vid den svenskspråkiga skolan på en ettårig arbetspraktikperiod under skolans tillsyn och en ettårig skolundervisningsperiod. Vid de finskspråkiga forstskolorna är vardera läsåret uppdelat i två teoriskeden omfattande januari—april och september—första hälften av december samt ett praktikskede under tiden maj—augusti. Antagning av elever sker efter inträdesprov varje år vid den svenskspråkiga skolan och vartannat år vid de fem finskspråkiga. För att erhålla kontinuitet i utexamineringen från de sistnämnda skolorna sker intagning till tre skolor alla år, som slutar med jämnt tal, och till två skolor alla år med udda tal. Fordringarna för att bli kallad till inträdesprov omfattar bl. a. att den sökandes ålder är minst 18 och högst 30 år, samt att han har teoretiska kunskaper motsvarande avgångsbetyg från åttaårig folkskola. Dessutom skall den sökande ha minst ett års skoglig förpraktik. Denna bör fördela sig på följande skogliga arbeten: skogsodling 1 månad, stämpling 3 månader, avverkning 3 månader, aptering av grovt virke 1 månad, utdrivning och lagring 2 månader, flottning 1 månad samt diknings- och vägarbeten 1 månad. Inträdesprovet omfattar modersmålet, räkning, praktiskt prov samt psykotekniska prov. Forstskolorna är internatskolor, där eleverna åtnjuter fri inkvartering. Antalet elever vid forstskolorna bestämmes av forststyrelsen och brukar vara 40 vid var och en av de finskspråkiga skolorna och 12 vid den svenskspråkiga. Undervisningen är avgiftsfri. Examenstiteln är forsttekniker.

Forstskolorna är sammankopplade med övningsrevir, där skolans föreståndare är revirforstmästare. Antalet lärare vid de finskspråkiga skolorna är fyra, nämligen föreståndare, forstmästare, lärare och arbetsledare. Vid den svenskspåkiga skolan finnes endast tre ordinarie lärare. Här utnyttjas dessutom timlärare för undervisning i modersmålet, räkning och bokföring.

Undervisningen vid forstskolorna är av grundläggande karaktär och tager inte hänsyn till olika arbetsgivares speciella problem. Special- och vidareutbildning åvilar helt arbetsgivarna.

Norge

Vid de norska skogsskolorna skall ungdom utbildas i tidsenligt skogsbruk. Dessutom skall skolorna verka för en sund och harmonisk utveckling av eleverna. Kurstidens längd är ett och ett halvt år. För närvarande finns det fyra skogsskolor, tre statliga och en fylkesskogsskola. Vid samtliga skolor är elevantalet 30.

För att bliva antagen som elev fordras, att sökanden uppfyller följande fordringar.

1. Ålder mellan 18 och 30 år.
2. God hälsa och syn. Sökande får avgiva egen förklaring vid insändande av ansökan. Läkarundersökning sker sedan vid skolan.
3. God vandel, vilket skall intygas av polis, präst eller lärare.
4. Kunskaper i norska och räkning motsvarande genomgången »fylkes-, framholds- eller folkhögskole» med minst 24 veckors teoretisk undervisning.
5. Genomgått »statens praktiska skogskole», godkänd lärlingskurs eller ett års allsidig skogspraktik. Denna bör omfatta de flesta skogliga arbetsmomenten och skall vara vidimerad av fackman. »Statens praktiska skogskole» omfattar 10 månader. Undervisningen är till största delen praktisk och omfattar framförallt verktygsvård och arbetsteknik. Eleverna skall deltaga i de vanligaste inom ett skogsbruk förekommande arbetsmomenten. För att bliva antagen skall sökanden uppfylla de här ovan redovisade fordringarna enligt 1—4 samt dessutom ha minst 3 månaders skogspraktik.

Eleverna antages av Skogdirektören efter förslag av respektive skolas lärarråd. Undervisningen vid skogsskolorna är både teoretisk och praktisk. Den teoretiska undervisningen omfattar cirka 1 300 timmar och den praktiska cirka 150 dagar, vilket tillsammans bör innebära cirka 2 500 timmar. Ämnena är i stort desamma som vid de svenska skogsskolorna. Eleverna skall föra dagbok samt samla skogsväxter. Dagboken och herbariet skall inlämnas för bedömning vid kursens slut.

Skogsskolorna är internatskolor. Undervisningen är avgiftsfri. Examenstiteln är »skogtekniker».

Västtyskland

Före det sista kriget var skogsskoleutbildningen likartad i hela Tyskland och omfattade en ettårig kurs. Numera varierar kurstiden från två år i norra och mellersta Västtyskland till ett år i vissa sydliga stater. Genomgående för utbildningen är de mycket omsorgsfulla förberedelserna före själva skogsskolan. Kompetens motsvarande svensk realskoleexamen fordras som regel. Direkt efter avslutad »mittelschule» anmäler sig de, som är intresserade av skogvaktaryrket, till respektive delstaters högsta skogsförvaltning. Därefter anordnas centrala prov, omfattande uppsatsskrivning och psykologiskt prov. De som härvid bedömes vara lämpliga för skogsskoleutbildning, antages som skogspraktikanter. De placeras hos speciella skogvaktare, vilka sedan helt leder och kontrollerar praktiken. Denna är oftast tvåårig och omfattar utöver olika skogliga arbeten även en begynnande undervisning i jakt, naturvård och naturkännedom. Praktikanten skall bl. a. lära sig områdets växt- och djurliv. Efter avslutad godkänd praktik antages praktikanten direkt som elev vid skogsskolan. För att samordna praktiken med skogsskolans undervisning erhåller de s. k. »praktikantskogvaktarna» instruktion och vägledning vid sammankomster med skogsskolans lärare.

Skogsskolekursens längd är oftast ett och ett halvt år. Undervisningen i skogsindelning, skogsdikning och motorlära är betydligt kortare än i Sverige, medan däremot de grundläggande ämnena botanik, zoologi och marklära ägnas betydligt längre tid. Bland ämnen, som inte förekommer vid de svenska skogsskolorna, kan nämnas medborgarkunskap och hornblåsning. Efter skogsskolekursen vidtager oftast polisskola och sågverksskola om tillsammans cirka ett halvt år. Först därefter avlägges s. k. hjälpskogvaktarexamen. För att sedan bli skogvaktare fordras tre års praktik, vilken avslutas med skogvaktarexamen.

Redogörelse för resultaten av försöksvis anordnade psykologiska urvalsprövningar vid statens skogsskolor

Vid en föredragning inför utredningen rörande de allmänna principerna för personalval med tillhjälp av psykologiska prov diskuterades möjligheten av att använda någon form av psykologiska prov som ett komplement till tidigare använda prov vid antagningen av elever till statens skogsskolor. Härvid framhölls, att endast försöksvis anordnade prövningar kunde ge underlag för bedömning av lämpliga prov och under vilka former en eventuell framtida psykologisk prövning skulle ingå i själva antagningsförfarandet. Sedan ett förslag till provsystem sammanställts[1] genomfördes den första prövningen vid skogsskolan i Bjurfors under tiden 24—26 september 1956. Prövningen omfattade samtliga 20 elever vid skolan och ägde rum vid slutet av deras utbildningsperiod.

Provsystemet, som omfattade tre olika moment, 1) *skriftliga prov,* 2) *praktiska prov* och 3) *intervju,* avsåg att ge underlag för bedömning av de prövades intressen och andra personlighetsvariabler som t. ex. social kontaktförmåga, känslomässig stabilitet och »ledarförmåga» liksom deras allmänintellektuella förutsättningar för utbildningen. Resultaten av prövningen sammanfattades efter intervjun, som genomfördes av fackpsykologer, till en bedömning dels av de prövades förutsättningar att följa de teoretiska studierna vid skolan, dels av deras lämplighet för den framtida yrkesutövningen.

Efter avslutade prov jämfördes de uppnådda resultaten dels med resultaten av det tidigare antagningsprovet, dels med lärarnas bedömning av eleverna. Eftersom materialet endast omfattade 20 elever återges här inga siffervärden beträffande jämförelsen. Bearbetningen av resultaten för dessa förförsök tyder på att den psykologiska prövningen ensam har minst lika god förmåga, som den hittills använda antagningsbedömningen att förutsäga såväl elevernas förmåga att följa utbildningen som lämpligheten för yrket, sådana de bedömts av lärarna vid skolan.

För att erhålla ett ökat underlag för bedömning av provsystemets användbarhet genomfördes ytterligare en försöksvis prövning under slutet av maj och början av juni 1957. Det totala antalet elever i undersökningen var 59, vilka sedan hösten 1956 deltagit i undervisningen vid tre olika skolor. Vid dessa prövningar utfördes endast skriftliga prov och intervjuer. Resultaten sammanfattades på samma sätt som vid den tidigare undersökningen. Eftersom utbildningen av eleverna icke var avslutad och därför inga slutgiltiga betyg från skolan förelåg, infordrades särskilda bedömningar från lärarna. Bedömningarna omfattade elevernas förmåga att följa den teoretiska undervisningen vid skolan och lämpligheten för yrket. Bedömningarna angavs som rangordningar och utfördes enligt de parvisa jämförelsernas metod.

[1] Härvid utnyttjades utländska och svenska erfarenheter från likartade sammanhang. Militärpsykologiska Institutet har välvilligt ställt visst material till förfogande för prövningarna.

Vidare infordrades resultaten från det tidigare antagningsprovet, dels den slutgiltiga antagningsrangordningen, dels rangordningen i den teoretiska delen av antagningsproven.

Eftersom materialet även i denna undersökning är litet, redovisas sambanden mellan de jämförda rangordningarna endast för samtliga elever.

Genomsnittliga samband[1] mellan					
psykologiska prov och lärarbedömning		antagningsprov och lärarbedömning		psykologiska prov och antagningsprov	
Lämplig för teor. studier	Lämplig för yrket	Lämplig för teor. studier	Lämplig för yrket	Lämplig för teor. studier	Lämplig för yrket
0,41	0,44	0,47	0,59	0,27	0,57

[1] De angivna sambanden har uttryckts som korrelationskoefficienter. Denna koefficient kan variera mellan +1,0 — —1,0, varvid +1,0 anger total positiv överensstämmelse mellan de båda variablerna. Koefficienten ±0 anger att inget samband existerar. Koefficienterna har beräknats för varje skola för sig och därefter sammanvägts med z-transformerade koefficienter.

Som framgår av tabellen är sambanden mellan de psykologiska proven och lärarbedömningen av ungefär samma storleksordning som mellan antagningsprov och lärarbedömning. Skillnaderna är icke statistiskt signifikanta. Det måste vidare ses mot den bakgrunden, att lärarbedömningen icke omfattar hela utbildningstiden, varför det är sannolikt, att elevernas antagningsrangordning påverkat lärarnas bedömning. Dessa svagheter i lärarnas bedömning har i några fall påpekats från skolorna. Materialet är emellertid för litet för att tillåta några bestämda slutsatser i detta avseende. Det är alltså icke möjligt att avgöra om de psykologiska proven har bättre prognosförmåga än det hittills använda antagningssystemet.

Vid ställningstagandet till användningen av psykologiska urvalsprov vid antagningen till skolorna bör emellertid följande faktorer observeras. Den absoluta storleken av korrelationskoefficienterna påverkas, så att sambanden blivit för låga, genom att prövningarna utförts på ett redan utvalt material. Vida viktigare är emellertid, att det hittills använda antagningsförfarandet icke tar hänsyn till sådana personlighetsmässiga egenskaper, som sannolikt har stor betydelse för den senare yrkesutövningen. Dessa faktorer kan också endast i mindre utsträckning ingå i lärarnas betygssättning av eleverna, varför prestationerna under utbildningstiden icke är ett fullt tillfredsställande mått på elevernas yrkeslämplighet. Därjämte tillkommer den omständigheten, att användningen av standardiserade psykologiska prov i samband med antagningen av elever skulle medge en vid alla skolor likformig bedömning av eleverna. Ett antagningsförfarande baserat på en kombination av psykologiska prov och vissa delar av det tidigare systemet, skulle sannolikt vara det mest ändamålsenliga.

Försöken med psykologiska urvalsprov bör därför fortsätta och nästa undersökning bör uppläggas så, att samtliga sökande till skogsskolorna får genomgå proven, varigenom ett större material efter slutad utbildning skulle erhållas.

Stockholm i juni 1957.

Sven Eric Henricson

Förslag till timplan

Ämne	Förkurs				Huvudkurs				Summa F+H
	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	
	L	Ö			L	Ö			
Grundläggande ämnen									
Tal- och diskussionsteknik					5	25		30	30
Talteknik					5	5			
Övningstimmar, som utnyttjas för seminarieövningar och diskussioner vid undervisning i andra ämnen						20			
Matematik	10	25		35					35
Kort repetition av för skogsskoleundervisningen aktuella delar av enhetsskolans kurs	5	10							
Räknestickan	4	10							
Räknemaskiner	1	5							
Skogsbotanik	5		15	20	27		13	40	60
Trädens inre och yttre byggnad, ämnesomsättning och livsvillkor					8				
De svenska skogsträdens invandringshistoria					2				
Skogsträden; deras kännetecken, egenskaper och utbredning inom landet	3		7		6		2		
De viktigaste växtsamhällena och deras karaktärsväxter	2		8		2		2		
Skogsträdens och virkets ur praktisk synpunkt viktigare sjukdomar och skador; de medel, som användes för deras bekämpande					6		9		
Kort översikt över grundprinciperna för växtförädling					3				
Marklära med geologi och klimatologi	5	10	5	20	30		15	45	65
Berggrunden	5	10	5						
De lösa jordlagren; deras uppkomst, indelning och förekomst					10		4		
Humusformer och jordmånstyper; deras samband med markvegetation, djurliv och mikroorganismer					10		6		
Torvmarkskännedom					6		4		
Klimatet: dess inverkan på skogen					4		1		

Ämne	Förkurs				Huvudkurs				Summa F+H
	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	
	L	Ö			L	Ö			
Skogszoologi	5	5	10	20	8	4	8	20	40
De vanligaste däggdjuren, fåglarna och sötvattensfiskarna	5	5	10						
De viktigaste skogsinsekterna; deras kännetecken, förekomst, skadeverkningar och bekämpning					8	4	8		
Fackämnen									
Skogsskötsel	13		147	160	80	100	300	480	640
Sveriges skogar; omfattning och utbredning, nationalekonomisk betydelse samt skogsbrukets utveckling					6				
Skogsträdens förhållande till klimat, ljus och näring					8		4		
Skogsbeståndet; uppkomstsätt, beskaffenhet i avseende å ålder, slutenhet och sammansättning. Beståndets utveckling; stamklasser, markens och klimatets inflytande på beståndet. Jämförande översikt över de viktigaste skogsträdens skogliga egenskaper					14	12	34		
Skogsbeståndets vård; röjning och gallring i olika beståndstyper med beaktande av biologiska och ekonomiska synpunkter; stamkvistning, markvård	4		21		12	24	114		
Skogsbeståndets föryngring; avverkningsformer, som syftar till beståndets föryngring; åtgärder till befordrande av självföryngring	3		42		10	44	80		
Växtförädling av skogsträd					6		4		
Skogsodling; anskaffning av frö, plantskoleskötsel, skogssådd och skogsplantering	6		84		14	10	40		
Skötsel av svårföryngrade skogar					4		8		
Skogsbeståndets förhållande till vattentillgången. Dikning					6	10	16		
Skogsteknologi med husbyggnads- och vägbyggnadslära	71	63	246	380	86	82	152	320	700
Virkeslära	14	6	101	121	32	24	67	123	244
Virkets tekniska egenskaper och användning					6				
De olika virkessortimenten; deras användning och försäljning	3	2	8		4				
Virkets avmätning; apteringskalkyl					4	12	33		
Virkets uppläggning och vård					4	6	8		
Inmätning	2	4	16		4		10		

Ämne	Förkurs				Huvudkurs				Summa F+H
	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	
	L	Ö			L	Ö			
Virkesförädling:									
sågverk	3		32		4	6	4		
massa- och snickerifabriker					4		8		
andra förädlingsverk					2		4		
Kolning	6		45						
Arbetslära	57	57	145	259	32	30	48	110	369
Virkets avverkning och utdrivning					18	18	32		
Val av redskap; verktygsvård	2	16	16						
Arbetsteknik	4	6	16						
Avsyning av avverkningstrakter	2		14						
Uppmätning för avlöning	2	6	8						
Hästkännedom	6		8						
Virkeskörning	4		28						
Virkets vidaretransport; flottning, flottledsbyggande					14	12	16		
Motorkurs	15	15	15						
Kurs i skötsel av motorhandsågar, bergborrmaskiner m. m.	4	4	16						
Kurs i sprängningsarbeten och dikessprängning	4		20						
Arbetarskydd	8								
Sjukvård, hygien	6	10	4						
Husbyggnadslära					10	14	12	36	36
Byggnadsmateriel och allmänna synpunkter på lämpliga hustyper inom skogsbruket					5	6	4		
Skogshärbärgen, rastkojor och skogsstallar					3	2	4		
Upprättande av uppmätningsritningar					1	3	4		
Tolkning av byggnadsritningar					1	3			
Vägbyggnadslära					12	14	25	51	51
Anläggning och underhåll av basvägar, cykelstigar och bilvägar					6	2	6		
Rekognoscering och planläggning av skogsvägar					4	8	16		
Förrättningar enligt lagen om enskilda vägar					2	4	3		
Skogsuppskattning					70	100	70	240	240
De vanligaste instrumenten för skogsuppskattning; deras konstruktion och användning					5		5		
Trädens stamform					5	15	10		
Uppmätning och uppskattning av volymen hos liggande träd, stamdelar, upparbetat virke, stående träd och bestånd enligt gängse metoder; fastmasseprocenter och korrektionsfaktorer					25	30	20		
Uppskattning av sortimentsutbytet av ståndskog					8	15	10		

Ämne	Förkurs				Huvudkurs				Summa F+H
	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	
	L	Ö			L	Ö			
Uppskattning av träds och bestånds ålder					5	5	5		
Tillväxtens förlopp hos träd och bestånd. De vanligaste metoderna för tillväxtberäkning					12	10	5		
Redogörelse för värdering av skogsmark, enskilda träd och bestånd; fastighetstaxering av skog					10	25	15		
Skogsindelning med skogs- och fältmätning	8	28	4	40	44	76	130	250	290
Redogörelse för begreppen karta, kartläggning och skalor. Kartläsning	3	3	4						
Kartskrift och karttecken. Kopiering av kartor. Karttransportering	5	25							
Enkel fellära					2				
De vanligaste instrumentens konstruktion, justering och användning. Arealberäkning					7	6	14		
Mätning; utsättning, stakning, mätning och avpålning av linjer; kompassmätning, stomlinjearbeten, avfattning, avvägning. Uppmätning av mark i vanliga skalor. Upprättande av stomkarta					8	18	24		
Skogsindelningens uppgifter, mål och planläggning					4				
Beståndsbeskrivning					4		8		
Virkesförrådets uppskattning enligt gängse metoder					4		6		
Upprättande av enkel skogsindelningsplan. Avverkningsberäkning för mindre skogsområde					10	40	70		
Skoglig fotogrammetri; bildläsning, stereoseende					5	12	8		
Arbetsledning	13	5	27	45	35	24	16	75	120
Arbetsgivare- och arbetarorganisationer, skogsägareföreningar; förhandlingsrätt, kollektivavtal; skogsarbetares arbetsvillkor och löneförhållanden					12	4			
Den offentliga arbetsförmedlingen					1				
Skogligt arbetarskydd					4				
Skogsarbetsstudier					3	3	8		
Arbetsledningens psykologi					10	10			
Instruktionsmetodik	10	5	5						
Skogsarbetsledarens arbetsuppgifter och planläggning av arbeten					5	7	8		

Ämne	Förkurs				Huvudkurs				Summa F+H
	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	Å lärosalen		Dem o övn ute	Summa	
	L	Ö			L	Ö			
Prissättning och bortsättning av avverkning och andra arbeten	3		22						
Författningskännedom	5			5	30	16	14	60	65
Samhällslära	5								
Meddelande av för arbetsledare inom skogsbruket nödig kännedom om huvuddragen av gällande lagstiftning angående:									
Fastighetsbildning och gränsbestämning					3				
Ägofred					2				
Vägar					3	2			
Vattenrätt					2				
Allmänna och enskilda skogar					6	2	4		
Jakt och fiske					3	2			
Köp, expropriation och panträtt					1				
Nyttjanderätt till fast egendom					3	6	10		
Skuldebrev, borgen, preskription					1				
Arbetsrättsliga regler					2				
Brott och straff					1				
Rättegång					1	4			
Beskattningsväsendet					2				
Tjänstekunskap					30	30		60	60
Tjänstekunskap för skogsarbetsledare					12	6			
Bokföringens grunder: kolumnsystem, kassabokföring. Skogsarbetsledarens kassabokföring					14	16			
Virkesredovisning					2	4			
Deklaration					2	4			
Vilt- och fiskevård	13	5	22	40			10	10	50
Jaktbara däggdjurs och fåglars levnadsvanor	4								
Viltvård	2	3	8						
Jakthundar; deras vård, inövande och begagnande	1								
Jaktgevär; deras skötsel och hanterande. Skjutövningar			4						
Beskattning av villebrådsstammen	1								
Fiskevård	4	2	6						
Jakt	1		4				10		
Övriga ämnen									
Natur- och landskapsvård					5		10	15	15
Park- och trädgårdsvård					5		15	20	20
Idrott och skytte	1	3	36	40	2		38	40	80
Summa	149	144	512	805	457	457	791	1 705	2 510

Förslag till studieplan för huvudkursen

Tidsperiod	Ämne	Å lärosalen L	Å lärosalen Ö	Dem o övn ute	Summa
Vårterminen 10.1—30.4	**Tal- och diskussionsteknik**				
	Hela kursen	5	25		30
Ca 14 arbetsveckor	**Skogsbotanik**				
	Trädens inre och yttre byggnad, ämnesomsättning och livsuppgifter	8			
	De svenska skogsträdens invandringshistoria	2			
	Kort översikt över grundprinciperna för växtförädling	3			13
	Marklära med geologi och klimatologi				
	De lösa jordlagren; deras uppkomst, indelning och förekomst	10			
	Humusformer och jordmånstyper; deras samband med markvegetation, djurliv och mikroorganismer	10			
	Torvmarkskännedom	6			
	Klimatet; dess inverkan på skogen	4			30
	Skogsteknologi				
	Virkeslära				
	Virkets tekniska egenskaper och användning	6			
	De olika virkessortimenten; deras användning och försäljning	4			
	Virkets avmätning; apteringskalkyl	4	12	33	
	Virkets uppläggning och vård	4	6	8	
	Inmätning	4		10	
	Virkesförädling: sågverk	4	6	4	
	massa- och snickerifabriker	4		8	
	andra förädlingsverk	2		4	123
	Arbetslära				
	Virkets avverkning och utdrivning	18	9	16	
	Virkets vidaretransport; flottning, flottledsbyggande	14	6	8	71
	Skogsuppskattning				
	De vanligaste instrumenten för skogsuppskattning; deras konstruktion och användning	5		5	
	Trädens stamform	5	15	10	
	Uppmätning och uppskattning av volymen hos liggande träd, stamdelar, upparbetat virke, stående träd och bestånd enligt gängse metoder; fastmasseprocenter och korrektionsfaktorer	25	30	20	115

Tidsperiod	Ämne	Å lärosalen L	Å lärosalen Ö	Dem o övn ute	Summa
	Arbetsledning				
	Hela kursen	35	24	16	75
	Författningskännedom				
	Hela kursen	30	16	14	60
	Tjänstekunskap				
	Hela kursen	30	30		60
	Idrott och skytte			15	15
	Summa	242	179	171	592
Vårterminen 1.5—20.6	**Skogsbotanik**				
Ca 7 arbetsveckor	Skogsträden; deras kännetecken, egenskaper och utbredning inom landet	6		2	
	De viktigaste växtsamhällena och deras karaktärsväxter	2		2	12
	Marklära med geologi och klimatologi				
	Praktiska övningar och exkursioner			15	15
	Skogszoologi				
	De viktigaste skogsinsekterna; deras kännetecken, förekomst, skadeverkningar och bekämpning	8	4	8	20
	Skogsskötsel				
	Sveriges skogar; omfattning och utbredning, nationalekonomisk betydelse samt skogsbrukets utveckling	6			
	Skogsträdens förhållande till klimat, ljus och näring	8		4	
	Skogsbeståndet; uppkomstsätt, beskaffenhet i avseende å ålder, slutenhet och sammansättning. Beståndets utveckling; stamklasser, markens och klimatets inflytande på beståndet. Jämförande översikt över de viktigaste skogsträdens skogliga egenskaper	14	12	34	
	Skogsbeståndets vård; röjning och gallring i olika beståndstyper med beaktande av biologiska och ekonomiska synpunkter; stamkvistning, markvård	6	2	12	
	Skogsbeståndets föryngring; avverkningsformer, som syftar till beståndets föryngring; åtgärder till befordrande av självföryngring	10	2	8	
	Växtförädling av skogsträd	6		4	
	Skogsodling; anskaffning av frö, plantskoleskötsel, skogssådd och skogsplantering	14	10	40	192

Tidsperiod	Ämne	Å lärosalen L	Å lärosalen Ö	Dem o övn ute	Summa
	Skogsteknologi				
	Arbetslära				
	Virkets vidaretransport; flottning ..		6	8	14
	Natur- och landskapsvård.....	5		10	15
	Park- och trädgårdsvård.....	5		15	20
	Idrott och skytte.....	2		13	15
		92	36	175	303
Höstterminen 20.7—31.10 Ca 14 arbetsveckor	**Skogsbotanik**				
	Skogsträdens och virkets ur praktisk synpunkt viktigaste sjukdomar och skador; de medel, som användes för deras bekämpande	6		9	15
	Skogsskötsel				
	Skogsbeståndets vård; röjning och gallring i olika beståndstyper med beaktande av biologiska och ekonomiska synpunkter; stamkvistning, markvård.....	6	12	62	
	Skogsbeståndets föryngring; avverkningsformer, som syftar till beståndets föryngring; åtgärder till befordrande av självföryngring...		12	40	
	Skötsel av svårföryngrade skogar...	4		8	
	Skogsbeståndets förhållande till vattentillgången. Dikning.....	6	10	16	176
	Skogsteknologi				
	Vägbyggnadslära				
	Hela kursen.....	12	14	25	51
	Skogsuppskattning				
	Uppskattning av sortimentsutbytet av ståndskog.....	8	15	10	
	Uppskattning av träds och bestånds ålder.....	5	5	5	
	Tillväxtens förlopp hos träd och bestånd. De vanligaste metoderna för tillväxtberäkning.....	12	10	5	
	Redogörelse för värdering av skogsmark, enskilda träd och bestånd; fastighetstaxering av skog.....	10	25	15	125
	Skogsindelning med skogs- och fältmätning				
	Enkel fellära.....	2			
	De vanligaste instrumentens konstruktion, justering och användning. Arealberäkning.....	7	6	14	

Tidsperiod	Ämne	Å lärosalen L	Å lärosalen Ö	Dem o övn ute	Summa
	Mätning; utsättning, stakning, mätning och avpålning av linjer, kompassmätning, stomlinjearbeten, avfattning, avvägning. Uppmätning av mark i vanliga skalor. Upprättande av stomkarta	8	18	24	
	Skogsindelningens uppgifter, mål- och planläggning	4			
	Beståndsbeskrivning	4		8	
	Virkesförrådets uppskattning enligt gängse metoder	4		6	
	Upprättande av enkel skogsindelningsplan. Avverkningsberäkning för mindre skogsområde	10	4	70	
	Skoglig fotogrammetri; bildläsning, stereoseende	5	12	8	214
	Idrott och skytte			10	10
	Summa	113	143	335	591
Höstterminen 1.11—6.12	**Skogsskötsel**				
	Tillämpningsövningar, planer och prov		40	72	112
Ca 5 arbetsveckor	**Skogsteknologi**				
	Husbyggnadslära				
	Hela kursen	10	14	12	
	Planer, prov		9	16	61
	Skogsindelning med skogs- och fältmätning				
	Planarbete, prov		36		36
	Vilt- och fiskevård				
	Jakt			10	10
	Summa	10	99	110	219
	Totalt	457	457	791	1 705

Exempel beträffande fördelning av undervisningsskyldighet

Ämne	Föreståndare	Förste lärare	Lärare	Lärare	Specialärare
Tal- och diskussionsteknik	10	10			10
Matematik			70		
Skogsbotanik		80			
Marklära med geologi och klimatologi					
Berggrunden		40			
De lösa jordlagren; deras uppkomst, indelning och förekomst	14				
Humusformer och jordmånstyper; deras samband med markvegetation, djurliv och mikroorganismer	16				
Torvmarkskännedom	10				
Klimatet; dess inverkan på skogen	5				
Skogszoologi		60			
Skogsskötsel					
Sveriges skogar; omfattning och utbredning, nationalekonomisk betydelse samt skogsbrukets utveckling	6				
Skogsträdens förhållande till klimat, ljus och näring	12				
Skogsbeståndet; uppkomstsätt, beskaffenhet i avseende å ålder, slutenhet och sammansättning. Beståndets utveckling; stamklasser, markens och klimatets inflytande på beståndet. Jämförande översikt över de viktigaste skogsträdens skogliga egenskaper	60		24		
Skogsbeståndets vård; röjning och gallring i olika beståndstyper med beaktande av biologiska och ekonomiska synpunkter; stamkvistning, markvård	150	30	126	50	
Skogsbeståndets föryngring; avverkningsformer, som syftar till beståndets föryngring; åtgärder till befordrande av självföryngring	134	20	120	90	
Växtförädling av skogsträd	10				
Skogsodling; anskaffning av frö, plantskoleskötsel, skogssådd och skogsplantering	64		45	180	
Skötsel av svårföryngrade skogar	12				
Skogsbeståndets förhållande till vattentillgången. Dikning	17		26		
Skogsteknologi med husbyggnads- och vägbyggnadslära					
Virkeslära					
Virkets tekniska egenskaper och användning		6			
De olika virkessortimenten; deras användning och försäljning		14		20	
Virkets avmätning; apteringskalkyl		49		39	
Virkets uppläggning och vård		18		8	
Inmätning		38		30	
Virkesförändling:					
sågverk		52		70	
massa- och snickerifabriker		12			
andra förädlingsverk		6			
Kolning		32		90	

Ämne	Föreståndare	Förste lärare	Lärare	Lärare	Specialärare
Arbetslära					
Virkets avverkning och utdrivning		56		20	
Val av redskap; verktygsvård				68	
Arbetsteknik				52	
Avsyning av avverkningstrakter		32			
Uppmätning för avlöning		10		28	
Hästkännedom				16	28
Virkeskörning		10		56	
Virkets vidaretransport; flottning, flottledsbyggande		42			
Motorkurs				30	90
Kurs i skötsel av motorhandsågar, bergborrmaskiner m. m.				32	48
Kurs i sprängningsarbeten och dikessprängning		48		40	
Arbetarskydd					16
Sjukvård, hygien					40
Husbyggnadslära					36
Vägbyggnadslära		32			51
Skogsuppskattning					
De vanligaste instrumenten för skogsuppskattning; deras konstruktion och användning			10		
Trädets stamform			30		
Uppmätning och uppskattning av volymen hos liggande träd, stamdelar, upparbetat virke, stående träd och bestånd enligt gängse metoder; fastmasseprocenter och korrektionsfaktorer	75		35		
Uppskattning av sortimentsutbytet av ståndskog			33		
Uppskattning av träds och bestånds ålder			15		
Tillväxtens förlopp hos träd och bestånd. De vanligaste metoderna för tillväxtberäkning	27				
Redogörelse för värdering av skogsmark, enskilda träd och bestånd; fastighetstaxering av skog	50		30		
Skogsindelning med skogs- och fältmätning					
Redogörelse för begreppen karta, kartläggning och skalor. Kartläsning			20		
Kartskrift och karttecken. Kopiering av kartor. Karttransportering			60		
Enkel fellära			2		
De vanligaste instrumentens konstruktion, justering och användning. Arealberäkning			17		
Mätning; utsättning, stakning, mätning och avpålning av linjer; kompassmätning; stomlinjearbeten, avfattning, avvägning. Uppmätning av mark i vanliga skalor. Upprättande av stomkarta			50		
Skogsindelningens uppgifter, mål och planläggning		4			
Beståndsbeskrivning		12			
Virkesförrådets uppskattning enligt gängse metoder		10			
Upprättande av enkel skogsindelningsplan. Avverkningsberäkning för mindre skogsområde		120	100		
Skoglig fotogrammetri; bildläsning, stereoseende		25	20		
Arbetsledning					
Arbetsgivare- och arbetarorganisationer, skogsägareföreningar; förhandlingsrätt, kollektivavtal; skogsarbetares arbetsvillkor och löneförhållanden	16				

Ämne	Föreståndare	Förste lärare	Lärare	Lärare	Specialärare
Den offentliga arbetsförmedlingen	1				
Skogligt arbetarskydd	4				
Skogsarbetsstudier		14	11		
Arbetsledningens psykologi					20
Instruktionsmetodik		40			
Skogsarbetsledarens arbetsuppgifter och planläggning av arbeten	20		15		
Prissättning och bortsättning av avverkning och andra arbeten		30		44	
Författningskännedom					
Samhällslära			10		
Undervisningen å huvudkursen	60		22		
Tjänstekunskap			60		
Vilt- och fiskevård					
Jaktbara däggdjurs och fåglars levnadsvanor		8			
Viltvård		10		20	
Jakthundar; deras vård, inövande och begagnande		2			
Jaktgevär; deras skötsel och hanterande. Skjutövningar				8	
Beskattning av villebrådsstammen		2			
Fiskevård					24
Jakt		20	10	10	
Natur- och landskapsvård	10		10		15
Park- och trädgårdsvård	5		15		20
Idrott och skytte		40	20	80	
	788	1 034	1 006	1 081	398
Rekognosceringar och förberedelser för lektioner och övningar	300	300	200	200	
Kontroll, rättning av prov	200	200	200	200	
Handledning av eleverna för självstudier	100	100	50	50	
Tillsyn av ordning m. m. i skolans lokaler	10		50	50	
Arbete med undervisningsmateriel och samlingar	20	50	50	30	
Administrativ verksamhet	300				
Summa	1 718	1 684	1 556	1 611	

Sammandrag av exempel beträffande fördelning av undervisningsskyldighet.
Fördelning på huvudkurs och förkurs

Ämne	Förkurs					Huvudkurs				
	Föreståndare	Förste lärare	Lärare	Lärare	Specialärare	Föreståndare	Förste lärare	Lärare	Lärare	Specialärare
Tal- och diskussionsteknik						10	10			10
Matematik			70							
Skogsbotanik		40					40			
Marklära med geologi och klimatologi		40				45				
Skogszoologi		40					20			
Skogsskötsel	60			320		405	50	341		
Skogsteknologi		236		532	222		221		67	87
Skogsuppskattning						152		153		
Skogsindelning med skogs- och fältmätning			80				171	189		
Arbetsledning		70	11	44		41	14	15		20
Författningskännedom			10			60		22		
Tjänstekunskap								60		
Vilt- och fiskevård		32		38	24		10	10		
Natur- och landskapsvård						10		10		15
Park- och trädgårdsvård						5		15		20
Idrott och skytte				80			40	20		
Summa	60	458	171	1 014	246	728	576	835	67	152

P.M.

angående pedagogisk kursverksamhet avsedd för lärare vid skogsskolor och annan personal, som sysslar med skoglig undervisning

Kurstid: cirka 8 veckor.
Kursplats: skogsskola.
Antal kursdeltagare: 10—12.

Timplan

Psykologi	30 tim.
Metodik	70 »
Träningslektioner	30 »
Övningslektioner	100 »
Tekniska hjälpmedel	30 »
Talarträning	20 »
Instruktionsmetodik	40 »
Antal kurstimmar	*290 tim.*

Kursplan.

Psykologi (30 tim.): Psykologins uppgift och mål. Grunddragen av den allmänna psykologin. Inlärning och minne. Tänkande och problemlösning. Intelligens och begåvning. Anlags- och intelligensundersökningar. Arbete och trötthet. Arv och miljö. Ungdomspsykologi.

Metodik (70 tim.):
1. Allmän skolorganisation. Den skogliga undervisningens organisation.
2. Tim- och kursplaner för skoglig undervisning av olika slag.

Olika undervisningsformer: Klassundervisning, gruppundervisning, individuellt arbete.

Olika undervisningsmetoder: föredrag, fråge- och svarmetod, undervisningssamtal och diskussioner.

Pedagogiska och metodiska frågor aktualiserade vid tränings- och övningslektionerna.

Lektionskritik.

Tränings- och övningslektioner (130 tim.):
Enstaka träningslektioner med kurskamrater fungerande såsom övningsobjekt. Övningslektioner i form av enstaka lektioner eller serielektioner.

Tekniska hjälpmedel (30 tim.):
Användning, skötsel och vård av tekniska hjälpmedel vid undervisningen såsom dupliceringsapparat, småbildsprojektor, filmprojektor, magnetofon, flanellograf, planscher, preparat m. m.

Talarträning (20 tim.): Anvisningar i röst- och talvård i anslutning till individuella övningar i muntlig framställning.

Instruktionsmetodik (40 tim.):
Kurs enligt TWI-metoden (bearbetad för svenska förhållanden).

Anvisningar:

1. Det är av vikt att psykologistudierna ej blir alltför teoretiska utan att undervisningen får en praktisk inriktning. Endast moment av verklig betydelse för den kommande praktiska utbildningen kan behandlas.
2. Undervisningen i psykologi och metodik bör ej bedrivas enbart i form av föreläsningar utan bör tvärtom friare arbetsformer komma till användning, så att samtliga kursdeltagare aktivt deltager.
3. För att öka aktiviteten hos kursdeltagarna bör kursens samtliga deltagare fördelas på arbetsgrupper om 3—4 deltagare. Kursens schema skall planeras så att tid i tillräcklig omfattning anslås till grupparbeten i psykologi, metodik och lektionsplanering.
4. Huvuddelen av tiden anslagen till metodik skall användas till kritik av kursdeltagarnas lektioner. Därvid är det av vikt att kursdeltagarna aktivt deltager i diskussionen rörande lektionens innehåll och form.
5. Kursdeltagarna erhåller den första träningen som lärare genom att hålla enstaka träningslektioner med kurskamraterna fungerande som övningsobjekt. Sedan kursdeltagarna hållit ett par träningslektioner var, fortsätter den praktiska lärarutbildningen med övningslektioner. Vid dessa övningslektioner fungerar skogsskolans elever på kursorten såsom övningsklass eller övningsgrupper.
   Övningslektionerna kan vara enstaka lektioner i olika ämnen eller ha seriekaraktär, så att samma ämne behandlas under ett par lektioner i följd med en och samma kursdeltagare såsom lärare.
6. Tränings- och övningslektionerna skall ej enbart förläggas till lektionssalen. Kursdeltagarna bör tränas att leda utomhusövningar av de slag som bör förekomma i skoglig undervisning.

Lund i juni 1957.

Bror Ängquist

Utdrag av protokoll, hållet hos Kungl. Domänstyrelsen den 11 juni 1957

Det närmaste ansvaret för utbildnings- och undervisningsärendena inom domänverket är inom styrelsen för närvarande delat på ett flertal byråer. Andra skogsbyrån handlägger sålunda skogsundervisningsfrågor som avse statens skogsskolor och förberedande skogskurser. Personalbyrån handlägger frågor i samband med skogsarbetareutbildning samt vidareutbildning av tjänstemän — i första hand på det arbets- och maskintekniska området. Organiserandet av introduktionskurser för jägmästareaspiranter har jämväl brukat åligga personalbyrån. Flertalet övriga byråer och avdelningar har också utbildningsfrågor på sitt arbetsprogram med kursverksamhet var och en inom sitt fackområde; exempelvis kurser för kontorspersonal, skogsvårdskurser, kurser för byggnadspersonal m. m.

Redan beträffande den hittills bedrivna undervisningen föreligger behov av att öka omfattningen. Därutöver förutser styrelsen att nya utbildningsobjekt, särskilt på tjänstemannasidan, inom nära framtid måste upptagas. Denna utbildningsverksamhet omfattar visserligen flera fackområden men många problem äro gemensamma, såsom organisation, lärareutbildning, undervisningsteknik m. m. Styrelsen anser därför erforderligt att samordningen beträffande de för undervisningsverksamheten gemensamma frågorna i fortsättningen uppdrages åt särskild tjänsteman.

I syfte att på sådant sätt förbättra styrelsens möjligheter att handha denna verksamhet beslutar styrelsen efter samråd med 1956 års skogsskoleutredning att från den 1 januari 1958 inrätta en befattning som utbildningsledare i lönegrad Ae 24 med placering på styrelsens personalbyrå. I samband därmed skall vidtagas härav påkallade ändringar i arbetsordningen, avseende bland annat överflyttning till personalbyrån av andra skogsbyråns nuvarande befattning med undervisningsfrågor.

Då ifrågavarande befattning inrättas närmast med sikte på skogsskolornas behov skall anslag för befattningen upptagas i domänstyrelsens förslag till ersättning för utgifter för statens skogsskolor för budgetåret 1958/59.

Som ovan.

Enligt protokollet

Hugo v. Sydow

Beräkning av engångsutgifter vid omorganisation av verksamheten vid statens skogsskolor

Förläggningsbyggnad enligt skiss, 5 st. à 85 000		425 000 kronor
Inredning till ovannämnda byggnad enligt särskild förteckning.		
6 rum à 1 600	9 600	
1 dagrum	3 200	12 800
5 × 12 800		64 000 »
Lokal för undervisning i verktygsvård vid Bispgårdens skogsskola utgräves under förläggningsbyggnaden		20 000 »
För skolorna i Hällnäs och Bjurfors erfordras för komplettering av befintliga utrymmen		20 000 »
Utrustning av ovannämnda lokaler jämte utrustning för körningsundervisning och redskap för skogsvårdsarbeten, 4 × 20 000		80 000 »
Dessutom tillkommer		
för Älvsby skogsskola:		
Isolering av golv i lokal för undervisning i verktygsvård	1 000	
Inredning av samma lokal	2 500	3 500 »
för Hällnäs skogsskola:		
Iordningställande av provisorisk lektionssal	3 000	
Inredning av denna	2 500	5 500 »
för Bjurfors och Kolleberga skogsskolor:		
Inredning av lektionssalar		5 000 »
Oförutsett		57 000 »
	Summa	680 000 kronor

Bihang

Kostnadsberäkning pr rumsenhet till förläggningsbyggnad för förkurs vid skogsskola.

Elevrum

2 st. säng, överstoppad, no-sag-resårer storlek 195 × 80 cm	180	360
2 st. madrass, tagel/kroll/vadd	70	140
2 st. filtar	24	48
4 st. kuddar	14	56
2 st. sängöverkast	25	50
2 st. kuddöverdrag	13	26

2 st. filtöverdrag	28	56
2 st. sänghylla ca 39 × 30 cm med 1 st. låda och 1 st. hyllplan typ »String»	55	110
2 st. sängbelysningar	17	34
2 st. sängmatta, ca 60 × 120 cm	26	52
1 st. skrivbord ca 180 × 75 cm, 2 lådor		190
2 st. stolar	42	84
1 st. fåtölj, mindre		165
1 st. väggbokhylla ca 20 × 100 cm		32
1 st. rullgardin		11
1 st. kornisch		18
1 st. gardinluft		25
1 st. färglitografi		65
1 st. takbelysning		32
		1 554

Dagrum

1 st. sittsoffa, resårstoppad		460
2 st. fåtöljer, »	210	420
1 st. soffbord, trekantigt, 110 × 60 cm		145
4 st. fåtöljer, utan armstöd	160	640
1 st. soffbord, rektangulärt, 100 × 60 cm		85
1 st. tidskrifts- och bokhylla, 150 × 30 cm		90
1 st. radiobord		35
1 st. radio		350
1 st. matta, 200 × 300 cm		350
1 st. takarmatur		180
1 st. golvarmatur		85
1 st. väggarmatur		70
2 st. litografi, färg	63	126
2 st. gardinluft	60	120
1 st. kornisch ca 400 cm		44
		3 200

Lektionsrum

Elevbord, 105 × 65 cm, vändbar skiva, en sida av abachi (ritbordsskiva) andra sidan för skrivarbete, inkl. 1 låda jämte förvaringsutrymme	ca 210	kr/st.
Stol till ovanstående elevbord	ca 35	» »

Beräknad kostnad för inredningsdetaljer och undervisningsmateriel på en skolverkstad för 10 elever.

A. Inredning i verkstad.

Bänkar för 10 filplatser, komplett med bänklådor	1 000
10 st. Kee-Klamps koppling, komplett à 90: —	900
10 st. Filklovar, Eia verkstadsfilklove à 60: —	600
10 st. Filklovar, Domänkloven Universal, för motorsågkedjor à 30: —	300
10 st. Lysämnesrör, 40 watt, 1,2 m. Ett rör vid varje filplats à 100: —	1 000
3 st. Lysämnesrör för central belysning à 100: —	300
2 st. Sladdlampor à 25: —	50
10 st. Höj- och vridbara anordningar för fastsättning av lysämnesrör vid varje filplats à 50: —	500

1 st.	El-driven slipsten	500
1 st.	Handdriven slipsten	150
1 st.	Slipmaskin med stativ, slipskivor, slipskiverulla, skyddsglasögon	450
1 st.	Riktstöd för timmersågar, sträckhammare, rikthammare, riktlinjaler	100
1 st.	Smidesstäd, smideshammare, tänger	200
1 st.	Fältässja	250
1 st.	Skruvstycke, 6″	70
10 st.	Skåp för elevernas verktygsutrustning à 40: —	400
5 st.	Skåp för skolans verktyg à 50: —	250
5 st.	Bord för motorsågsreparationer à 50: —	250
1 st.	Hyvelbänk	280
1 st.	Svart tavla, kritor, pekpinne, svamp 1,2 × 3 m	250
1 st.	Filmduk	200
	Summa	8 000

B. Diverse utrustning för huggningsundervisning.

1 sats	Ställverktyg för manuella huggarverktyg. Fogapparater, skränktänger, skränkjärn, skränkklockor, skränktolkar, skränkstäd, skränkhammare, filmallar, justerverktyg, brynen, hålstansar, raspar, filar m. m.	1 000
1 »	Snickarverktyg. Hammare, hyvlar, stämjärn, el. handborrmaskin med borrar, tänger, vinklar, smygvinklar, snickarsågar m. m.	700
1 »	Demonstrationssats av samtliga mera vanligt förekommande huggarverktyg (torde till stor del kunna anskaffas till begränsad kostnad)	200
1 »	Huggningsredskap för skolans behov. Yxor, sågar, barkspadar m. m.	600
	Summa	2 500

C. Diverse utrustning för motorsågsundervisning.

1 st.	Genomskuren motorsåg	600
1 sats	Skiftnycklar, verktygslådor, tänger, trattar, dunkar, hammare m. m. för motorsågsreparationer	500
1 »	Filningsutrustning, filhållare, mallar, filar	200
1 st.	Undervisningstavla, tvåtaktsmotorn (rörlig)	25
	Summa	1 325

D. Diverse utrustning för sprängningsundervisning.

1 sats	Sprängningsmateriel, tl. tändapparat, kabel, tänger, förvaringslådor, div. attrapper m. m.	1 500
1 »	diverse handredskap, spadar, spett, stensätt, släggor, korpar m. m.	300
1 st.	förvaringskista för sprängämnen	575
	Summa	2 375

E. Diverse utrustning för körningsundervisning.

1 st.	Vagn, Fössingen	1 000
1 st.	VSA-kombinationsdoning	450
1 st.	Domänkälke	250
1 st.	Stum kälke (Dala-kälke)	250
1 st.	Domänsax (större mod.)	60
1 st.	Massavedsrede (MSA eller liknande)	100
1 par	MSA-länkskaklar	50
1 par	Hennan timmerskaklar	80
1 par	Hennan lunningsskaklar (lamell)	95
4 längder	bindkedjor om 2 m (60 mm)	35

1 st.	Björnbindsle (vanligt)	
1 st.	Värmlandsbjörn	25
1 st.	Lunningsbjörn	
2 st.	lastknekt »Effektiv»	160
1 st.	lastkran Gigant	130
1 st.	luftpump	20
1 st.	lufttryckmätare	15
2 st.	utrustningssatser för hovbeslag à 50:—	100
	Hovbeslag, demonstrationstavla (gratis)	
1 st.	Komplett selutrustning	200
	Summa	3 020

Förslag
till
Kungl. Maj:ts stadga
för statens skogsskolor

1 §

Skogsskolorna ha till uppgift att meddela teoretiska kunskaper samt praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen. Från skolorna utexaminerade elever (skogstekniker) skola efter erforderlig aspiranttjänstgöring och praktik hos blivande arbetsgivare tillfredsställande kunna sköta anställning såsom kronojägare, länsskogvaktare eller därmed jämförlig befattning inom skogsbruket.

2 §

För behandling av skolverksamheten berörande frågor av principiell betydelse eller större räckvidd skall finnas ett centralt råd, domänstyrelsens råd för statens skogsskolor, bestående av åtta ledamöter. Av dessa äro chefen för domänstyrelsen samt den tjänsteman, som inom domänstyrelsen handlägger skogsskoleärenden, självskrivna. De övriga sex ledamotsplatserna tillsättas av domänstyrelsen efter förslag av skogsstyrelsen, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges kronojägareförbund, Sveriges länsskogvaktareförbund samt Sveriges skogstjänstemannaförbund för tre år i sänder. För var och en av de särskilt utsedda ledamöterna förordnas en suppleant.

I rådet är chefen för domänstyrelsen ordförande och den ovannämnde tjänstemannen sekreterare.

Rådet sammanträder på kallelse av ordföranden, då denne finner det nödigt, dock minst en gång varje år.

3 §

Skogsskola står under tillsyn av en lokalstyrelse.

Lokalstyrelse består av sex ledamöter. Av dessa äro överjägmästaren i det distrikt, där skolan är belägen, samt skolans föreståndare självskrivna. Till de övriga ledamotsplatserna utser domänstyrelsen för tre år i sänder en länsjägmästare och en inom enskilt skogsbruk verksam person med jägmästarutbildning samt två personer med utbildning från skogsskola, Klotens fortsättningsskola eller statens skogsmästarskola. Av de båda sistnämnda skall minst en vara verksam inom enskilt skogsbruk. För var och en av de särskilt utsedda ledamöterna förordnas en suppleant.

I lokalstyrelse är överjägmästaren ordförande och föreståndaren sekreterare.

4 § (= 4 § i nu gällande stadga)

Lokalstyrelse sammanträder på kallelse av ordföranden, då denne finner det nödigt eller då minst två andra ledamöter hos honom göra framställning därom.

Lokalstyrelse må ej företaga ärende till behandling eller fatta beslut, om ej minst fyra av dess ledamöter äro tillstädes. Bli vid omröstning rösterna lika delade, gäller den mening ordföranden biträder.

5 § (= 5 § i nu gällande stadga)

Lokalstyrelse åligger

att taga kännedom om arbetet och anordningarna vid skolan och verka för att vid undervisningen städse beaktas de fordringar, som böra ställas på dem som inneha i 1 § avsedd anställning;

att varje år på sätt domänstyrelsen föreskriver till domänstyrelsen avgiva utgiftsförslag för skolan för nästföljande år;

att hos domänstyrelsen väcka förslag om de åtgärder lokalstyrelsen anser böra vidtagas för att gagna undervisningen;

att avgiva yttrande i ärende, som för sådant ändamål av Kungl. Maj:t, domänstyrelsen eller annan myndighet remitterats till lokalstyrelsen;

att närvara vid avgångsexamen; samt

att i övrigt utöva sådana åligganden som domänstyrelsen må finna i skolans intresse skäligen böra ankomma på lokalstyrelsen.

6 §

Skogsskolas angelägenheter handhavas av en föreståndare, en förste lärare och två lärare, vilka utgöra skolans lärarråd. Föreståndaren är ordförande.

7 §

Vid skogsskola meddelas undervisning

dels i de grundläggande ämnena tal- och diskussionsteknik, matematik, skogsbotanik, marklära med geologi och klimatologi samt skogszoologi;

dels i fackämnena skogsskötsel, skogsteknologi med husbyggnads- och vägbyggnadslära, skogsuppskattning, skogsindelning med skogs- och fältmätning, arbetsledning, författningskännedom, tjänstekunskap samt vilt- och fiskevård;

dels i ämnena natur- och landskapsvård, park- och trädgårdsvård samt idrott och skytte.

8 § (= 7 § i nu gällande stadga)

Undervisningen meddelas efter en av domänstyrelsen fastställd undervisningsordning, omfattande lektioner och övningar å lärosalen, tillämpningsövningar och arbeten i skogen samt studieresor.

9 §

Undervisningen vid skogsskola fördelas på förkurs och huvudkurs.

Förkursens elever uppdelas på två avdelningar, varav den ena undervisas tiden från och med den 1 februari till och med den 20 juni och den andra under tiden från och med den 1 augusti till och med den 6 december.

Huvudkursen fördelas på en vårtermin omfattande tiden från och med den 10 januari till och med den 20 juni och en höstermin omfattande tiden från och med den 20 juli till och med den 6 december. Ferier åtnjutas i samband med påsk och pingst under sammanlagt högst två veckor.

10 § (= 9 § i nu gällande stadga)

Elevernas kunskaper, arbeten och färdigheter bedömas genom förhör och prov efter en av domänstyrelsen fastställd betygsskala. I ämnen, som icke äro grundläggande ämnen eller fackämnen, anställas förhör men lämnas icke betyg.

Vid undervisningstidens slut anordnas offentlig avgångsexamen.

11 §

För elev, som erhållit minst betyget godkänd i undervisningens grundläggande ämnen och fackämnen, utfärdar förståndaren avgångsbetyg över godkänd skogsteknikerexamen.

Elev, som icke blivit godkänd i samtliga grundläggande ämnen och fackämnen, må likväl erhålla avgångsbetyg, om han befunnits lämplig för i 1 § omförmäld anställning och lärarrådet vid prövning finner skäl att medgiva det. Sådant medgivande må dock ej lämnas om eleven blivit underkänd i mer än ett ämne eller i något av de viktigare fackämnena.

Elev, som erhållit avgångsbetyg, äger rätt att inom tre månader efter undervisningstidens slut komplettera sina betyg i teoretiska kunskaper i högst tre av fackämnena skogsskötsel, skogsteknologi med husbyggnads- och vägbyggnadslära, skogsuppskattning samt skogsindelning med skogs- och fältmätning.

Avgångsbetygen införas av föreståndaren i betygsliggare.

12 § (= 11 § i nu gällande stadga)

Kungl. Maj:t fastställer efter förslag av domänstyrelsen hur många elever som högst må antagas vid skogsskolorna. Det ankommer därefter på domänstyrelsen att årligen bestämma det antal som skall antagas vid varje skola.

13 §

Den som önskar antagas till elev vid skogsskola skall senast den 15 oktober hava inkommit till domänstyrelsen med ansökan ävensom med följande handlingar, vilka skola fogas vid ansökningen:

1. Åldersbetyg, utvisande att sökanden är svensk medborgare och att hans ålder vid undervisningstidens början ej understiger 19 eller överstiger 25 år.

2. Läkarbetyg, utfärdat enligt fastställt formulär av civil eller militär tjänsteläkare samt utvisande att sökanden är frisk utan lyten och sjukdomsanlag, att han har en synskärpa, som efter korrektion av möjligen befintligt refraktionsfel — därvid om så erfordras även cylinderglas må användas men närsynthet i högre grad än 5 dioptrier ej må förefinnas — uppgår till lägst 0,8 på det ena ögat och lägst 0,3 på det andra, samt att han vid undersökning enligt fastställd metod befunnits äga normalt färgsinne eller, om färgsinnet visat sig osäkert eller defekt, vid undersökning av sådan ögonläkare, som av medicinalstyrelsen erhållit behörighetsbevis att verkställa mera ingående undersökning av färgsinnet för fastställande av arten och graden av färgsinnesdefekter, befunnits icke vara röd- eller grönblind (protanop eller deuteranop) och ej heller behäftad med höggradig färgsvaghet, dvs. extrem anomali med stark kontrastkänslighet eller uttröttbarhet.

3. Styrkt utdrag ur inskrivningsboken rörande värnpliktstjänstgöring, i vilket utdrag tiderna för första tjänstgöring, för tjänstgöring under mobilisering och förstärkt försvarsberedskap samt för befälsutbildning skola särskilt angivas.

4. Intyg om genomgången skogsarbetarutbildning, som kan godkännas av tillsynsmyndigheten.

5. Betyg från innehavda tjänster ävensom intyg av fackman, att sökanden under minst 20 månader — innefattande bl. a. i punkt 4 omförmälda yrkesutbildning — med goda vitsord som arbetare deltagit i samt förvärvat god kunskap om samt färdighet i de vanligast förekommande skogsarbetena. Sökanden må räknas tillgodo högst sex månaders praktik före genomgången av ovannämnda skogarbetarkurs. Betygen och intygen skola innehålla uppgifter om arbetenas art, anställningarnas början och slut samt det antal dagar sökanden deltagit i skogsarbeten ävensom sökandens uppförande under tjänste- och arbetstiden.

6. Bevis om förut undergången godkänd inträdesprövning vid skogsskola, därest sökanden undergått sådan prövning.

Med avseende å föreskriften att elev ej må vara mer än 25 år gammal skall tillämpas vad som är stadgat i kungörelsen den 9 juni 1944 (nr 407) med provisoriska bestämmelser angående meritberäkning för befälsutbildad värnpliktig m. m.

I fråga om kraven på synförmåga skall gälla, att domänstyrelsen, om särskilda skäl föreligga, må godtaga även sökande som lider av närsynthet i högre grad än 5 dioptrier men i övrigt fyller de ovan under 2 upptagna fordringarna, såframt hans närsynthet vid undersökning av sakkunnig ögonläkare befunnits icke vara av deletär art.

Beträffande sökande, som genomgått statens förberedande skogskurs eller därmed likvärdig kurs, äger domänstyrelsen, om avgångsbetyg från förberedande skogskurs fogats vid ansökningen, eftergiva kravet på genomgången kurs för utbildning av skogsarbetare.

Därest särskilda omständigheter föreligga, må domänstyrelsen även eljest medgiva undantag från bestämmelserna under 1—5, dock ej i fråga om stadgandet att sökanden skall vara svensk medborgare.

14 §

Efter ansökningstidens utgång anordnas vid varje skola inträdesprövning med de sökande vilka domänstyrelsen funnit behöriga. Elever antagas därefter av lärarrådet, som har att då så erfordras samråda med domänstyrelsen. Finnas flera inträdesberättigade sökande än som för året må antagas, skall vid urvalet hänsyn tagas såväl till de i 13 § omförmälda betygen och intygen, främst intyg om deltagande i praktiska skogsarbeten, som ock till de insikter och färdigheter och den lämplighet för yrket, som sökandena ådagalagt vid inträdesprövningen.

För att inträdesprövning skall godkännas fordras att sökanden därvid visat sig äga minst sådana kunskaper i modersmålet, matematik, biologi, fysik och kemi som krävas för att erhålla vitsordet icke utan beröm godkänd i motsvarande ämnen i alternativ kurs I enligt »Timplaner och huvudmoment vid försöksverksamhet med nioårig enhetsskola» avseende den allmänna linjen (9 a). Lärarrådet må dock i särskilt fall medgiva undantag från vad sålunda föreskrivits. Närmare bestämmelser därom meddelas i undervisningsordningen.

15 § (= 14 § i nu gällande stadga)

Sökande, som undergått inträdesprövning och därvid godkänts men ej vunnit inträde, är berättigad att erhålla bevis om undergången prövning. Vill sådan sökande vinna inträde vid en senare lärokurs, skall han undergå ny inträdesprövning.

Sökande, som två gånger underkänts vid inträdesprövning, må endast om särskilda skäl föreligga kallas till ny prövning.

16 §

Elev åtnjuter vid skogsskola kostnadsfri undervisning och fritt husrum.

Elevernas kosthåll vid skolan ombesörjes och bekostas av dem själva.

Studiebidrag utgå med särskilt bestämda belopp åt samtliga elever samt stipendier efter behovsprövning enligt bestämmelserna i Kungl. kungörelsen den 30 juni 1953 (nr 515).

17 § (= 16 § i nu gällande stadga)

Elev är skyldig att noggrant ställa sig till efterrättelse för skogsskolan gällande ordningsföreskrifter.

18 § (= 17 § i nu gällande stadga)

Brister elev i vad honom åligger, äger föreståndaren tilldela honom varning. Låter han ej rätta sig därav och är förseelsen av svårare beskaffenhet, må lärarrådet anmäla förhållandet för domänstyrelsen, som efter vederbörandes hörande avgör, om den felande skall skiljas från skogsskolan. I avvaktan på domänstyrelsens beslut må lärarrådet avstänga eleven från skolan.

Vid särskilt svår förseelse må anmälan till domänstyrelsen och avstängning ske utan föregående varning.

19 §

Elev, som befinnes uppenbarligen ej kunna tillgodogöra sig undervisningen, må efter framställning av lärarrådet till domänstyrelsen kunna av domänstyrelsen skiljas från skogsskolan, dock ej senare än efter avslutad förkurs.

20 §

Angående kompetensfordringar för personalen vid statens skogsskolor skall gälla följande.

Föreståndare och förste lärare vid skogsskola skola hava med goda vitsord avlagt civiljägmästarexamen. Vid bedömande av sökandes skicklighet och förtjänst skall särskild hänsyn tagas till sökandes verksamhet såsom lärare och praktisk skogsman, utgivna skrifter och vad i övrigt sökande kan åberopa för styrkande av sin kompetens.

Lärare skall antingen med goda vitsord hava genomgått lärokurs vid fortsättningsskolan vid Kloten eller statens skogsmästarskola eller ock med goda vitsord hava genomgått statens eller därmed jämförlig enskild skogsskola och därefter genom fortsatta studier eller på annat sätt förskaffat sig fördjupade insikter i de skogliga fackämnena.

21 § (= 20 § i nu gällande stadga)

Beträffande tjänstetillsättning, tjänstgöring i allmänhet, åtal mot tjänsteman, ansvar för tjänstefel samt besvärstalan skola bestämmelserna i instruktionen för domänverket i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Denna stadga träder i kraft den 1 juli 1958, då stadgan den 29 juni 1951 (nr 521) för statens skogsskolor skall upphöra att gälla.

Beträffande undervisningen vid de lärokurser som påbörjats den 1 november 1957 och den 1 november 1958 skola äldre bestämmelser fortfarande lända till efterrättelse.

Anm.: I detta förslag till stadga är §§ 4, 5, 8, 10, 12, 15, 17, 18 och 21 oförändrade i förhållande till nu gällande stadga.

Bilaga 10

Kungl. Skogsstyrelsen, Vasagatan 36, Stockholm.

1956 års skogsskoleutredning föreslår i betänkande, som avlämnas inom kort, att den nuvarande statens förberedande skogskurs, som förbereder till inträde vid skogshögskolan, statens skogsmästarskola och statens skogsskolor, skall slopas. I stället föreslås inrättande av en särskild förkurs vid skogsskolorna, varjämte utredningen förutsätter, att de, som söka inträde vid skogsskolorna (förkurs och huvudkurs), skall ha genomgått en yrkeskurs för skogsarbetare, som minst motsvarar Skogsstyrelsens nuvarande ungdomskurs om 12 veckor.

Enligt utredningens mening är det nödvändigt att de inträdessökande till skogsskolorna förskaffar sig den yrkesutbildning i skogsarbete, som numera allmänt erkännes vara av behovet påkallad. Det kan då icke vara ändamålsenligt att anordna en särskild utbildning för nu ifrågavarande kategori av sökande. Ett särskilt skäl att hänvisa dessa sökande till en allmän utbildning är att ifrågavarande kurs icke får utgöra någon flaskhals, som försenar utbildningen, eller på ett irrationellt sätt gallrar de sökande. Den hittillsvarande utbildningsgången har tyvärr medfört sådana konsekvenser.

Utredningen får under åberopande av vad som ovan sagts hemställa, att Skogsstyrelsen vid planläggning av och äskande av medel för den skogliga yrkesutbildningen ville beakta, att vid bifall till utredningens förslag ett icke oväsentligt antal ynglingar, som inriktar sig på skogsskoleutbildning, årligen måste kunna beredas plats vid av skogsvårdsstyrelserna anordnade ungdomskurser och lärlingskurser.

Stockholm i juli 1957.

Erik W Höjer

Bilaga 11

Styrelsen för Skogshögskolan och Statens skogsforskningsinstitut, Stockholm 51.

1956 års skogshögskole- och skogsforskningsutredning, Kungl. Jordbruksdepartementet, Stockholm 2.

Styrelsen för Statens skogsmästarskola, Skinnskatteberg.

1956 års skogsskoleutredning föreslår i betänkande, som avlämnas inom kort, att den nuvarande statens förberedande skogskurs, som förbereder till inträde vid skogshögskolan, statens skogsmästarskola och statens skogsskolor, skall slopas. I stället föreslås inrättande av en särskild förkurs vid skogsskolorna, varjämte utredningen förutsätter, att de, som söker inträde vid skogsskolorna (förkurs och huvudkurs), skall ha genomgått en yrkeskurs för skogsarbetare, som minst motsvarar skogsstyrelsens nuvarande ungdomskurs om 12 veckor.

Därest utredningens förslag antages av Kungl. Maj:t och riksdagen, kommer de nuvarande utbildningsmöjligheterna vid statens förberedande skogskurs icke att stå till förfogande för sökande till skogshögskolan (skogsmästarskolan). Utredningen, som tidigare under hand berört denna fråga med Eder, vill genom denna skrivelse redovisa sitt slutliga ställningstagande i frågan för de åtgärder, som kan påkallas för Eder del.

Stockholm i juli 1957.

Erik W Höjer

KUNGL. BIBL.
20 SEP 1957
STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1957

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

JO och kommunerna. [2]
Fordringspreskription m. m. [11]
Förenklad byggnadslagstiftning. [21]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Statens instituts för folkhälsan arbetsuppgifter och organisation. [6]
Kanslister i administrativ tjänst. [23]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Fullföljdsbegränsning i skattemål. [3]
Den statliga indirekta beskattningen. [13]
Statliga företagsformer IV. Statens Vattenfallsverk. [26]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Allmänna pensionberedningen. 1. Förbättrad pensionering. [7] 2. Remissyttranden. [16]
1955 års långtidsutredning. 2. Balanserad expansion. Bilagor. [10] 3. Remissyttranden. [22]
Beroende uppdragstagare. [14]
Bostäder för åldringar och invalider. [31]

Hälso- och sjukvård.

Nordiskt samarbete inom näringsforskningen. [1]

Allmänt näringsväsen.

Oljelagring. [4]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Jordbruks förstärkande med skog. [8]
Markvård och erosionsskydd. [17]
Utredning med förslag till ny veterinärtaxa m. m. [20]
Ströängar. [30]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Stommaterial från jord- och stenindustrin. [12]
Statliga betongbestämmelser. Del 2a. [25]

Handel och sjöfart.

Mönstring och registrering av sjöfolk. [29]

Kommunikationsväsen.

Trafiksäkerhet. II. [18]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Krigsskada å egendom. [5]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Församlingslag. [15]
Biskopsvalkommittén. 1. Biskopsval. [19] 2. Ärkebiskopsval. [27]
Den akademiska undervisningen. Forskarrekryteringen. [24]
Lärarutbildningen på det husliga området. [28]
Statens skogsskolor. [32]

Försvarsväsen.

Örlogsvarvens organisation m. m. [9]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG ESSELTE AB
STOCKHOLM 1957